

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY

**INFORMACJA O SYTUACJI
SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ KRAJU
W 2016 ROKU**

Warszawa, 30 stycznia 2017 r.

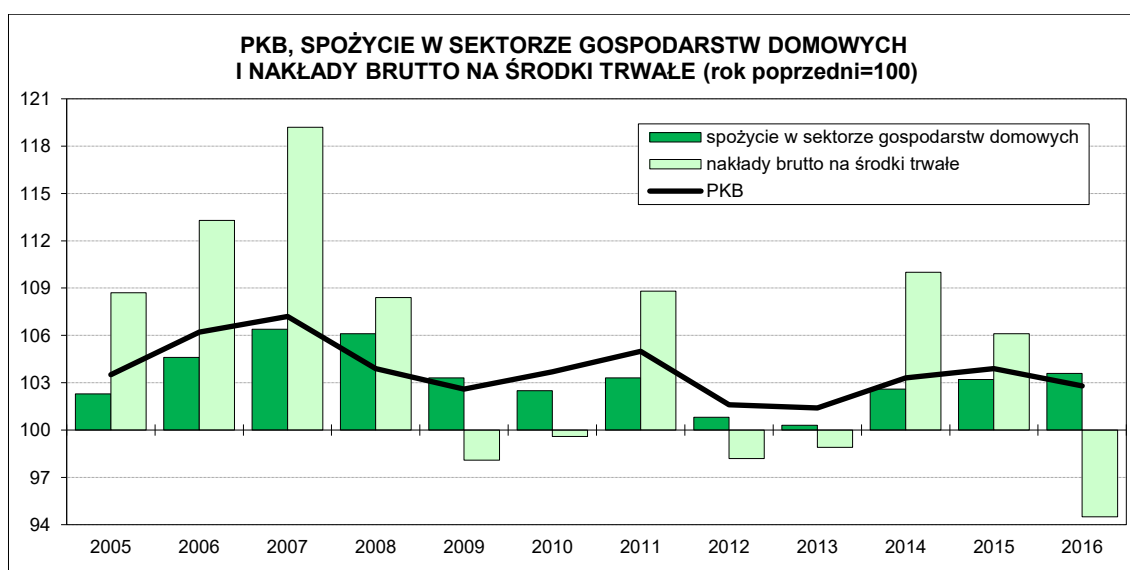
Spis treści

	strona
Wstęp.....	3
Dynamika realna produktu krajowego brutto w latach 2005–2016.....	6
Podstawowe wskaźniki sytuacji społeczno-gospodarczej kraju w latach 2010–2016..	7
Podstawowe wskaźniki sytuacji społeczno-gospodarczej kraju według kwartałów.....	8
Sytuacja demograficzna Polski	9
Wychowanie i edukacja w roku szkolnym 2016/2017	19
Rynek pracy	21
Wynagrodzenia i świadczenia społeczne.....	29
Ceny.....	34
Rolnictwo.....	43
Przemysł	53
Budownictwo	58
Budownictwo mieszkaniowe	62
Rynek wewnętrzny	65
Transport.....	68
Poczta i telekomunikacja.....	71
Usługi biznesowe.....	72
Bilans płatniczy	73
Handel zagraniczny	75
Pieniądz	82
Giełdowy rynek papierów wartościowych.....	85
Ruch graniczny z krajami spoza strefy Schengen	89
Sytuacja gospodarcza na świecie i w wybranych krajach	91
Wybrane wskaźniki sytuacji społeczno-gospodarczej kraju.....	98
Produkcja ważniejszych wyrobów.....	100
Podstawowe wskaźniki makroekonomiczne.....	101

Wstęp

Tempo wzrostu gospodarczego w Polsce w 2016 r. było wolniejsze niż przed rokiem. Głównym czynnikiem wzrostu był konsumpcyjny popyt krajowy, przy negatywnym wpływie popytu inwestycyjnego. Eksport netto oddziaływał nieznacznie pozytywnie.

Według wstępnego szacunku, produkt krajowy brutto w 2016 r. zwiększył się realnie o 2,8% w skali roku (wobec wzrostu o 3,9% w 2015 r.). Spożycie ogółem było wyższe niż przed rokiem o 3,6%, w tym w sektorze gospodarstw domowych zwiększyło się również o 3,6%. Akumulacja brutto obniżyła się o 0,3% (po wzroście o 4,9% w 2015 r.), w tym nakłady brutto na środki trwałe spadły o 5,5% (wobec wzrostu o 6,1%). Stopa inwestycji w 2016 r. wyniosła 18,5% (wobec 20,1% w 2015 r.). Popyt krajowy był o 2,8% wyższy niż przed rokiem (kiedy zwiększył się o 3,4%). Wartość dodana brutto w gospodarce narodowej wzrosła w tempie wolniejszym od notowanego przed rokiem (2,7% wobec 3,8%). W przemyśle wartość dodana brutto zwiększyła się o 3,5%, natomiast w budownictwie obniżyła się o 11,9%. W transporcie i gospodarce magazynowej notowano wzrost wartości dodanej o 6,4%, a w handlu; naprawie pojazdów samochodowych – o 5,4%.

Na rynku pracy umocniły się pozytywne tendencje zapoczątkowane w 2014 r. Według szacunkowych danych, liczba pracujących w gospodarce narodowej w końcu 2016 r. była o ponad 2% wyższa niż rok wcześniej. Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w 2016 r. wzrosło w porównaniu z rokiem poprzednim o 2,8%, tj. szybciej niż w 2015 r. (1,3%). Według wyników badania popytu na pracę, w okresie trzech kwartałów 2016 r. utworzono więcej nowych miejsc pracy niż w analogicznym okresie 2015 r., równocześnie mniej miejsc zlikwidowano. Napływ do bezrobocia w 2016 r. był mniejszy niż w roku poprzednim; zmniejszyła się również liczba skreśleń z ewidencji bezrobotnych. Stopa bezrobocia obniżyła się do 8,3% w końcu grudnia 2016 r. (z 9,7% przed rokiem) i była najniższa od 25 lat.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenia nominalne brutto w sektorze przedsiębiorstw w 2016 r. wzrosły w skali roku o 3,8%, tj. w tempie zbliżonym do notowanego w poprzednich dwóch latach. Przy spadku cen konsumpcyjnych, siła nabywcza płac zwiększyła się o 4,4%, tj. podobnie jak w 2015 r. Utrzymał się wzrost przeciętnych nominalnych i realnych emerytur i rent brutto w obu systemach, ale był znacznie wolniejszy niż w poprzednich latach.

Nasilenie procesów deflacyjnych słabło w ciągu roku. Ceny towarów i usług konsumpcyjnych w 2016 r. były niższe niż przed rokiem o 0,6% (wobec spadku w 2015 r. o 0,9%). Średnioroczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych w 2016 r. kształtował się znacznie poniżej założonego w ustawie budżetowej. Od połowy 2016 r. skala spadku cen konsumpcyjnych stopniowo zmniejszała się. W grudniu, po raz pierwszy od ponad dwóch lat, ceny konsumpcyjne wzrosły w porównaniu z analogicznym miesiącem poprzedniego roku. Wpłynęło na to umocnienie tempa wzrostu cen żywności i napojów bezalkoholowych oraz znaczny wzrost cen towarów i usług w zakresie transportu. Ceny produkcji sprzedanej przemysłu oraz produkcji budowlano-montażowej w 2016 r. były nieco niższe niż rok wcześniej. Ich spadek w kolejnych okresach 2016 r. ulegał stopniowemu wyhamowaniu. W ostatnich miesiącach 2016 r., po raz pierwszy od ok. czterech lat, ceny producentów wzrosły w skali roku.

Według wstępnego szacunku, produkcja sprzedana przemysłu ogółem w 2016 r. była wyższa niż przed rokiem o 3,2% (wobec wzrostu o 6,0% w 2015 r.). W przedsiębiorstwach o liczbie pracujących powyżej 9 osób w 2016 r. wzrost produkcji wyniósł również 3,2%. Zwiększyła się produkcja w przetwórstwie przemysłowym oraz, nieznacznie, w dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji; spadek notowano natomiast w górnictwie i wydobywaniu oraz w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę. W większości głównych grupowań przemysłowych produkcja była wyższa niż przed rokiem (z wyjątkiem dóbr związanych z energią), w tym najbardziej wzrosła w zakresie dóbr konsumpcyjnych. W grudniu 2016 r. produkcja sprzedana przemysłu zwiększyła się w skali roku o 2,3% (po wyeliminowaniu czynników sezonowych wzrost wyniósł 3,9%).

Szacuje się, że produkcja budowlano-montażowa ogółem w 2016 r. była niższa niż przed rokiem o ok. 7% (podczas gdy w 2015 r. notowano wzrost o 3,7%). W jednostkach o liczbie pracujących powyżej 9 osób spadek produkcji wyniósł 14,1%. Spadek obserwowano we wszystkich działach budownictwa, najgłębszy w podmiotach wykonujących głównie roboty budowlane specjalistyczne. W nieco większej skali obniżyły się roboty remontowe niż roboty inwestycyjne. W grudniu 2016 r. spadek produkcji budowlano-montażowej wyniósł 8,0% (po wyeliminowaniu wpływu czynników sezonowych 9,8%).

Według wstępnego szacunku, sprzedaż detaliczna w 2016 r. była wyższa niż przed rokiem o 4,7% (wobec wzrostu o 5,4% w 2015 r.). W przedsiębiorstwach o liczbie pracujących powyżej 9 osób tempo wzrostu sprzedaży wyniosło 5,7%. W grudniu 2016 r. sprzedaż detaliczna zwiększyła się w skali roku o 6,1%.

Według badań koniunktury gospodarczej zrealizowanych w styczniu br., przedsiębiorstwa w przetwórstwie przemysłowym oceniają koniunkturę korzystnie (po negatywnych ocenach w dwóch poprzednich miesiącach), głównie w wyniku poprawy przewidywań w większości badanych obszarów. Nadal pesymistyczne są wskazania tych jednostek dotyczące bieżącego portfela zamówień, przy pogorszeniu niekorzystnych ocen bieżącej produkcji. Nieznacznie mniej pesymistyczne są oceny sytuacji finansowej. Podmioty budowlane oceniają koniunkturę mniej negatywnie niż w grudniu 2016 r. Poprawiły się pesymistyczne przewidywania dotyczące portfela zamówień, produkcji i sytuacji finansowej, przy pogorszeniu negatywnych diagnoz w tych obszarach. Jednostki handlu detalicznego w styczniu br. oceniają koniunkturę pozytywnie, lepiej niż w grudniu 2016 r. Wskazania dotyczące bieżącej sprzedaży są optymistyczne i najlepsze od dziewięciu lat. Jednak prognozy w tym zakresie, podobnie jak dotyczące przyszłego popytu na towary, są bardziej negatywne niż przed miesiącem. Oceny obecnej sytuacji finansowej są nieznacznie pozytywne (po negatywnych utrzymujących się od września 2008 r.); prognozy w tym obszarze pozostały pesymistyczne.

W styczniu br. poprawiły się wskaźniki ufności konsumenckiej (zarówno bieżący, jak i wyprzedzający), w tym lepsze są oceny konsumentów dotyczące możliwości obecnego dokonywania ważnych zakupów; mniej pesymistycznie konsumenci postrzegają możliwość przyszłego oszczędzania pieniędzy.

Globalna produkcja rolnicza w 2016 r., według wstępnych szacunków, zwiększyła się w porównaniu z 2015 r. o 6,7%. Zwiększyła się zarówno produkcja roślinna (o 9,6%), jak i zwierzęca (o 3,7%). Badanie przeprowadzone na początku grudnia 2016 r. wskazuje na zatrzymanie, obserwowanego od blisko dwóch lat, trendu spadkowego w pogłowie trzody chlewnej we wszystkich grupach wiekowo-użytkowych (pogłowie ogółem wzrosło w skali roku o 4,9%). Pogłowie bydła w grudniu 2016 r. było o 3,9% większe niż rok wcześniej, na co wpłynął wzrost liczebności wszystkich grup wiekowo-użytkowych; największy w przypadku cieląt i młodego bydła. Na rynku rolnym w 2016 r., przy zwiększonym skupie, ceny większości produktów roślinnych i zwierzęcych (z wyjątkiem cen żyta oraz żywca wieprzowego) były niższe niż przed rokiem. W wyniku głębszego spadku cen produktów rolnych sprzedawanych przez rolników niż cen towarów i usług nabywanych przez nich na cele bieżącej produkcji rolniczej i na cele inwestycyjne, wskaźnik „nożyc cen” kształtował się na niekorzystnym poziomie (podobnie jak w czterech poprzednich latach) i wyniósł 98,2 wobec 99,1 w 2015 r.

W obrotach towarowych handlu zagranicznego (wyrażonych w złotych) w okresie styczeń–listopad 2016 r. obserwowano szybszy wzrost eksportu niż importu w skali roku. W rezultacie dodatnie saldo obrotów ogółem było znacznie wyższe niż przed rokiem. Zwiększyła się wymiana ze wszystkimi grupami krajów, z wyjątkiem eksportu do krajów rozwijających się i importu z krajów Europy Środkowo-Wschodniej. W okresie styczeń–październik 2016 r. obroty w cenach stałych wzrosły w porównaniu z analogicznym okresem 2015 r., a wskaźnik terms of trade kształtował się korzystniej niż rok wcześniej (101,1 wobec 100,4).

Dynamika realna produktu krajowego brutto^a w latach 2005–2016

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016 ^b
	rok poprzedni=100											
Spożycie	102,1	104,9	105,0	106,2	103,6	102,8	102,0	100,5	100,8	102,8	103,0	103,6
w tym spożycie w sektorze gospodarstw domowych	101,7	104,7	105,6	106,7	103,5	102,6	103,3	100,8	100,3	102,6	103,2	103,6
Akumulacja brutto	103,2	116,3	125,3	102,7	87,4	109,4	112,8	96,1	94,2	112,8	104,9	99,7
w tym nakłady brutto na środki trwałe	108,3	115,4	119,0	108,8	97,3	100,0	108,8	98,2	98,9	110,0	106,1	94,5
Popyt krajowy	102,4	107,2	109,3	105,3	99,8	104,2	104,2	99,5	99,4	104,7	103,4	102,8
Produkt krajowy brutto	103,5	106,2	107,0	104,2	102,8	103,6	105,0	101,6	101,4	103,3	103,9	102,8
Wartość dodana brutto	103,4	106,2	107,1	104,2	103,1	103,5	105,0	101,7	101,5	103,3	103,8	102,7
w tym:												
przemysł	104,1	110,5	110,0	106,3	100,3	108,4	107,9	102,8	100,9	104,5	106,5	103,5
budownictwo	105,3	106,9	102,7	102,5	110,1	104,9	113,5	96,0	95,0	109,0	103,8	88,1
handel; naprawa pojazdów samochodowych	103,3	105,4	106,2	104,6	105,5	105,2	98,1	103,4	100,2	98,9	103,7	105,4
transport i gospodarka magazynowa	107,2	111,4	103,0	95,4	94,2	98,7	115,5	107,0	102,7	100,0	96,6	106,4

^a Ceny stałe średnioroczne roku poprzedniego.

^b Szacunek wstępny.

Podstawowe wskaźniki sytuacji społeczno-gospodarczej kraju

Wyszczególnienie a – rok poprzedni=100	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Ludność ¹ (w końcu okresu) w tys.	38530	38538	38533	38496	38479	38437	38437 ²
Pracujący w gospodarce narodowej (w końcu okresu) w tys.	14107	14233	14172	14244	14563	14830	15180 ²
Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw ³ w tys.	5373	5544	5549	5494	5529	5602	5760
a	100,8	103,2	100,1	99,0	100,6	101,3	102,8
Przeciętna liczba emerytów i rencistów w tys.	9244	9124	9027	8952	8870	8880	8909
a	99,0	98,7	98,9	99,2	99,1	100,1	100,3
Liczba bezrobotnych (w końcu okresu) w tys.	1955	1983	2137	2158	1825	1563	1335
a	103,3	101,4	107,8	101,0	84,6	85,7	85,4
Stopa bezrobocia (w końcu okresu) w %	12,4	12,5	13,4	13,4	11,4	9,7	8,3
Ceny towarów i usług konsumpcyjnych rok/rok	102,6	104,3	103,7	100,9	100,0	99,1	99,4
grudzień/grudzień	103,1	104,6	102,4	100,7	99,0	99,5	100,8
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie nominalne brutto w sektorze przedsiębiorstw ⁷ w zł	3434,62	3604,68	3728,36	3837,20	3980,24	4121,41	4277,03
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie realne brutto w gospodarce narodowej	a	101,4	101,4	100,1	102,8	103,2	104,5
w tym w sektorze przedsiębiorstw ³	a	100,8	100,9	99,8	102,0	103,7	104,4
Przeciętna miesięczna emerytura i renta realna brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych	a	103,6	100,3	101,3	104,4	103,6	103,5
Przeciętna miesięczna emerytura i renta realna brutto rolników indywidualnych	a	101,9	98,6	102,8	105,1	102,1	103,6
Mieszkania oddane do użytkowania w tys.	135,8	131,0	152,9	145,1	143,2	147,7	162,7
Globalna produkcja rolnicza (ceny stałe)	a	97,3	102,2	99,1	103,4	105,5	96,1
roślinna	a	90,6	105,9	99,4	104,5	104,0	89,1
zwierzęca	a	105,0	97,9	98,6	102,1	107,2	103,4
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny stałe)	a	109,0	107,5	100,5	101,8	104,1	106,0
Produkcja budowlano-montażowa (ceny stałe)	a	104,6	111,8	93,7	94,1	105,9	103,7
Sprzedaż detaliczna (ceny stałe)	a	99,0	103,2	100,5	101,3	103,9	105,4
Sprzedaż wyrobów i usług w transporcie (ceny stałe)	a	105,1	111,4	103,0	101,8	104,9	102,4
Sprzedaż wyrobów i usług pocztowych i telekomunikacyjnych (ceny stałe)	a	101,1	102,8	107,8	101,6	104,6	103,0
Rentowność obrotu brutto ⁴ w %	5,3	5,4	4,2	4,5	4,3	4,3	5,4 ⁵
Rentowność obrotu netto ⁴ w %	4,4	4,5	3,4	3,8	3,7	3,6	4,7 ⁵
Handel zagraniczny:							
eksport w mln euro	120373,1	136693,9	143456,1	154994,0	165773,6	179578,2	168166,9 ⁶
import w mln euro	134188,4	152568,4	154040,2	156978,0	168432,3	177232,9	163805,8 ⁶
saldo w mln euro	-13815,3	-15874,5	-10584,1	-1984,0	-2658,7	2345,3	4361,1 ⁶
Budżet państwa:							
dochody w mld zł	250,3	277,6	287,6	279,2	283,5	289,1	294,5 ⁶
wydatki w mld zł	294,9	302,7	318,0	321,3	312,5	331,7	322,1 ⁶
wynik w mld zł	-44,6	-25,1	-30,4	-42,2	-29,0	-42,6	-27,6 ⁶
PKB (ceny stałe)	a	103,6	105,0	101,6	101,4	103,3	103,9
spożycie	a	102,8	102,0	100,5	100,8	102,8	103,0
w tym w sektorze gospodarstw domowych	a	102,6	103,3	100,8	100,3	102,6	103,2
akumulacja brutto	a	109,4	112,8	96,1	94,2	112,8	104,9
w tym nakłady brutto na środki trwałe	a	100,0	108,8	98,2	98,9	110,0	106,1
wartość dodana brutto	a	103,5	105,0	101,7	101,5	103,3	103,8
w tym:							
przemysł	a	108,4	107,9	102,8	100,9	104,5	106,5
budownictwo	a	104,9	113,5	96,0	95,0	109,0	103,8
handel; naprawa pojazdów samochodowych	a	105,2	98,1	103,4	100,2	98,9	103,7
transport i gospodarka magazynowa	a	98,7	115,5	107,0	102,7	100,0	96,6

1 Dane opracowano na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego 2011.

2 Dane wstępne.

3 W jednostkach o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

4 Dane dotyczą podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących powyżej 49 osób.

5 Dane za okres styczeń-wrzesień.

6 Dane wstępne; za okres styczeń-listopad.

Podstawowe wskaźniki sytuacji społeczno-gospodarczej kraju według kwartałów

Wyszczególnienie a – analogiczny okres poprzedniego roku=100	2015				2016				
	kwartały								
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	
Ludność ¹ (w końcu okresu) w tys.	38457	38450	38455	38437	38427	38427	38439	38437 ²	
Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw ³ w tys.	5571	5573	5587	5676	5717	5750	5767	5807	
a	101,1	101,0	101,1	102,0	102,6	103,2	103,2	102,3	
Przeciętna liczba emerytów i rencistów w tys.	8868	8878	8881	8898	8895	8914	8904	8926	
a	99,7	100,1	100,3	100,4	100,3	100,4	100,3	100,3	
Liczba bezrobotnych (w końcu okresu) w tys.	1860,6	1622,3	1539,4	1563,3	1600,5	1392,5	1324,1	1335,2	
a	85,3	84,8	84,5	85,7	86,0	85,8	86,0	85,4	
Stopa bezrobocia w % (w końcu okresu)	11,5	10,2	9,7	9,7	9,9	8,7	8,3	8,3	
Ceny towarów i usług konsumpcyjnych	a	98,5	99,1	99,3	99,4	99,1	99,1	99,2	100,2
Ceny produkcji sprzedanej przemysłu	a	97,3	97,9	97,6	98,4	98,5	99,2	99,9	101,8
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie nominalne brutto w sektorze przedsiębiorstw ³ w zł	4053,71	4066,34	4081,90	4280,80	4201,91	4246,21	4254,20	4404,17	
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie realne brutto w sektorze przedsiębiorstw ³	a	105,7	104,1	104,4	104,2	104,7	105,5	102,6	
Przeciętna miesięczna emerytura i renta realna brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych	a	104,6	103,1	103,1	103,4	103,2	102,3	102,2	101,3
Przeciętna miesięczna emerytura i renta realna brutto rolników indywidualnych	a	103,7	104,8	103,3	103,0	102,2	99,9	100,8	100,0
Mieszkania oddane do użytkowania od początku roku w tys.	31,7	64,0	101,3	147,7	37,4	73,8	112,1	162,7	
Produkcja sprzedana przemysłu ³ (ceny stałe)	a	105,3	103,9	104,3	106,0	103,0	105,7	102,5	101,5
Produkcja budowlano-montażowa ³ od początku roku (ceny stałe)	a	103,5	101,0	102,0	102,8	86,7	88,1	85,1	85,9
Sprzedaż detaliczna ³ (ceny stałe)	a	104,4	103,5	102,6	104,4	104,4	105,7	105,9	106,5
Sprzedaż wyrobów i usług w transporcie ³ (ceny stałe)	a	101,4	101,6	101,2	99,3	102,5	107,1	105,1	109,9
Sprzedaż wyrobów i usług pocztowych i telekomunikacyjnych ³ (ceny stałe)	a	104,9	105,5	103,3	105,6	105,5	101,9	105,9	105,2
Rentowność obrotu brutto ⁴ w % (od początku roku)	4,8	5,3	4,6	4,3	5,1	5,7	5,4	.	
Rentowność obrotu netto ⁴ w % (od początku roku)	3,9	4,5	3,9	3,6	4,2	4,9	4,7	.	
Handel zagraniczny ⁵ (od początku roku)									
eksport w mln euro	43342,8	88626,4	133218,2	179578,2	44479,1	91519,5	135811,4	168166,9 ⁶	
import w mln euro	41860,7	86439,8	131549,5	177232,9	42955,3	87984,4	132176,0	163805,8 ⁶	
saldo w mln euro	1482,1	2186,6	1668,7	2345,3	1523,8	3535,1	3635,4	4361,1 ⁶	
Budżet państwa (od początku roku)									
dochody w mln zł	67825,3	137023,0	210045,7	289136,7	76818,0	151610,8	238606,5	294487,3 ⁶	
wydatki w mln zł	84485,4	163162,8	241181,8	331743,4	86405,2	170294,6	259221,9	322055,0 ⁶	
wynik w mln zł	-16660,1	-26139,8	-31136,1	-42606,7	-9587,2	-18683,8	-20615,4	-27567,7 ⁶	
PKB (ceny stałe)	a	103,9	103,4	103,7	104,6	103,0	103,1	102,5	.
spożycie w sektorze gospodarstw domowych	a	103,2	103,3	103,3	103,1	103,2	103,3	103,9	.
nakłady brutto na środki trwałe	a	112,1	106,1	104,7	104,5	97,8	95,0	92,3	.

1 Dane opracowano na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego 2011.

2 Szacunek wstępny.

3 W jednostkach o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

4 Dane dotyczą podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących powyżej 49 osób.

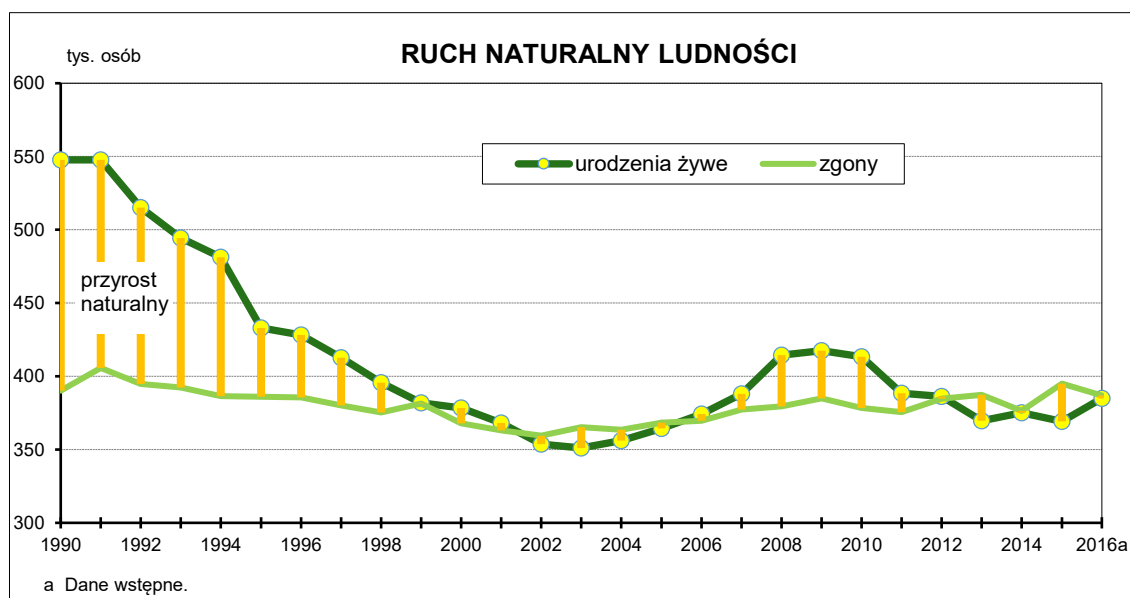
5 Dane wstępne w 2016 r.

6 Dane za okres styczeń-listopad.

Sytuacja demograficzna Polski

Ze wstępnych danych wynika, że w końcu 2016 r. **liczba ludności Polski** wyniosła 38437 tys., tj. niewiele (o ok. 0,5 tys.) mniej niż w końcu 2015 r. Spadek liczby ludności notowano już w piątym z kolei roku, ale proces ten uległ osłabieniu. Stopa ubytku rzeczywistego w 2016 r. wyniosła -0,001%, co oznacza, że na każde 100 tys. ludności ubywała 1 osoba (w 2015 r. było to -0,107%, tj. odpowiednio ubyło 107 osób).

Od 2013 r. utrzymuje się ujemny przyrost naturalny (wcześniej miało to miejsce w latach 2002–2005). Według szacunków, w 2016 r. odnotowano wzrost liczby urodzeń, ale była ona mniejsza o 2 tys. niż liczba zgonów. Współczynnik przyrostu naturalnego (liczony na 1000 ludności) wyniósł -0,1‰; przed rokiem współczynnik ten wyniósł -0,7‰, w 2000 r. jego wartość była bliska 0‰, natomiast na początku lat 90. XX w. kształtował się na poziomie ponad 4‰. Współczynniki przyrostu naturalnego są wyższe na wsi niż w miastach, jednak w 2015r.¹ odnotowano ubytek naturalny na obydwu obszarach. Na wsi współczynnik ten wyniósł -0,1‰, a w miastach -1,1‰.

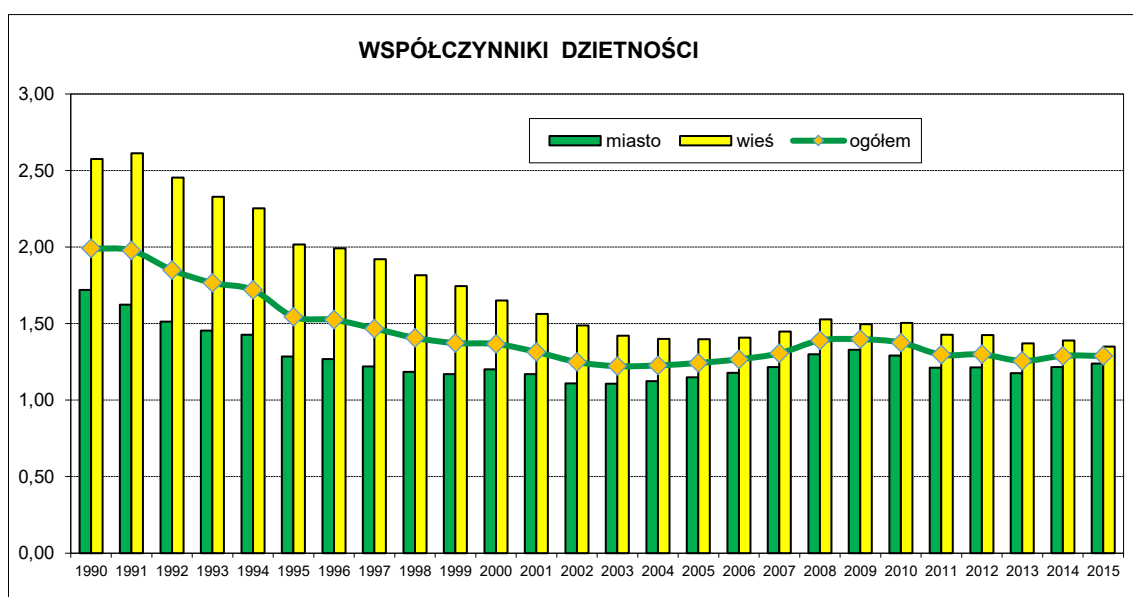

Szacuje się, że w 2016 r. zarejestrowano 385 tys. **urodzeń żywych**, tj. o ok. 16 tys. więcej niż w 2015 r. (kiedy notowano spadek liczby urodzeń w skali roku); współczynnik urodzeń wzrósł o 0,4 pkt do 10‰. Więcej rodzi się chłopców niż dziewczynek – w 2015 r. stanowili oni ok. 51,4% liczby urodzeń ogółem. Biorąc pod uwagę miejsce urodzenia, relatywnie więcej

¹ Przywołane w tekście dane szczegółowe dotyczą 2015 r. Dane za 2016 r. stanowią wstępny szacunek.

dzieci rodzi się na wsi. W 2015 r. współczynnik urodzeń na wsi wyniósł 10,0‰, a w mieście 9,4‰.

Od ponad ćwierćwiecza utrzymuje się okres depresji urodzeniowej – **niska liczba urodzeń nie gwarantuje prostej zastępowalności pokoleń**. W 2015 r. **współczynnik dzietności** wyniósł 1,29, co oznacza, że na 100 kobiet w wieku rozrodczym (15-49 lat) przypadało 129 urodzonych dzieci (w miastach – 124, na wsi – 135). Od lat 90. XX w. wartość współczynnika dzietności kształtuje się poniżej 2, podczas gdy wielkość optymalna, określana jako korzystna dla stabilnego rozwoju demograficznego, to 2,1–2,15 (tj. gdy w danym roku na 100 kobiet w wieku 15–49 lat przypada średnio 210–215 urodzonych dzieci).

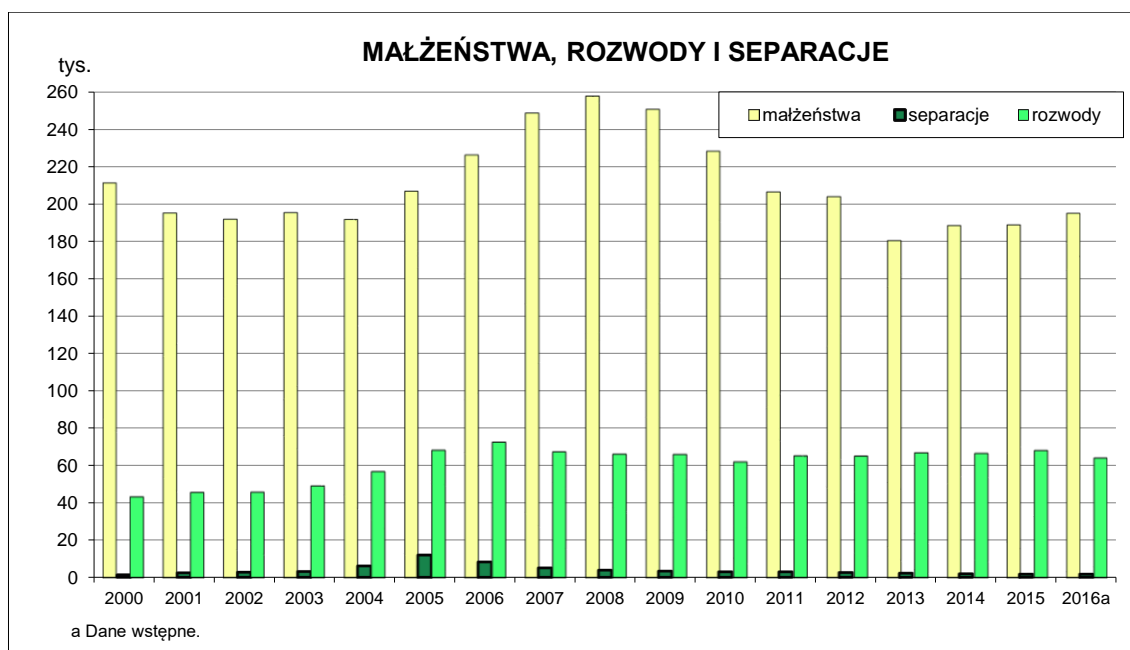
Obserwowane od początku lat 90. XX w. zmiany w zakresie urodzeń to m.in. efekt wyboru, jakiego dokonują ludzie młodzi, decydując się najpierw na osiągnięcie określonego poziomu wykształcenia oraz stabilizacji ekonomicznej, a dopiero potem na założenie rodziny oraz jej powiększenie. Skutkiem tych zmian jest przesunięcie najwyższej płodności kobiet z grupy wieku 20–24 lata (najwyższa płodność obserwowana do połowy lat 80. ub. wieku) do grup 25–29 lat oraz 30–34 lata (obecnie płodność kobiet w tych dwóch grupach wieku jest prawie równa). W konsekwencji nastąpiło podwyższenie (w szczególności w minionych 10–15 latach) **mediany wieku² kobiet rodzących dziecko** do 29,7 lat w 2015 r. (z 26,1 lat w 2000 r.). Zwiększył się także średni wiek w momencie urodzenia pierwszego dziecka do 27,6 lat z niespełna 24 lat w 2000 r.

Dzietność kobiet jest w Polsce nadal istotnie determinowana liczbą zawieranych związków małżeńskich. Obecnie ok. 75% dzieci rodzi się w rodzinach tworzonych przez

² Mediana wieku/wiek środkowy wyznacza granicę wieku, którą połowa populacji już przekroczyła, a druga połowa jeszcze nie osiągnęła.

prawnie zawarte związki małżeńskie, przy czym ponad połowa tych dzieci urodziła się w okresie pierwszych trzech lat trwania małżeństwa rodziców. Od kilkunastu lat systematycznie rośnie udział urodzeń pozamałżeńskich (na początku lat 90. było to ok. 6-7%, w 2000 r. – ok. 12%, a w 2015 r. – ok. 25%). Odsetek dzieci urodzonych ze związków pozamałżeńskich jest wyższy w miastach – w 2015 r. wyniósł prawie 27%, podczas gdy na wsi – ok. 21%.

W końcu 2015 r. w Polsce istniało ok. 8982 tys. małżeństw. Szacuje się, że w 2016 r. zawarto ok. 195 tys. nowych **związków małżeńskich**, tj. o ponad 6 tys. więcej niż przed rokiem; współczynnik małżeństw wyniósł ok. 5,1‰ (wobec 4,9‰ w 2015 r.). Obserwowany od trzech lat nieznaczny wzrost liczby zawieranych małżeństw może skutkować wzrostem liczby urodzeń (wzrosty i spadki liczby zawieranych małżeństw mają w perspektywie kolejnych 2–3 lat wpływ na zmiany w liczbie urodzeń). Częstość zawierania małżeństw w miastach i na wsi jest podobna. W 2015 r. małżeństwa wyznaniowe (tj. zawarte w kościołach i jednocześnie zarejestrowane w urzędach stanu cywilnego) stanowiły w Polsce ok. 62% zawieranych prawnie związków (na wsi było to ok. 70% wszystkich związków). Wśród nowo zawartych związków ok. 81% to małżeństwa pierwsze, tj. panien z kawalerami (na wsi – ok. 87%). W ostatnich kilkunastu latach zdecydowanie zwiększył się wiek nowożeńców. W 2015 r. mediana wieku mężczyzny zawierającego związek małżeński wynosiła ponad 29 lat, a kobiety 27 lat; w przypadku obydwu płci było to o prawie 4 lata więcej niż w 2000 roku.

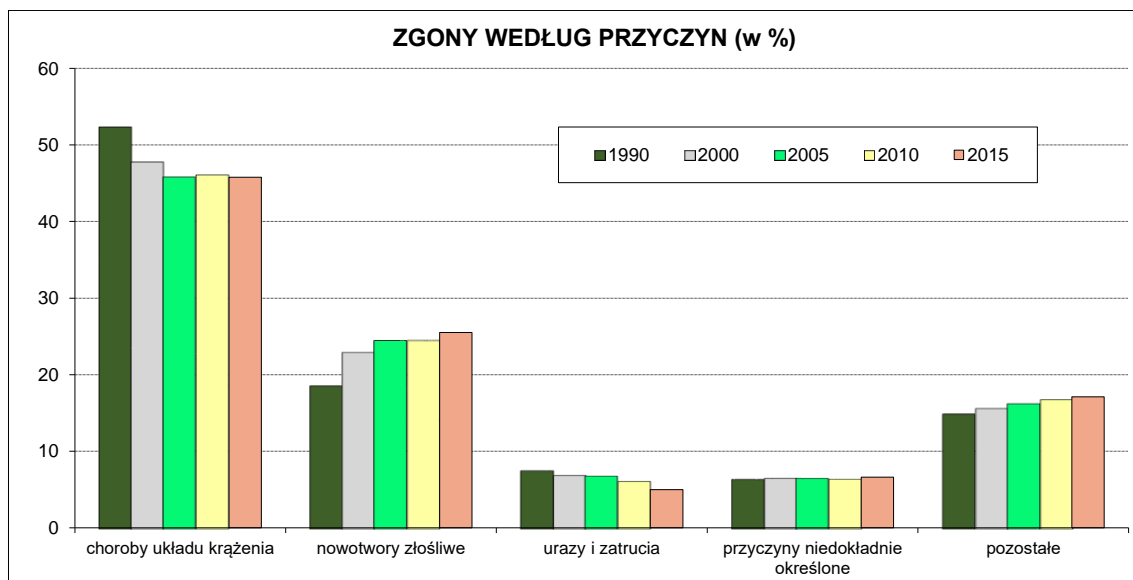

Według wstępnych danych, w 2016 r. **rozwiódło się** ok. 64 tys. par małżeńskich – o 3 tys. mniej niż rok wcześniej, a współczynnik rozwodów wyniósł 1,7‰, tj. był zbliżony

do notowanego w poprzednich latach. W 2015 r. na każde 10 tys. istniejących małżeństw 75 zostało rozwiązanych na drodze sądowej, podczas gdy w 1990 r. było ich zaledwie 46. W miastach częstość rozwodów jest 2-krotnie wyższa niż na wsi (w 2015 r. odpowiednio 92 wobec 48 rozwodów na 10 tys. istniejących małżeństw). Wśród małżeństw rozwiedzionych w 2015 r. ok. 58% wychowywało prawie 57 tys. nieletnich dzieci (w wieku poniżej 18 lat). Najczęściej sąd przyznaje opiekę nad dziećmi wyłącznie matce – w 2015 r. było to ok. 59% przypadków, natomiast wyłącznie ojcu – tylko ok. 4,5% przypadków; ok. 35% rozwiedzionych małżeństw wychowuje dzieci wspólnie.

Od kilkunastu lat, w stosunku do kolejnych ok. 2–3 tys. małżeństw rocznie, sąd orzeka **separację** – szacuje się, że w 2016 r. było ich ok. 1,7 tys. Najwięcej orzeczeń separacji notowano tuż po wprowadzeniu w Polsce tej formy prawnego funkcjonowania małżeństwa, (w 2005 r. liczba orzeczeń wzrosła do prawie 12 tys.). Każdego roku odnotowuje się także nieliczne przypadki zniesienia separacji, tj. powrotu do małżeństwa, jednak większość małżeństw pozostających w prawnej separacji wnosi o rozwód.

Natężenie zgonów w ciągu ostatnich kilkunastu lat w Polsce nie zmieniło się istotnie. Według wstępnych danych, w 2016 r. **zmarło** ok. 387 tys. osób, tj. o ok. 7,5 tys. mniej niż przed rokiem. Współczynnik umieralności wyniósł 10,1‰ (wobec 10,3‰ w 2015 r.). W ogólnej liczbie osób zmarłych ok. 52% stanowią mężczyźni.

Głównymi **przyczynami zgonów** są choroby układu krążenia i choroby nowotworowe (są one powodem ponad 70% wszystkich zgonów). Kolejnymi istotnymi przyczynami zgonów są choroby układu oddechowego oraz urazy i zatrucia, stanowiąc przyczynę ok. 5–6% wszystkich zgonów.

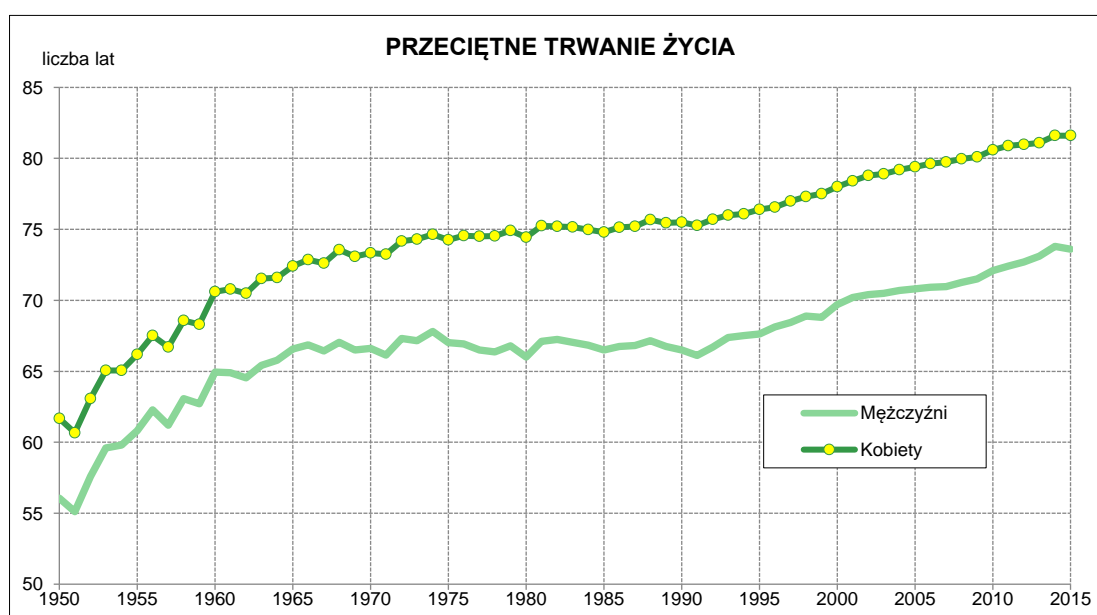
W zakresie umieralności z powodu chorób układu krążenia od kilku lat obserwuje się niewielką poprawę. W 2015 r. choroby te były przyczyną ok. 46% wszystkich zgonów,

podczas gdy na początku bieżącego stulecia powodowały prawie 48% zgonów (na początku lat 90. XX w. ponad 52%). Wśród kobiet umieralność w wyniku chorób układu krążenia jest wyższa – w 2015 r. choroby te spowodowały ponad 51% wszystkich zgonów kobiet (wobec ok. 53% w 2000 r.). Wśród mężczyzn udział ten wyniósł ok. 41% (w 2000 r. ok. 43%).

Niekorzystnym zjawiskiem jest wzrost liczby zgonów spowodowanych chorobami nowotworowymi – na początku lat 90. XX w. nowotwory złośliwe były przyczyną niespełna 20% wszystkich zgonów, na początku obecnego stulecia stanowiły ok. 23%, a w 2015 r. – prawie 26%. Choroby nowotworowe są częstszą przyczyną zgonów wśród mężczyzn (w 2015 r. stanowiły przyczynę ok. 27% zgonów) niż wśród kobiet (ok. 24% zgonów).

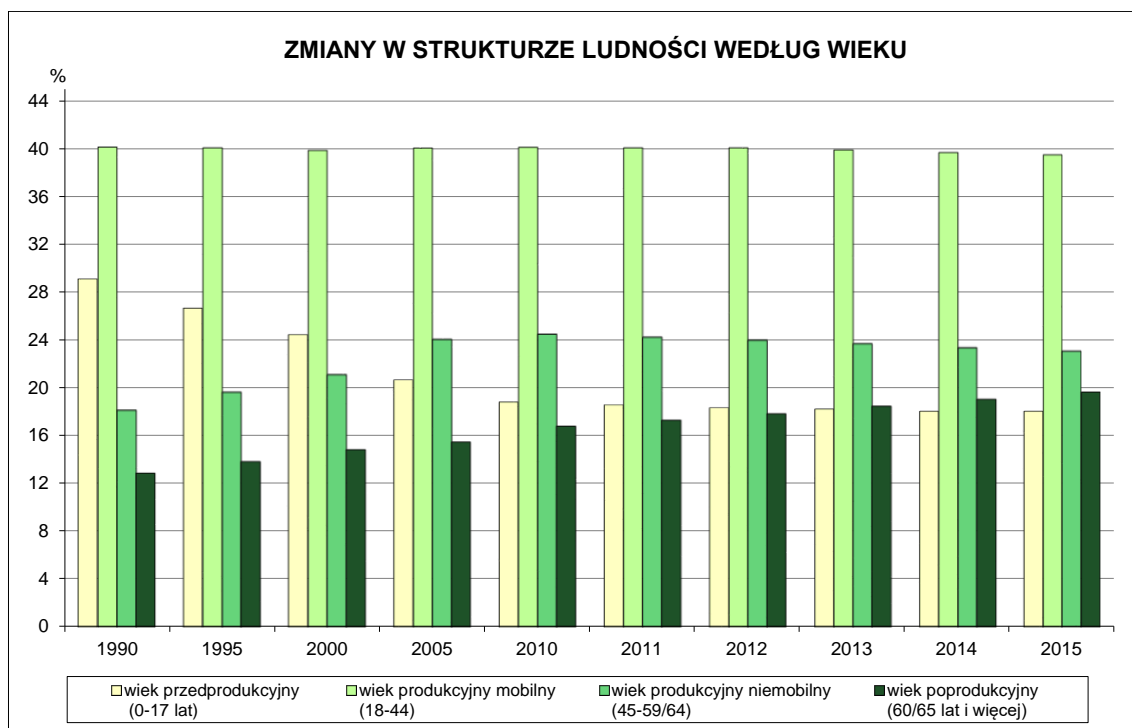
Pozytywnym zjawiskiem jest obserwowany nieprzerwanie trend malejącej **umieralności niemowląt**. Szacuje się, że w 2016 r. – podobnie jak przed rokiem – zmarło ok. 1,5 tys. dzieci w wieku poniżej 1 roku życia. Współczynnik wyrażający liczbę zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych wyniósł 3,9‰ (wobec 4,0‰ w 2015 r., 8,1‰ – w 2000 r. i 19,3‰ – w 1990 r.).

Obserwowana od początku lat 90. XX w. poprawa sytuacji w zakresie umieralności korzystnie wpływa na trwanie życia, przy czym nadal utrzymuje się duża różnica między trwaniem życia mężczyzn i kobiet. W 2015 r. **przeciętne trwanie życia** dla mężczyzn wynosiło 73,6 lat, a dla kobiet było o 8 lat dłuższe i wynosiło 81,6 lat. W porównaniu z początkiem lat 90. XX w. trwanie życia wydłużyło się o ponad 7 lat dla mężczyzn oraz o ponad 6 lat – dla kobiet. Krótsze trwanie życia mężczyzn wynika ze zjawiska wysokiej nadumieralności mężczyzn, która obserwowana jest we wszystkich grupach wieku, a różnica ta zwiększa się wraz z wiekiem.

W ogólnej liczbie ludności Polski kobiety stanowią prawie 52%, a na 100 mężczyzn przypada ich 107 (w mieście 111, na wsi 101). Wskaźnik ten jest różny dla poszczególnych grup wieku ludności. W 2015 r. wśród ludności w wieku do 48 roku życia występowała przewaga liczebna mężczyzn (na 100 mężczyzn przypadało 97 kobiet). W grupie osób w wieku 49 lat i więcej **współczynnik feminizacji** wyniósł 126, przy czym w najstarszych rocznikach (70 lat i więcej) na 100 mężczyzn przypadało średnio 178 kobiet. Wśród mieszkańców wsi przewaga liczebna kobiet następuje dopiero począwszy od wieku 62 lat, natomiast w miastach – już od 39 roku życia.

W 2015 r. **mediana wieku** mieszkańców Polski wyniosła 39,8 lat, wobec 35,4 lat w 2000 r. Wiek środkowy dla mężczyzn wyniósł 38,2 lat, a dla kobiet – 41,6 lat (w 2000 r. odpowiednio 33,4 i 37,4). Starsi są też mieszkańcy miast – ich wiek środkowy to 41,0 lat, podczas gdy mieszkańców wsi – 38,0 lat.

Rezultatem przemian w procesach demograficznych, a przede wszystkim zapoczątkowanej na początku lat 90. XX w. depresji urodzeniowej, są zmiany **w liczbie i strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku**. Obserwowane jest sukcesywne zmniejszanie się liczby dzieci i młodzieży (0-17 lat). Szacuje się, że w końcu 2016 r. było ich niespełna 6,9 mln, tj. o ok. 4 tys. mniej niż przed rokiem i o ponad 4 mln mniej niż w 1990 r. Udział tej grupy w ogólnej liczbie ludności wyniósł 17,9% (wobec 24,4% w 2000 r. i 29,0% w 1990 r.). Dzieci w wieku poniżej 15 roku życia stanowiły w końcu 2016 r. ok. 15% ogólnej populacji (wobec ponad 19% w 2000 r. i prawie 25% na początku lat 90. XX w.).

Ludność według ekonomicznych grup wieku według stanu w dniu 31 grudnia kształtowała się następująco^a:

Grupy wieku	1990	2000	2010	2015	2016 ^b	1990	2000	2010	2015	2016 ^b
	w tysiącach					w %				
Ludność ogółem	38073	38254	38530	38437	38437	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
w wieku:										
przedprodukcyjnym (0-17 lat).....	11043	9333	7243	6902	6898	29,0	24,4	18,8	18,0	17,9
produkcyjnym (18-59/64)	22146	23261	24831	24002	23766	58,2	60,8	64,4	62,4	61,9
mobilnym (18-44).....	15255	15218	15424	15153	15022	40,1	39,8	40,0	39,4	39,1
niemobilnym (45-59/64).....	6890	8043	9407	8849	8744	18,1	21,0	24,4	23,0	22,8
poprodukcyjnym (60/65 lat i więcej)	4884	5660	6456	7533	7773	12,8	14,8	16,8	19,6	20,2

^a Dane zostały opracowane przy uwzględnieniu wyników kolejnych spisów powszechnych: dla 1990 r. – NSP 1988, dla 2000 r. – NSP 2002, od 2010 r. – NSP 2011. ^b Dane wstępne.

W latach 2000–2009 obserwowano duże zmiany wśród ludności w wieku produkcyjnym, w wyniku wchodzenia w ten wiek osób urodzonych w okresie ostatniego wyżu demograficznego (z pierwszej połowy lat 80. ub. wieku). Intensywnie rosła zarówno liczebność, jak i udział tej grupy w ogólnej populacji. Od 2010 r. odsetek tej grupy osób w liczbie ludności ogółem obniża się i szacuje się, że w 2016 r. wyniósł niespełna 62%. Wynika to z procesu przesuwania do grupy wieku poprodukcyjnego licznych roczników osób urodzonych w latach 50. XX w. oraz z coraz mniejszej liczebności 18-latków, zasilających wiek produkcyjny. Zahamowaniu uległ proces starzenia się zasobów pracy, tj. maleją zarówno liczba, jak i odsetek ludności w wieku produkcyjnym niemobilnym, który w 2016 r. wyszacowano na 22,8%. Odsetek ludności w wieku produkcyjnym mobilnym od ponad 20 lat oscyluje wokół 40% i obecnie wynosi 39,1%.

W ostatnich latach obserwowany jest dalszy wzrost liczby i odsetka osób w wieku poprodukcyjnym. Według wstępnych danych, w końcu 2016 r. liczba ludności w wieku poprodukcyjnym wyniosła prawie 7,8 mln osób, a jej udział w ogólnej populacji stanowił ponad 20% (wobec 5,7 mln i niespełna 15% w 2000 r.). W stosunku do 2015 r. liczebność tej grupy wzrosła o ok. 240 tys.

Coraz bardziej istotne stają się relacje między poszczególnymi ekonomicznymi grupami wieku ludności mierzone współczynnikiem obciążenia, obrazującym liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym. Współczynnik obciążenia rośnie od kilku lat – w 2016 r. wyniósł 62 wobec 55 w 2010 r.

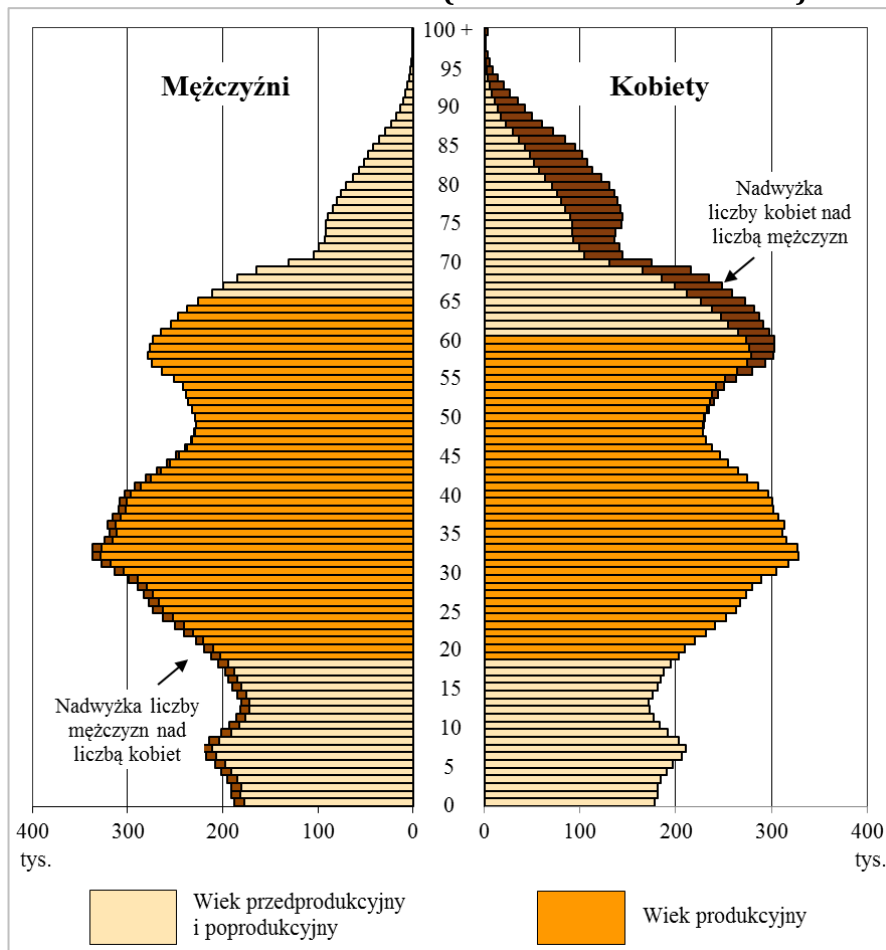
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym według stanu w dniu 31 grudnia kształtowała się następująco:

Wyszczególnienie	1990	1995	2000	2010	2015	2016 ^a
Ogółem.....	72	68	64	55	60	62
Przedprodukcyjny (0-17 lat)	50	45	40	29	29	29
Poprodukcyjny (60/65 lat+)	22	23	24	26	31	33

a Dane wstępne.

Analiza wskaźników cząstkowych (rozpatrywanych odrębnie relacji liczby osób w wieku przedprodukcyjnym do wieku produkcyjnego oraz liczby osób w wieku poprodukcyjnym do produkcyjnego) wskazuje na niekorzystne zmiany w obydwu grupach. Wskaźnik dla osób w wieku przedprodukcyjnym od kilku lat pozostaje praktycznie bez zmian, natomiast dla wieku poprodukcyjnego rośnie. Szacuje się, że w 2016 r. na każde 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 29 osób w wieku przedprodukcyjnym, natomiast w wieku poprodukcyjnym więcej – bo aż 33 osoby, tj. udział potencjalnych zasobów pracy jest mniejszy niż udział osób, które rynek pracy już teoretycznie opuściły. Odwrócenie proporcji ma miejsce od trzech lat: jeszcze w 2010 r. cząstkowe współczynniki kształtowały się na poziomie 29 i 26, a w latach wcześniejszych relacje były jeszcze bardziej korzystne: w 2000 r. wynosiły odpowiednio 40 i 24, a na początku lat 90. XX w. – 50 i 22.

Piramida wieku ludności (stan w dniu 30.06.2016 r.)

Zwiększa się odsetek osób starszych (w wieku 65 lat i więcej) – szacuje się, że w końcu 2016 r. grupa ta stanowiła 16,4% ogólnej populacji (wobec 12,4% w 2000 r. i 10,2% na początku lat 90. XX w.).

Obserwowane w ostatnich latach zmiany demograficzne wskazują, że **sytuacja ludnościowa Polski jest trudna**. W najbliższej perspektywie nie można spodziewać się znaczących zmian gwarantujących stabilny rozwój demograficzny. Obserwowane od ćwierćwiecza zmiany w trendzie dzietności będą miały negatywny wpływ także na przyszłą liczbę urodzeń, ze względu na zmniejszającą się liczbę kobiet w wieku rozrodczym. Zjawisko to dodatkowo jest potęgowane wysoką skalą emigracji Polaków za granicę (szczególnie emigracja czasowa ludzi młodych). Niski poziom dzietności i urodzeń przy jednoczesnym korzystnym zjawisku, jakim jest wydłużanie trwania życia, będzie powodować zmniejszanie podaży pracy oraz coraz szybsze starzenie się społeczeństwa.

Podstawowe dane demograficzne dla lat 1990–2016^a

Wyszczególnienie	1990	1995	2000	2005	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016 ^b
Ludność ogółem w tys.												
(stan w dniu 31 XII).....	38073	38284	38254	38157	38167	38530	38538	38533	38496	38479	38437	38437
Przyrost rzeczywisty												
w tys.	85	19	-9	-17	31	33	9	-5	-38	-17	-41	-0,5
w %	0,22	0,05	-0,02	-0,04	0,08	0,08	0,02	-0,01	-0,10	-0,04	-0,11	-0,0
Mężczyźni w tys.	18552	18628	18537	18454	18429	18653	18655	18649	18630	18620	18598	18596
Ludność miejska												
w tys.	23546	23675	23670	23424	23278	23429	23386	23336	23258	23216	23166	23147
w %	61,8	61,8	61,9	61,4	61,0	60,8	60,7	60,6	60,4	60,3	60,3	60,2
Ludność w wieku (%)												
przedprodukcyjnym (0–17 lat).....	29,0	26,6	24,4	20,6	19,0	18,8	18,5	18,3	18,2	18,0	18,0	17,9
produkcyjnym (18–59/64 lata).....	58,2	59,6	60,8	64,0	64,5	64,4	64,2	63,9	63,4	63,0	62,4	61,9
mobilnym (18–44 lata).....	40,1	40,0	39,8	40,0	40,1	40,0	40,0	40,0	39,8	39,7	39,4	39,1
niemobilnym (45–59/64 lata).....	18,1	19,6	21,0	24,0	24,4	24,4	24,2	23,9	23,6	23,3	23,0	22,8
poprodukcyjnym (60/65 lat i więcej).....	12,8	13,8	14,8	15,4	16,5	16,8	17,3	17,8	18,4	19,0	19,6	20,2
0–14 lat (dzieci).....	24,4	21,6	19,1	16,2	15,2	15,2	15,1	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0
65 lat i więcej.....	10,2	11,3	12,4	13,3	13,5	13,5	13,8	14,2	14,7	15,3	15,8	16,4
Przeciętne trwanie życia												
mężczyźni.....	66,2	67,6	69,7	70,8	71,5	72,1	72,4	72,2	73,1	73,8	73,6	.
kobiety.....	75,2	76,4	78,0	79,4	80,1	80,6	80,9	81,0	81,1	81,6	81,6	.
Małżeństwa nowo zawarte												
w tys.	255,4	207,1	211,2	206,9	250,8	228,3	206,5	203,9	180,4	188,5	188,8	195,0
na 1000 ludności.....	6,7	5,4	5,5	5,4	6,6	5,9	5,4	5,3	4,7	4,9	4,9	5,1
Rozwody												
w tys.	42,4	38,1	42,8	67,6	65,3	61,3	64,6	64,4	66,1	65,8	67,3	63,5
na 1000 ludności.....	1,1	1,0	1,1	1,8	1,7	1,6	1,7	1,7	1,7	1,7	1,8	1,7
Separacje w tys.	-	-	1,3	11,6	3,2	2,8	2,8	2,5	2,2	1,9	1,7	1,7
Urodzenia żywe												
w tys.	547,7	433,1	378,3	364,4	417,6	413,3	388,4	386,3	369,6	375,2	369,3	385,0
na 1000 ludności.....	14,3	11,3	9,9	9,6	11,0	10,7	10,1	10,0	9,6	9,7	9,6	10,0
Współczynnik dzietności	1,99	1,55	1,37	1,24	1,40	1,38	1,30	1,30	1,26	1,29	1,29	.
Zgony ogółem												
w tys.	390,3	386,1	368,0	368,3	384,9	378,5	375,5	384,8	387,3	376,5	394,9	387,0
na 1000 ludności.....	10,2	10,1	9,6	9,7	10,1	9,8	9,7	10,0	10,1	9,8	10,3	10,1
wg przyczyn (w %):												
choroby układu krążenia.....	52,2	50,4	47,7	45,7	46,2	46,0	45,2	46,1	45,8	45,1	45,8	.
nowotwory złośliwe.....	18,7	20,2	23,0	24,5	24,2	24,5	24,6	24,6	24,3	25,4	25,5	.
urazy i zatrucia.....	7,6	7,5	7,0	6,9	6,3	6,2	6,3	6,1	5,8	5,7	5,0	.
w tym:												
wypadki drogowe.....	2,12	1,83	1,58	1,37	1,08	1,10	1,01	0,81	0,73	0,72	0,70	.
samobójstwa.....	1,27	1,42	1,59	1,64	1,68	1,68	1,63	1,65	1,60	1,58	1,37	.
przyczyny niedokładnie określone.....	6,5	8,5	6,6	6,6	6,2	6,5	6,4	5,9	6,4	7,4	6,6	.
Zgony niemowląt												
w tys.	10,6	5,9	3,1	2,3	2,3	2,1	1,8	1,8	1,7	1,6	1,5	1,5
na 1000 urodzeń żywych.....	19,3	13,6	8,1	6,4	5,6	5,0	4,7	4,6	4,6	4,2	4,0	3,9
Przyrost naturalny												
w tys.	157,4	47,0	10,3	-3,9	32,7	34,8	12,9	1,5	-17,7	-1,3	-25,6	-2,0
na 1000 ludności.....	4,1	1,2	0,3	-0,1	0,9	0,9	0,3	0,0	-0,5	-0,0	-0,7	-0,1
Migracje zagraniczne na pobyt stały w tys.												
Imigracja.....	2,6	8,1	7,3	9,3	17,4	15,2	15,5	14,6	12,2	12,3	.	13,5
Emigracja.....	18,4	26,3	27,0	22,2	18,6	17,4	19,9	21,2	32,1	28,1	.	12,0
Saldo.....	-15,8	-18,2	-19,7	-12,9	-1,2	-2,1	-4,3	-6,6	-19,9	-15,8	-15,8	1,5

^a Dane o liczbie ludności oraz współczynniki demograficzne w przeliczeniu na 1000 ludności zostały opracowane przy uwzględnieniu wyników kolejnych spisów powszechnych: dla lat 1990 i 1995 – NSP 1988, dla lat 2000–2009 – NSP 2002, od 2010 – NSP 2011. ^b Dane oznaczone kursywą stanowią wstępny szacunek.

Wychowanie i edukacja w roku szkolnym 2016/2017

W roku szkolnym 2016/2017, w wyniku zmian w systemie oświaty³, wzrosła liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego, przy równoczesnym spadku liczby dzieci w szkołach podstawowych.

Według wstępnych danych⁴ w roku szkolnym 2016/2017 wychowaniem przedszkolnym⁵ objętych jest ponad 1,3 mln dzieci, tj. o 13,9% więcej niż w roku poprzednim. Edukacja wczesna tych dzieci realizowana jest w 21,6 tys. **placówkach wychowania przedszkolnego**, z czego 28,4% to placówki niepubliczne. Liczba przedszkoli wynosi 11,6 tys. (tj. 53,3% placówek wychowania przedszkolnego ogółem), oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych – 8,0 tys. (tj. 37,1%), punktów przedszkolnych – 1,8 tys., a zespołów wychowania przedszkolnego – 0,1 tys. W stosunku do poprzedniego roku szkolnego liczba placówek ogółem wzrosła o 2,6%, w tym zwiększyła się liczba przedszkoli – o 3,8%, przy spadku liczby oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych – o 3,5%. Spośród wszystkich placówek zlokalizowanych w miastach przeważają przedszkola (74,5% placówek), a na wsi – oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych (odpowiednio 55,1%).

Liczba dzieci uczących się w **szkołach podstawowych** w roku szkolnym 2016/2017 wynosi 2,3 mln, tj. o 7,8% mniej w porównaniu z rokiem poprzednim. Liczba szkół podstawowych wynosi 13,5 tys. (o 0,8% mniej niż przed rokiem), w tym szkoły niepubliczne o uprawnieniach szkół publicznych stanowią 9,3%.

Liczba gimnazjalistów zmniejszyła się w porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym o 1,3% – do 1,1 mln w roku szkolnym 2016/2017. Liczba **gimnazjów** wzrosła (o 0,2%) i wynosi 7,7 tys., z czego 1,0 tys. to szkoły niepubliczne o uprawnieniach szkół publicznych.

Liczba absolwentów szkół podstawowych i gimnazjów w roku szkolnym 2015/2016 była mniejsza niż w poprzednim roku. Szkoły podstawowe ukończyło 346,3 tys. absolwentów (o 0,5% mniej niż rok wcześniej), a gimnazja 353,5 tys. absolwentów (odpowiednio o 1,3% mniej).

Liczba uczniów **szkół ponadgimnazjalnych** w roku szkolnym 2016/2017 wyniosła 1,3 mln, tj. o 3,0% mniej w porównaniu z rokiem poprzednim. Nauka tych uczniów

³ W roku szkolnym 2016/2017 obowiązkiem szkolnym objęte zostały dzieci od 7 roku życia. Dodatkowo wszystkie dzieci 6-letnie oraz wszystkie chętne dzieci 5-letnie i 4-letnie powinny mieć zapewnione miejsce realizacji wychowania przedszkolnego.

⁴ Dane o liczbie uczniów i placówek oświatowych według stanu na dzień 30 września 2016 r.

⁵ Dotyczy placówek przedszkolnych prowadzących wychowanie i zarejestrowanych w Systemie Informacji Oświatowej; nie obejmuje dziennej opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym prowadzonej przez podmioty gospodarcze nie zarejestrowane w SIO.

realizowana jest w 8,0 tys. placówkach szkolnych tego typu (o 1,3% mniej niż w roku szkolnym 2015/2016).

Do **liceów ogólnokształcących** (wraz z liceami ogólnokształcącymi uzupełniającymi) uczęszcza 640,9 tys. licealistów (o 4,2% mniej niż w poprzednim roku szkolnym), z których 57,8% stanowią kobiety. Licea ogólnokształcące wciąż cieszą się największą popularnością, choć ich liczba obniżyła się w porównaniu z rokiem szkolnym 2015/2016 o 1,9%, do 3,8 tys. Uczy się w nich 47,9% wszystkich uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

W przypadku **techników** (wraz z technikami uzupełniającymi i ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi) zanotowano spadek w skali roku zarówno liczby uczniów (o 0,1%), jak również liczby szkół (o 1,0%). W roku szkolnym 2016/2017 do 2,0 tys. szkół tego typu uczęszcza 519,0 tys. uczniów, a kobiety stanowią 40,9% tej zbiorowości.

W porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym zanotowano spadek liczby uczniów **zasadniczych szkół zawodowych** – o 7,0% do 166,6 tys., jak również zmniejszenie liczby szkół tego typu – o 1,2% do 1,7 tys. W ogólnej liczbie uczniów zasadniczych szkół zawodowych 31,7% stanowią kobiety.

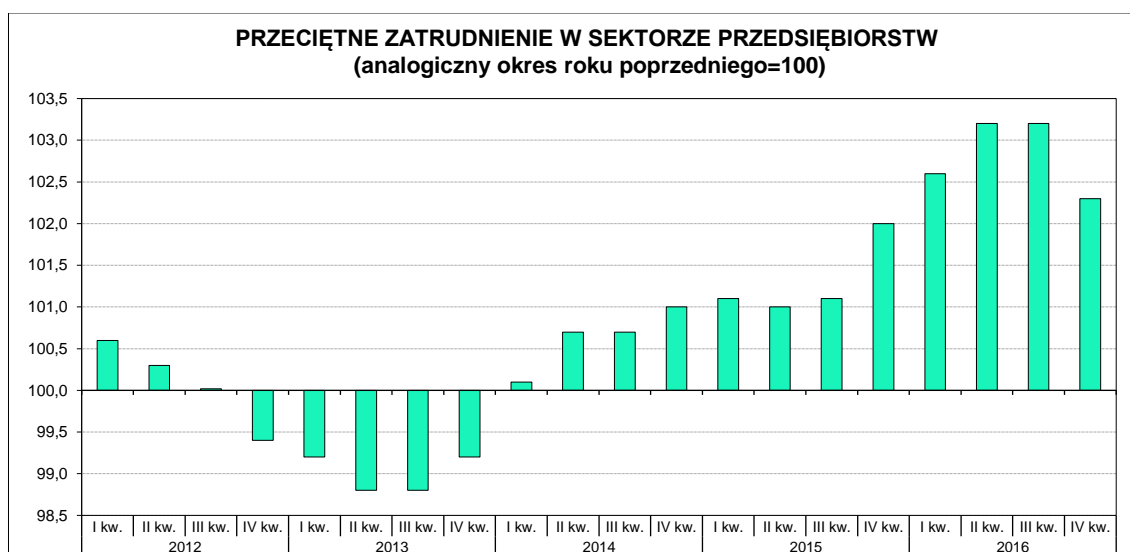
Odnotowano dalszy wzrost liczby **specjalnych szkół przysposabiających do pracy** (o 1,0% do 495 placówek), przy jednoczesnym spadku liczby uczniów w szkołach tego typu (o 0,7% do 10,7 tys.). Udział kobiet w ogólnej liczbie uczniów w tych szkołach wynosi 42,1%.

W roku szkolnym 2015/2016, w porównaniu z rokiem poprzednim, obniżyła się **liczba absolwentów** liceów ogólnokształcących (o 6,5% do 210,4 tys.), techników (o 0,6% do 112,6 tys.) oraz zasadniczych szkół zawodowych (o 1,8% do 55,6 tys.). Więcej osób ukończyło natomiast specjalne szkoły przysposabiające do pracy (wzrost o 6,4% do 2,5 tys.).

Liczba uczniów **szkół policealnych** zmniejszyła się w porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym o 3,1% i wynosi 248,4 tys., z czego 70,8% stanowią kobiety. Nauka jest prowadzona w 2,4 tys. szkołach policealnych (spadek w ujęciu rocznym o 1,1%). Z dniem 1 października 2016 r. wygasły kolegia nauczycielskie oraz kolegia języków obcych. Liczba absolwentów szkół policealnych z roku szkolnego 2015/2016 była niższa niż rok wcześniej o 2,4% i wyniosła 76,3 tys.

Rynek pracy

Według danych szacunkowych, w końcu 2016 r. liczba pracujących w gospodarce narodowej ukształtowała się na poziomie wyższym niż przed rokiem (o ponad 2%). Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w 2016 r. było większe niż w 2015 r. Obniżyła się stopa bezrobocia rejestrowanego. Mniejszy niż w 2015 r. był napływ do ewidencji bezrobotnych, jednocześnie zmniejszyła się liczba osób skreślonych z rejestru.

Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw⁶ w 2016 r. ukształtowało się na poziomie 5760,2 tys. osób i było o 2,8% większe niż przed rokiem (kiedy notowano wzrost o 1,3%). Najbardziej zwiększyło się zatrudnienie w administrowaniu i działalności wspierającej (o 10,3%). Wzrost zatrudnienia (w granicach od 4,7% do 2,0%) notowano w informacji i komunikacji, zakwaterowaniu i gastronomii, przetwórstwie przemysłowym, handlu; naprawie pojazdów samochodowych, transporcie i gospodarce magazynowej, działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej oraz dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji. Spadek zatrudnienia utrzymał się w górnictwie i wydobywaniu, wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę, obsłudze rynku nieruchomości oraz budownictwie.

⁶ W jednostkach o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Przeciętne zatrudnienie kształtowało się następująco:

Wyszczególnienie	2016		2015		2016	
	XII		I-XII			
	w tys.	analogiczny okres roku poprzedniego=100			w tys.	
Sektor przedsiębiorstw	5798,9	103,1	101,4	101,3	102,8	5760,2
w tym:						
Przemysł	2581,2	102,6	101,3	101,5	102,2	2566,7
górnictwo i wydobywanie	129,9	93,6	91,6	92,9	92,7	135,3
przetwórstwo przemysłowe	2213,6	103,5	102,4	102,6	103,2	2193,5
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	116,9	97,3	95,5	95,6	96,1	117,6
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	120,8	101,8	101,3	101,4	102,0	120,3
Budownictwo	375,5	98,6	94,7	94,2	99,3	383,4
Handel; naprawa pojazdów samochodowych	1202,0	103,4	102,1	102,2	103,1	1189,7
Transport i gospodarka magazynowa	517,1	104,1	102,4	102,2	103,1	510,1
Zakwaterowanie i gastronomia	105,9	104,1	94,0	95,0	103,2	106,2
Informacja i komunikacja	209,8	106,1	107,6	107,6	104,7	203,2
Obsługa rynku nieruchomości	93,0	99,8	98,1	98,1	99,1	93,0
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna ^a	193,9	105,2	99,3	100,3	102,5	188,5
Administrowanie i działalność wspierająca	380,1	107,3	106,7	104,2	110,3	378,9

^a Nie obejmuje działów: Badania naukowe i prace rozwojowe oraz Działalność weterynaryjna.

Spśród działów o znaczącym udziale w zatrudnieniu wyższy niż przeciętny wzrost zatrudnienia w stosunku do 2015 r. obserwowano m.in. w przedsiębiorstwach zajmujących się produkcją mebli (6,4%), wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (5,9%), wyrobów z metali (5,2%), pojazdów samochodowych, przyczep i naczep (5,0%) oraz transportem lądowym i rurociągowym (3,9%). Znaczny spadek zatrudnienia utrzymał się w wydobywaniu węgla kamiennego i węgla brunatnego (9,7% wobec 11,9% przed rokiem). W relatywnie niewielkim stopniu zatrudnienie zmniejszyło się również w produkcji odzieży (o 3,1%), budowie budynków (o 1,4%) oraz budowie obiektów inżynierii lądowej i wodnej (o 1,1%).

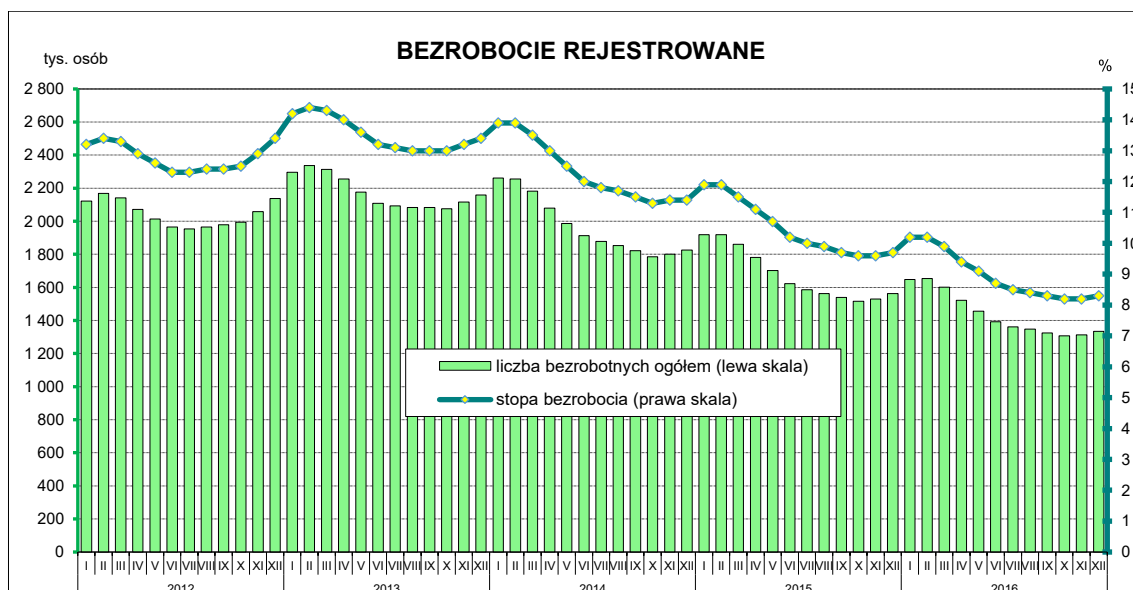
W grudniu 2016 r. przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw wyniosło 5798,9 tys. osób i było o 3,1% wyższe niż w analogicznym miesiącu 2015 r.

Dynamika przeciętnego zatrudnienia w kolejnych kwartałach kształtowała się następująco:

Wyszczególnienie	2015				2016			
	I-III	IV-VI	VII-IX	X-XII	I-III	IV-VI	VII-IX	X-XII
	analogiczny okres roku poprzedniego=100							
Sektor przedsiębiorstw.....	101,1	101,0	101,1	102,0	102,6	103,2	103,2	102,3
w tym:								
Przemysł.....	101,8	101,4	101,4	101,6	101,9	102,4	102,9	101,7
górnictwo i wydobywanie	94,1	93,0	92,8	91,6	92,0	92,1	92,8	94,1
przetwórstwo przemysłowe.....	102,9	102,5	102,3	102,6	103,0	103,5	104,0	102,5
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę.....	94,7	94,7	97,2	95,7	95,3	95,7	96,8	96,7
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja.....	100,8	100,8	101,1	102,8	102,1	102,4	102,5	101,2
Budownictwo	93,9	93,3	94,8	94,7	99,7	100,3	98,3	99,0
Handel; naprawa pojazdów samochodowych	102,2	102,0	101,8	102,8	102,3	102,8	102,8	104,2
Transport i gospodarka magazynowa.....	102,0	102,3	102,0	102,4	102,5	103,1	103,8	103,2
Zakwaterowanie i gastronomia	94,7	95,8	94,9	94,5	102,5	103,0	105,1	102,3
Informacja i komunikacja.....	103,4	103,6	105,6	117,7	109,9	111,1	101,0	97,9
Obsługa rynku nieruchomości	98,1	98,0	97,7	98,7	99,3	98,5	99,3	99,2
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna ^a	100,7	100,6	98,4	101,4	102,4	103,1	105,1	99,3
Administrowanie i działalność wspierająca ...	101,8	103,9	105,0	106,1	110,3	111,2	112,5	107,4

a Nie obejmuje działów: Badania naukowe i prace rozwojowe oraz Działalność weterynaryjna.

W końcu grudnia 2016 r. liczba **bezrobotnych zarejestrowanych** w urzędach pracy ukształtowała się na poziomie 1335,2 tys. i była wyższa o 1,6% (tj. o 21,6 tys.) niż w listopadzie, ale niższa o 14,6% (tj. o 228,2 tys.) niż przed rokiem. **Stopa bezrobocia rejestrowanego** wyniosła 8,3%, tj. zwiększyła się o 0,1 p.proc. w porównaniu z poprzednim miesiącem i była niższa o 1,4 p.proc. niż w grudniu 2015 r.

Stopa bezrobocia w województwach kształtowała się w końcu grudnia 2016 r. w granicach od 5,0% w wielkopolskim do 14,2% w warmińsko-mazurskim. W skali miesiąca stopa bezrobocia nieznacznie wzrosła (w granicach 0,4 – 0,1 p.proc.) w większości województw (poza podlaskim, śląskim, świętokrzyskim i wielkopolskim, w których pozostała na niezmiennym poziomie). W porównaniu z grudniem 2015 r. stopa bezrobocia spadła we wszystkich województwach, najbardziej w województwie zachodniopomorskim (o 2,1 p.proc.), a najmniej – w województwach kujawsko-pomorskim, mazowieckim, opolskim i wielkopolskim (po 1,1 p.proc.).

W **strukturze bezrobotnych zarejestrowanych** w końcu grudnia 2016 r. udział kobiet był wyższy niż przed rokiem o 1,1 p.proc. i wyniósł 53,3%. Zwiększył się także udział osób wcześniej pracujących (o 1,5 p.proc. do 85,5%) oraz osób nieposiadających kwalifikacji zawodowych (o 0,1 p.proc. do 30,7%). Zmniejszył się natomiast udział absolwentów (o 0,7 p.proc. do 3,9%) oraz nieznacznie – osób bez prawa do zasiłku (o 0,1 p.proc. do 86,0%).

Spśród osób bezrobotnych znajdujących się w **szczególnej sytuacji na rynku pracy**, w stosunku do 2015 r. zmniejszył się udział następujących kategorii w liczbie zarejestrowanych ogółem:

- osób bezrobotnych w wieku poniżej 30 roku życia (o 2,1 p.proc. do 27,3%, w tym udział osób w wieku poniżej 25 roku życia obniżył się o 1,7 p.proc. i wyniósł 13,4%),
- osób długotrwale bezrobotnych⁷ (o 0,3 p.proc. do 56,0%).

Zwiększył się natomiast udział osób bezrobotnych:

- posiadających co najmniej jedno dziecko w wieku do 6 roku życia (o 1,8 p.proc. do 17,2%),
- w wieku powyżej 50 roku życia (o 0,7 p.proc. do 28,2%),
- korzystających ze świadczeń pomocy społecznej (o 0,2 p.proc. do 2,3%),
- niepełnosprawnych (o 0,1 p.proc. do 6,2%),
- posiadających dziecko niepełnosprawne w wieku do 18 roku życia (o 0,1 p.proc. do 0,2%).

W 2016 r. liczba **nowo zarejestrowanych bezrobotnych** wyniosła 2169,8 tys. osób, tj. była o 8,4% niższa niż w 2015 r. Najliczniejszą grupę nadal stanowiły osoby rejestrujące się po raz kolejny, a ich udział w nowo zarejestrowanych ogółem zwiększył się w porównaniu z 2015 r. (o 0,4 p.proc. do 82,6%). Wzrósł również odsetek osób zamieszkałych na wsi (o 0,4 p.proc. do 43,2%). Zmniejszył się natomiast udział osób długotrwale bezrobotnych (o 3,3 p.proc. do 33,4%), osób dotychczas niepracujących (o 2,0 p.proc. do 15,4%), osób zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładów pracy (o 0,6 p.proc. do 4,2%), osób bez kwalifikacji zawodowych (o 0,6 p.proc. do 29,1%) oraz nieznacznie – absolwentów (o 0,1 p.proc. do 10,1%).

⁷ Do długotrwale bezrobotnych zalicza się osoby pozostające w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego w miejscu pracy.

Liczba bezrobotnych nowo zarejestrowanych kształtowała się następująco:

Wyszczególnienie	I-XII 2015		I-XII 2016		I-XII 2015	
	w tys.	analogiczny okres roku poprzedniego=100	w tys.	w % bezrobotnych nowo zarejestrowanych		
Bezrobotni nowo zarejestrowani ogółem	2368,8	96,6	91,6	2169,8	x	x
Z liczby ogółem — bezrobotni:						
zarejestrowani po raz kolejny	1946,3	97,9	92,1	1791,7	82,6	82,2
dotychczas niepracujący	412,5	87,3	81,0	334,1	15,4	17,4
absolwenci ^a	241,9	90,4	90,3	218,5	10,1	10,2
zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy	113,8	90,1	79,5	90,5	4,2	4,8
zamieszkali na wsi	1013,7	97,8	92,4	936,3	43,2	42,8
bez kwalifikacji zawodowych	702,8	96,3	90,0	632,3	29,1	29,7
długotrwale bezrobotni ^b	870,1	84,4	83,2	724,2	33,4	36,7

^a Zaliczono osoby, dla których okres od momentu zakończenia nauki do momentu rejestracji nie przekroczył 12 m-cy.
^b Zaliczono osoby pozostające w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 m-cy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego w miejscu pracy.

Z ewidencji bezrobotnych w 2016 r. **skreślono** 2398,0 tys. osób, tj. o 8,8% mniej niż w 2015 r. Główną przyczynę wyrejestrowania nadal stanowiło podjęcie pracy, w wyniku czego z rejestru bezrobotnych skreślono 1208,5 tys. osób (wobec 1283,9 tys. w 2015 r.). Udział tej kategorii w ogólnej liczbie wyrejestrowanych zwiększył się wobec obserwowanego w 2015 r. o 1,6 p.proc. do 50,4%. Mniej osób niż w 2015 r. podjęło pracę niesubsydiowaną (968,7 tys. osób wobec 1092,9 tys.), a więcej – subsydiowaną (239,8 tys. wobec 191,0 tys.). Spośród osób wykreślonych z ewidencji zwiększył się odsetek osób, które dobrowolnie zrezygnowały ze statusu bezrobotnego (o 0,7 p.proc. do 6,7%). Zmniejszył się udział osób, które utraciły status bezrobotnego w wyniku niepotwierdzenia gotowości do podjęcia pracy (o 2,7 p.proc. do 19,6%), osób wyrejestrowanych w związku z rozpoczęciem stażu lub szkolenia u pracodawców (o 0,1 p.proc. do 9,6%), osób, które nabyły uprawnienia do świadczenia przedemerytalnego (o 0,1 p.proc. do 1,3%) oraz osób, które nabyły prawa emerytalne lub rentowe (o 0,1 p.proc. do 0,8%).

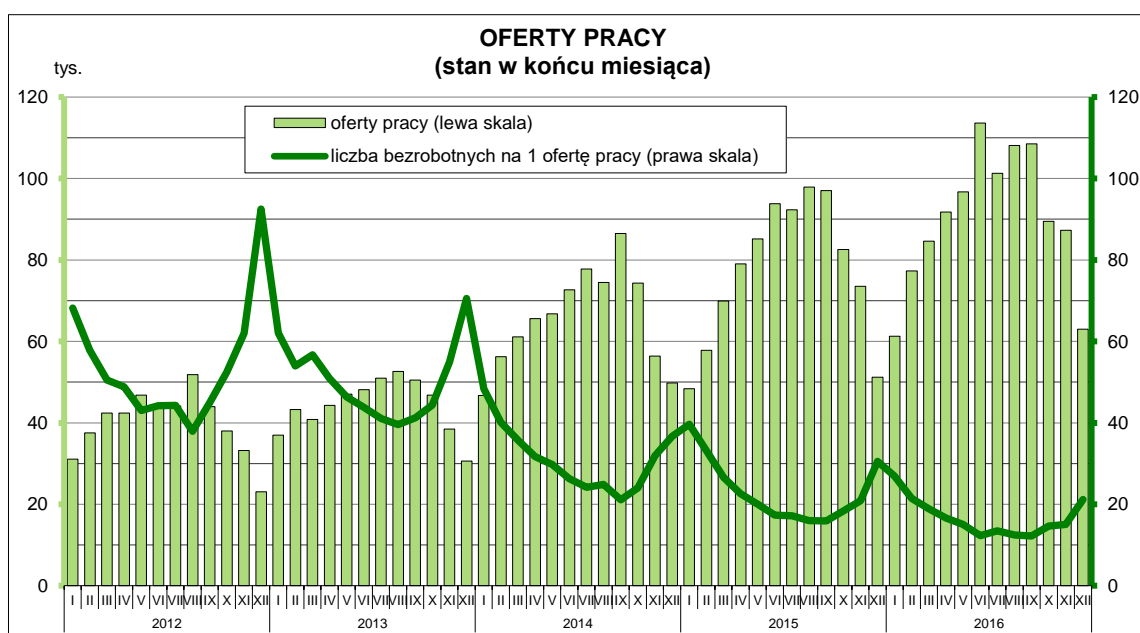
Liczba bezrobotnych wyrejestrowanych z ewidencji urzędów pracy według przyczyn kształtowała się następująco:

Wyszczególnienie	I-XII 2015		I-XII 2016		I-XII 2015	
	w tys.	analogiczny okres roku poprzedniego=100	w tys.	w % bezrobotnych wyrejestrowanych ogółem		
Bezrobotni wyrejestrowani ogółem	2630,6	94,4	91,2	2398,0	x	x
Z liczby ogółem — bezrobotni, którzy:						
podjęli pracę	1283,9	99,9	94,1	1208,5	50,4	48,8
niesubsydiowaną	1092,9	97,4	88,6	968,7	40,4	41,5
subsidiowaną	191,0	116,9	125,6	239,8	10,0	7,3
rozpoczęli szkolenie lub staż	253,9	85,1	91,0	231,1	9,6	9,7
nie potwierdzili gotowości do podjęcia pracy....	585,8	79,4	80,1	469,5	19,6	22,3
dobrowolnie zrezygnowali ze statusu bezrobotnego	158,1	92,7	102,0	161,3	6,7	6,0
nabyli prawa emerytalne lub rentowe	24,4	75,1	81,8	20,0	0,8	0,9
nabyli uprawnienia do świadczenia przedemerytalnego	36,1	96,2	85,8	31,0	1,3	1,4

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych i stopa bezrobocia kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2015				2016			
	I-III	IV-VI	VII-IX	X-XII	I-III	IV-VI	VII-IX	X-XII
Bezrobotni zarejestrowani (w końcu okresu):								
w tys. osób.....	1860,6	1622,3	1539,4	1563,3	1600,5	1392,5	1324,1	1335,2
analogiczny okres roku poprzedniego=100	85,3	84,8	84,5	85,7	86,0	85,8	86,0	85,4
Bezrobotni nowo zarejestrowani:								
w tys. osób.....	624,2	500,1	596,0	648,5	600,0	482,7	530,5	556,6
analogiczny okres roku poprzedniego=100	96,0	100,2	95,2	95,7	96,1	96,5	89,0	85,8
Bezrobotni wyrejestrowani:								
w tys. osób.....	588,8	738,4	678,9	624,6	562,9	690,7	598,8	545,6
analogiczny okres roku poprzedniego=100	94,0	96,1	94,7	92,6	95,6	93,5	88,2	87,4
Płynność bezrobocia (napływ - odpływ).....	35,4	-238,4	-82,9	23,9	37,1	-208,0	-68,3	11,0
Stopa bezrobocia (w końcu okresu) w %.....	11,5	10,2	9,7	9,7	9,9	8,7	8,3	8,3

W 2016 r. do urzędów pracy zgłoszono 1494,9 tys. **ofert zatrudnienia**⁸, tj. o 16,9% więcej niż w 2015 r. Oferty z sektora publicznego stanowiły 11,3% ogółu ofert (wobec 13,7% w 2015 r.). W końcu grudnia 2016 r. oferty zatrudnienia niewykorzystane dłużej niż jeden miesiąc stanowiły 28,4% ogółu ofert (tj. tyle samo co w 2015 r.). Spośród wszystkich ofert 1,5% dotyczyło stażu, 7,2% było adresowanych do osób niepełnosprawnych, a 0,1% – do absolwentów.

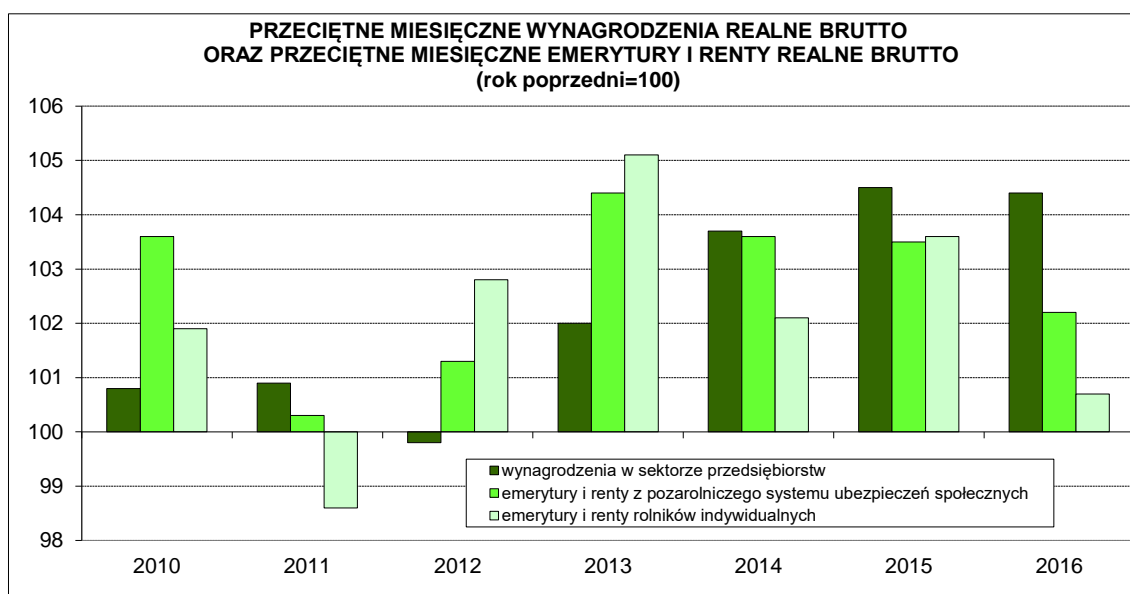
W ramach zwolnień grupowych w 2016 r. pracodawcy zadeklarowali zwolnienie większej niż w 2015 r. liczby pracowników; 823 zakłady **zadeklarowały zwolnienie** 35,1 tys. pracowników, w tym 2,1 tys. osób z sektora publicznego (przed rokiem odpowiednio 605 zakładów, 24,6 tys. pracowników, w tym 3,1 tys. z sektora publicznego).

⁸ Dotyczy wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej.

W 2016 r. zarejestrowano 5 **strajków**, w których uczestniczyło 0,7 tys. pracowników, tj. 20,0% zatrudnionych w jednostkach, w których wystąpiły strajki (w 2015 r. odpowiednio 14 strajków, 19,1 tys. strajkujących pracowników, tj. 63,6% zatrudnionych). Straty czasu pracy z tytułu uczestnictwa w strajkach wyniosły 80,9 tys. roboczogodzin, tj. 114 godzin nieprzepracowanych przez 1 strajkującego (w 2015 r. odpowiednio 857,2 tys. roboczogodzin, tj. 45 godzin).

Wynagrodzenia i świadczenia społeczne

W 2016 r. tempo wzrostu przeciętnych nominalnych i realnych wynagrodzeń brutto w sektorze przedsiębiorstw było zbliżone do obserwowanego w 2015 r. Wolniej niż w 2015 r. rosły realne i nominalne emerytury i renty brutto w obu systemach. Utrzymujący się, choć słabszy niż przed rokiem, spadek cen konsumpcyjnych korzystnie wpływał na siłę nabywczą płac i świadczeń emerytalno-rentowych.

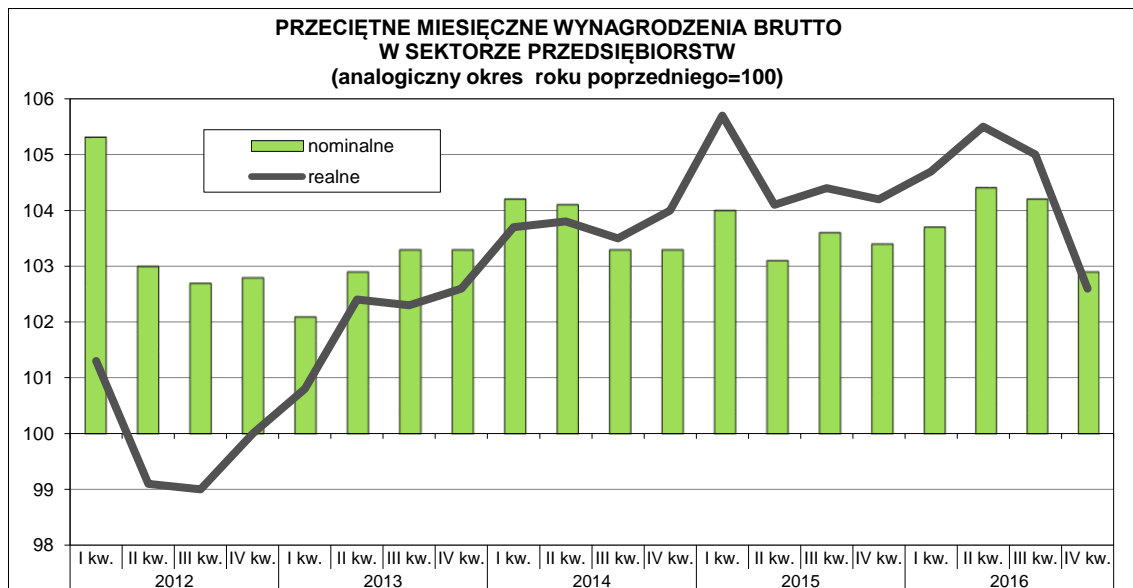
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw⁹ w 2016 r. ukształtowało się na poziomie 4277,03 zł i było o 3,8% wyższe niż przed rokiem (wobec wzrostu o 3,5% w 2015 r.). Płace wzrosły w większości sekcji, w tym najbardziej w zakwaterowaniu i gastronomii (o 7,2%), handlu; naprawie pojazdów samochodowych (o 5,3%) oraz informacji i komunikacji (o 4,9%). W najmniejszym stopniu wzrosły wynagrodzenia w administrowaniu i działalności wspierającej (o 2,9%). Niższe niż przed rokiem były przeciętne płace w górnictwie i wydobywaniu (o 2,5%, w tym w wydobywaniu węgla kamiennego i węgla brunatnego – o 4,1%). Przeciętne wynagrodzenia wzrosły w większości działów o znaczącym udziale w zatrudnieniu, w tym najbardziej w handlu hurtowym i detalicznym pojazdami samochodowymi oraz ich naprawie (o 7,5%), produkcji wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny (o 6,4%) oraz budowie budynków (o 6,3%).

⁹ W jednostkach o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2016		2015		2016	
	XII		I-XII		I-XII	
	w zł	analogiczny okres roku poprzedniego=100			w zł	
Sektor przedsiębiorstw	4635,77	102,7	103,1	103,5	103,8	4277,03
w tym:						
Przemysł	4742,27	100,5	101,9	102,6	103,2	4328,73
górnictwo i wydobywanie	10319,33	86,0	98,4	100,8	97,5	6751,86
przetwórstwo przemysłowe	4232,46	104,5	103,9	103,6	104,4	4055,09
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	8166,28	97,9	106,6	102,9	104,5	6857,54
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	4775,47	104,7	102,4	103,3	103,4	4119,75
Budownictwo	4528,59	104,5	105,7	104,9	104,3	4252,97
Handel; naprawa pojazdów samochodowych	4113,88	105,7	104,0	103,9	105,3	3898,59
Transport i gospodarka magazynowa	4186,60	104,7	101,8	102,0	103,3	3956,08
Zakwaterowanie i gastronomia	3142,66	106,9	103,6	104,4	107,2	3094,93
Informacja i komunikacja	7610,84	103,4	105,3	104,8	104,9	7580,64
Obsługa rynku nieruchomości	5318,97	104,0	104,6	103,9	104,5	4534,15
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna ^a	6681,99	102,1	106,3	105,6	103,9	6325,77
Administrowanie i działalność wspierająca	3129,01	105,6	105,2	105,3	102,9	2985,43

^a Nie obejmuje działań: Badania naukowe i prace rozwojowe oraz Działalność weterynaryjna.

W grudniu 2016 r. **przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw** wyniosło 4635,77 zł i było wyższe niż przed rokiem o 2,7% (w listopadzie 2016 r. wzrost wyniósł 4,0%). Wzrost odnotowano w większości sekcji, w tym m.in. w zakwaterowaniu i gastronomii (o 6,9%), handlu; naprawie pojazdów samochodowych (o 5,7%) oraz administrowaniu i działalności wspierającej (o 5,6%). Niższe niż przed

rokiem były płace w górnictwie i wydobywaniu (o 14,0%, w tym w wydobywaniu węgla kamiennego i węgla brunatnego – o 20,2%, na co wpłynęło przesunięcie terminu wypłat nagród). Wzrost płac odnotowano w większości działów o znaczącym udziale w zatrudnieniu, w tym w produkcji wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny (o 8,0%), produkcji artykułów spożywczych (o 7,9%), budowie budynków (o 7,7%), produkcji wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych (o 7,4%) oraz magazynowaniu i działalności usługowej wspomagającej transport (o 7,1%).

Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w kolejnych kwartałach kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2015				2016			
	I-III	IV-VI	VII-IX	X-XII	I-III	IV-VI	VII-IX	X-XII
	analogiczny okres roku poprzedniego=100							
Sektor przedsiębiorstw	104,0	103,1	103,6	103,4	103,7	104,4	104,2	102,9
w tym:								
Przemysł.....	103,2	102,3	102,4	102,7	103,0	103,2	104,6	102,1
górnictwo i wydobywanie.....	99,6	101,2	101,5	101,5	96,7	93,8	110,8	91,2
przetwórstwo przemysłowe	104,3	103,2	103,5	103,6	104,1	104,6	104,8	104,2
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę.....	105,2	100,4	98,6	106,8	105,6	105,6	104,3	102,7
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	103,6	103,1	102,9	103,3	103,3	103,9	103,3	103,4
Budownictwo	105,2	104,1	106,2	104,0	103,7	106,3	103,6	103,8
Handel; naprawa pojazdów samochodowych	105,1	103,5	104,1	102,9	104,4	106,2	106,1	104,6
Transport i gospodarka magazynowa.....	99,7	102,9	103,3	102,1	103,1	103,4	103,5	103,3
Zakwaterowanie i gastronomia	105,7	103,7	104,1	104,3	106,0	106,6	107,5	108,4
Informacja i komunikacja.....	104,4	106,5	104,4	104,0	104,2	104,2	102,5	108,3
Obsługa rynku nieruchomości	103,6	103,7	104,1	103,9	105,5	103,8	103,9	104,7
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna ^a	106,6	103,7	106,8	105,2	105,9	105,6	104,1	100,2
Administrowanie i działalność wspierająca.....	108,0	103,4	103,5	106,3	103,6	104,8	102,3	101,3

^a Nie obejmuje działów: Badania naukowe i prace rozwojowe oraz Działalność weterynaryjna.

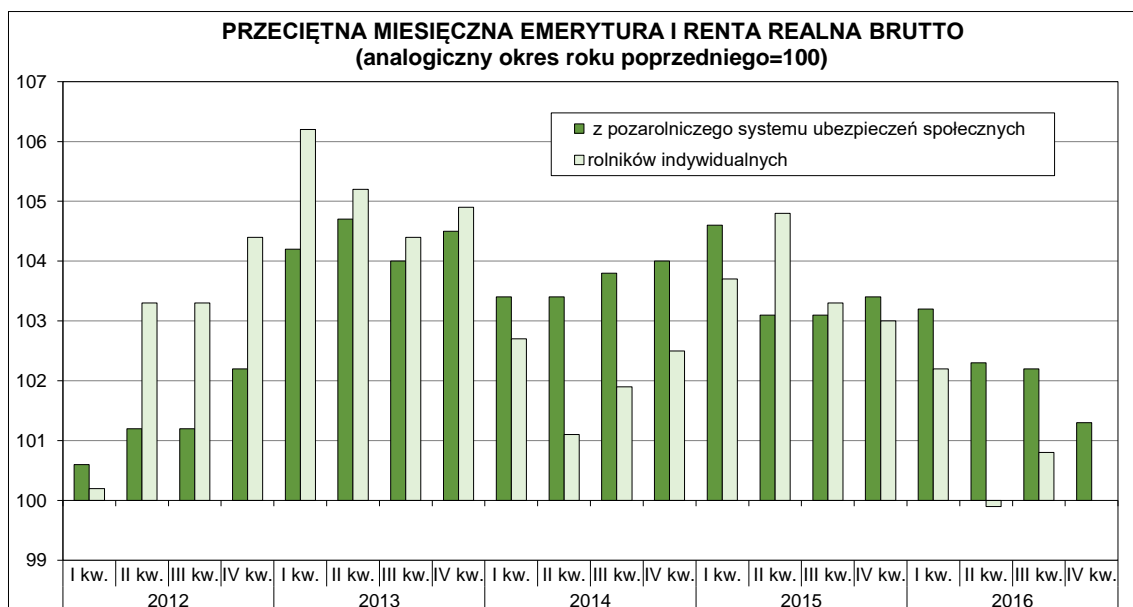
Kwota wynagrodzeń w 2016 r. w sektorze przedsiębiorstw była wyższa niż w 2015 r. o 6,7% (przed rokiem notowano wzrost o 4,9%).

Siła nabywczą przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw w 2016 r. była wyższa niż przed rokiem o 4,4% (wobec wzrostu o 4,5% w 2015 r.). Najwyższą dynamikę odnotowano w II kwartale (wzrost o 5,5%), a najniższą – w IV kwartale (wzrost o 2,6%). W grudniu 2016 r. przeciętna miesięczna płaca realna brutto zwiększyła się w skali roku o 1,8% (wobec wzrostu o 3,8% rok wcześniej).

Liczba emerytów i rencistów oraz przeciętne miesięczne świadczenia brutto kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2015	2016					
		I-XII	I-III	IV-VI	VII-IX	X-XII	XII
Przeciętna liczba emerytów i rencistów:							
w tys. osób	8879,7	8908,8	8900,4	8909,6	8908,5	8916,9	8925,7
analogiczny okres poprzedniego roku=100.....	100,1	100,3	100,4	100,4	100,3	100,3	100,3
Pobierający emerytury i renty:							
z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w tys. osób	7676,5	7714,5	7699,5	7713,9	7716,5	7728,0	7735,9
rolników indywidualnych w tys. osób.....	1203,2	1194,3	1200,9	1195,8	1192,0	1188,9	1189,8
Przeciętna emerytura i renta:							
z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w zł.....	2049,26	2086,33	2074,88	2083,89	2090,18	2096,28	2096,60
analogiczny okres poprzedniego roku=100..	102,9	101,8	102,7	101,6	101,5	101,4	101,4
rolników indywidualnych w zł	1179,63	1182,89	1180,88	1184,86	1183,55	1182,10	1171,03
analogiczny okres poprzedniego roku=100..	103,0	100,3	101,7	99,2	100,1	100,1	99,9

Przeciętna miesięczna nominalna **emerytura i renta brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych** w 2016 r. wyniosła 2086,33 zł i wzrosła w porównaniu z 2015 r. o 1,8%. Siła nabywcza tych świadczeń zwiększyła się o 2,2%. W grudniu 2016 r. nominalna emerytura i renta brutto w systemie pracowniczym ukształtowała się na poziomie 2096,60 zł i wzrosła w skali roku o 1,4%, natomiast realnie zwiększyła się o 0,7%.

Przeciętna miesięczna nominalna **emerytura i renta brutto rolników indywidualnych** w 2016 r. ukształtowała się na poziomie 1182,89 zł i zwiększyła się w porównaniu z poprzednim rokiem o 0,3%. Siła nabywcza tych świadczeń wzrosła o 0,7%. W grudniu 2016 r. przeciętna nominalna emerytura i renta brutto w systemie rolników

indywidualnych wyniosła 1171,03 zł i była niższa niż przed rokiem o 0,1%, a realnie zmniejszyła się o 0,8%.

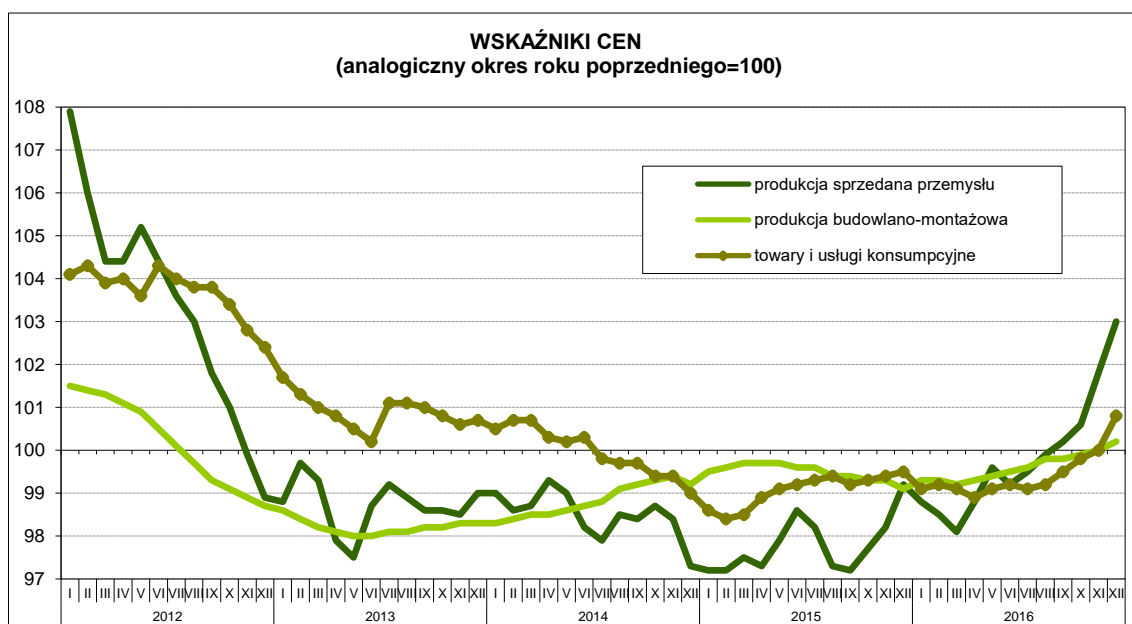
Kwota brutto **zasiłków dla bezrobotnych** (bez składki na ubezpieczenie społeczne) w 2016 r. wyniosła 1790,2 mln zł, tj. spadła o 13,5% w porównaniu z rokiem poprzednim. W grudniu 2016 r. wypłacono bezrobotnym 132,7 mln zł, tj. o 3,5% więcej niż przed miesiącem i o 14,0% mniej niż przed rokiem.

Wartość wypłat z tytułu **zasiłków i świadczeń przedemerytalnych** w 2016 r. wyniosła 2265,5 mln zł i była o 1,2% mniejsza niż w poprzednim roku. W grudniu 2016 r. wypłacono ogółem świadczenia na kwotę 184,5 mln zł, tj. mniejszą niż przed rokiem o 3,4% i mniejszą niż w poprzednim miesiącu o 1,2%.

Wypłaty z Funduszu Emerytur Pomostowych w 2016 r. pobierało przeciętnie miesięcznie 17,5 tys. osób, a suma wypłaconych świadczeń wyniosła 516,9 mln zł (wzrost o 29,6% w stosunku do poprzedniego roku). W grudniu 2016 r. zrealizowano 19,6 tys. wypłat z tego źródła (wobec 15,3 tys. przed rokiem), a ich łączna kwota ukształtowała się na poziomie 48,1 mln zł, tj. o 29,7% większym niż przed rokiem.

Ceny

W 2016 r. spadek cen towarów i usług konsumpcyjnych był wolniejszy niż przed rokiem. Od połowy roku jego skala stopniowo słabła; w grudniu po raz pierwszy od ponad dwóch lat ceny były wyższe niż przed rokiem. Średnioroczny wskaźnik cen konsumpcyjnych kształtował się znacznie poniżej poziomu założonego w ustawie budżetowej. Stopniowe spowolnienie tempa spadku cen konsumpcyjnych było spowodowane głównie rosnącą dynamiką cen żywności i napojów bezalkoholowych, a w IV kwartale – także wzrostem cen towarów i usług w zakresie transportu. Zmniejszyła się skala spadku cen producentów w przemyśle oraz w budownictwie.

Według wstępnych danych, spadek **cen produkcji sprzedanej przemysłu** w 2016 r. w stosunku do poprzedniego roku wyniósł 0,2% (wobec 2,2% w 2015 r.). Niższe były ceny w sekcjach: wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 2,3%) oraz górnictwo i wydobywanie (o 1,4%). Wzrost cen zanotowano natomiast w sekcji dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja (o 1,5%), a także nieznaczny – w przetwórstwie przemysłowym (o 0,1%). Spośród działów przetwórstwa przemysłowego wyższe były ceny m.in. produkcji pojazdów samochodowych, przyczep i naczep (o 3,6%), pozostałego sprzętu transportowego (o 2,6%), papieru i wyrobów z papieru (o 2,5%), wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (o 1,6%), artykułów spożywczych (o 1,0%), a także maszyn i urządzeń (o 0,2%). Na niezmiennym poziomie kształtowały się ceny produkcji wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych oraz urządzeń elektrycznych. Spadły natomiast ceny produkcji wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny (o 0,2%), mebli (o 0,6%), metali

(o 0,7%), wyrobów z metali (o 0,8%), komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych (o 1,1%), napojów (o 1,2%), chemikaliów i wyrobów chemicznych (o 2,5%), a także koksu i produktów rafinacji ropy naftowej (o 6,8%).

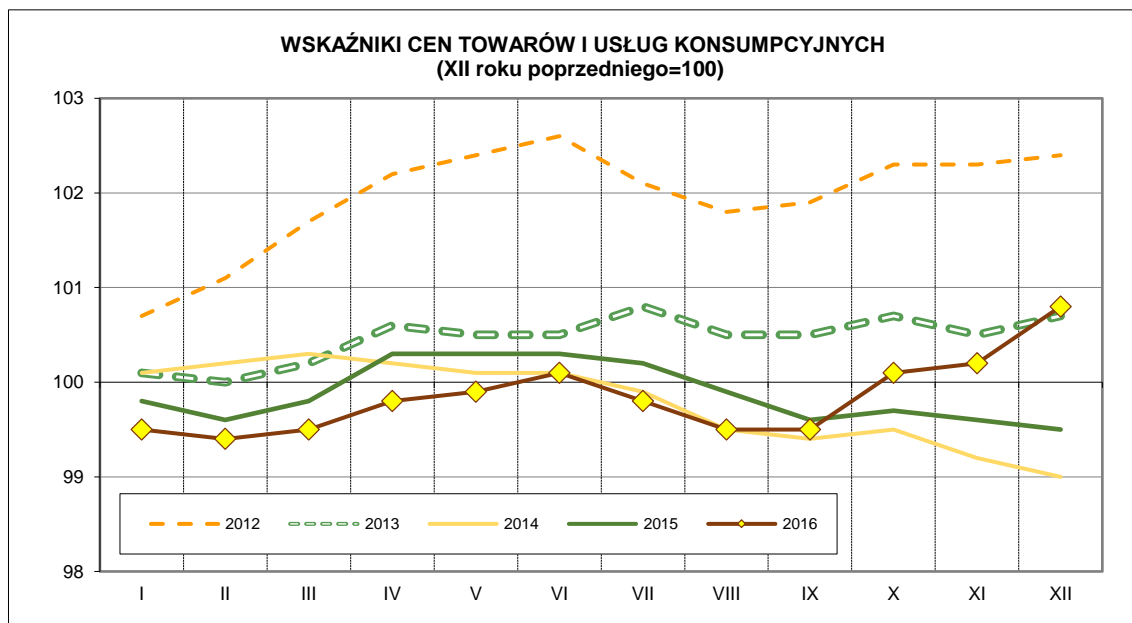
W grudniu 2016 r. notowano wzrost cen produkcji sprzedanej przemysłu **w skali roku** o 3,0%. Wyższe były ceny w sekcjach: górnictwo i wydobywanie (o 24,1%), dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja (o 3,1%) oraz przetwórstwo przemysłowe (o 2,6%). Niższe niż przed rokiem były natomiast ceny w sekcji wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 1,9%). W przetwórstwie przemysłowym wzrosły ceny m.in. produkcji koksu i produktów rafinacji ropy naftowej (o 27,3%), metali (o 7,6%), pozostałego sprzętu transportowego (o 3,8%), artykułów spożywczych (o 2,5%), pojazdów samochodowych, przyczep i naczep (o 2,3%), a także wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (o 1,5%). Wyższe były również ceny produkcji wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych (o 0,7%), urządzeń elektrycznych (o 0,5%) oraz wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny (o 0,3%). Na poziomie zbliżonym do obserwowanego przed rokiem kształtowały się ceny produkcji wyrobów z metali oraz komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych. Spadły natomiast ceny m.in. produkcji napojów (o 0,1%), papieru i wyrobów z papieru (o 0,2%), mebli (o 0,4%), maszyn i urządzeń (o 0,8%), a także chemikaliów i wyrobów chemicznych (o 1,5%).

Według wstępnych danych, w grudniu 2016 r. ceny produkcji sprzedanej przemysłu były wyższe niż przed miesiącem o 1,0%. Wzrost cen obserwowano w sekcjach: górnictwo i wydobywanie (o 4,8%), przetwórstwo przemysłowe (o 0,9%) oraz dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja (o 0,4%). Ceny w sekcji wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę pozostały na poziomie notowanym w listopadzie 2016 r.

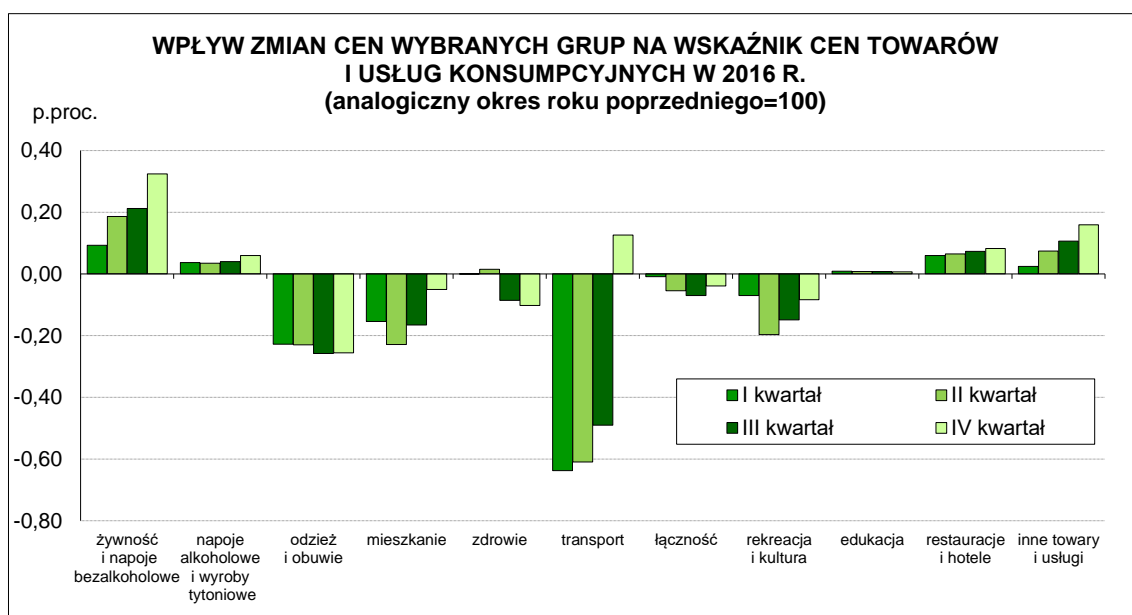
Szacuje się, że w 2016 r. **ceny produkcji budowlano-montażowej** były niższe niż w poprzednim roku o 0,4% (wobec spadku o 0,5% w 2015 r.). Ceny budowy budynków obniżyły się o 0,8%, a budowy obiektów inżynierii lądowej i wodnej – o 0,6%. Wzrosły natomiast ceny robót budowlanych specjalistycznych (o 0,3%). W grudniu 2016 r. obserwowano wzrost cen produkcji budowlano-montażowej w skali roku o 0,2%, a w porównaniu z poprzednim miesiącem – o 0,1%.

Dynamika cen w przemyśle i budownictwie kształtowała się następująco:

Okresy	Ceny produkcji sprzedanej przemysłu					Ceny produkcji budowlano-montażowej	
	ogółem	górnictwo i wydobywanie	przetwórstwo przemysłowe	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja		
2015	Grudzień roku poprzedniego=100						
XII.....	99,2	92,9	99,3	100,0	100,6	99,1	
2016	XII	103,0	124,1	102,6	98,1	103,1	100,2
2015	Miesiąc poprzedni=100						
XI	100,0	98,3	100,0	100,1	99,9	99,9	
XII.....	99,8	99,0	99,8	100,0	100,1	99,9	
2016	I	99,5	96,0	99,8	98,7	100,6	99,9
II.....	99,6	100,5	99,5	99,8	100,1	99,9	
III.....	99,7	101,2	99,6	100,0	100,2	99,9	
IV	100,3	99,3	100,4	99,2	100,4	100,0	
V	101,2	100,2	101,3	100,2	100,4	100,0	
VI	100,2	100,5	100,2	100,6	100,0	100,1	
VII.....	99,9	103,4	99,8	99,5	100,2	100,1	
VIII.....	99,6	99,3	99,6	100,1	100,2	100,1	
IX	100,3	98,9	100,4	100,0	100,0	100,0	
X.....	100,5	101,2	100,5	100,0	100,2	100,0	
XI	101,2	117,9	100,6	100,0	100,4	100,1	
XII	101,0	104,8	100,9	100,0	100,4	100,1	
2015	Analogiczny okres roku poprzedniego=100						
XI	98,2	92,8	98,1	99,8	100,5	99,3	
XII.....	99,2	92,9	99,3	100,0	100,6	99,1	
I-III	97,3	98,0	96,7	101,2	101,3	99,6	
IV-VI.....	97,9	99,8	97,3	101,1	101,7	99,7	
VII-IX.....	97,6	93,2	97,3	100,6	101,2	99,5	
X-XII.....	98,4	93,3	98,3	99,9	100,5	99,3	
I-XII.....	97,8	96,1	97,4	100,7	101,2	99,5	
2016	I	98,8	91,5	99,2	98,2	100,6	99,3
II.....	98,5	91,2	98,9	97,9	100,8	99,3	
III.....	98,1	90,4	98,5	97,8	101,0	99,2	
IV	98,8	90,2	99,4	96,9	101,2	99,3	
V	99,6	92,3	100,2	97,1	100,9	99,4	
VI	99,2	93,6	99,6	97,5	100,9	99,5	
VII.....	99,5	99,0	99,8	97,0	101,2	99,6	
VIII.....	99,9	100,1	100,1	97,4	101,3	99,8	
IX	100,2	98,3	100,5	97,9	101,7	99,8	
X.....	100,6	97,7	100,9	98,2	102,3	99,9	
XI	101,8	117,3	101,5	98,1	102,8	100,0	
XII	103,0	124,1	102,6	98,1	103,1	100,2	
I-III.....	98,5	91,0	98,9	97,9	100,8	99,3	
IV-VI.....	99,2	92,0	99,7	97,2	101,0	99,4	
VII-IX.....	99,9	99,1	100,1	97,4	101,4	99,7	
X-XII.....	101,8	112,9	101,7	98,1	102,7	100,0	
I-XII.....	99,8	98,6	100,1	97,7	101,5	99,6	

W 2016 r. **cenę towarów i usług konsumpcyjnych** były niższe niż przed rokiem o 0,6% (wobec spadku o 0,9% w 2015 r.). Największy wpływ na poziom wskaźnika cen konsumpcyjnych w 2016 r. miały spadki cen towarów i usług związanych z transportem, odzieży i obuwiu, a także towarów i usług związanych z mieszkaniem, które obniżyły wskaźnik ogółem odpowiednio o 0,40 p.proc., 0,24 p.proc. i 0,15 p.proc. Wzrost cen żywności i napojów bezalkoholowych podwyższył wskaźnik ogółem o 0,20 p.proc.

Dynamika cen towarów i usług konsumpcyjnych kształtowała się następująco:

Okresy	Ogółem	żywność	napoje	odzież								
		i napoje bezalko- holowe	alkoholowe i wyroby tytoniowe	i obuwie	mieszkanie	zdrowie	transport	łączność	rekreacja i kultura	edukacja	restauracje i hotele	
2015	Grudzień roku poprzedniego=100											
XII.....	99,5	99,9	100,9	95,5	100,3	102,6	93,2	100,8	99,2	100,9	101,2	
2016	XII	100,8	102,5	101,0	95,3	100,0	98,4	104,3	99,3	99,2	100,7	101,6
2015	Miesiąc poprzedni=100											
XI.....	99,9	99,7	100,0	99,7	100,1	99,9	100,3	99,9	99,7	100,0	100,1	
XII.....	99,8	99,9	100,0	99,0	100,0	100,0	99,2	100,0	99,8	100,0	100,1	
2016	I.....	99,5	101,0	100,1	96,4	99,6	98,2	95,0	100,1	100,5	100,0	100,0
II.....	99,9	100,3	100,3	98,2	100,0	99,9	98,1	100,1	100,5	100,0	100,1	
III.....	100,1	100,4	99,9	101,8	99,9	100,0	100,8	99,9	98,3	100,0	100,2	
IV.....	100,3	100,3	100,2	102,7	99,9	100,2	101,5	99,4	99,2	100,0	100,3	
V.....	100,1	99,9	100,1	99,5	100,0	100,5	101,9	100,0	99,3	100,0	100,3	
VI.....	100,2	100,2	100,1	99,4	100,0	100,2	101,6	99,7	100,7	99,9	100,1	
VII.....	99,7	99,0	100,0	96,9	100,1	99,8	99,8	100,0	101,5	100,0	100,1	
VIII.....	99,8	99,5	100,0	97,5	100,0	100,2	99,4	100,1	100,2	100,1	100,1	
IX.....	100,0	99,8	100,0	100,9	100,1	99,1	101,1	100,0	98,6	100,6	100,4	
X.....	100,5	100,5	100,2	103,6	100,2	100,0	101,5	100,0	100,0	100,0	100,0	
XI.....	100,1	100,4	100,1	99,7	100,0	100,2	99,6	100,0	100,3	100,0	100,0	
XII.....	100,7	101,2	100,0	98,9	100,2	100,2	104,3	100,0	100,2	100,0	100,1	
2015	Analogiczny okres roku poprzedniego=100											
XI.....	99,4	100,1	100,9	95,4	100,3	102,6	91,8	100,9	99,4	100,9	101,2	
XII.....	99,5	99,9	100,9	95,5	100,3	102,6	93,2	100,8	99,2	100,9	101,2	
I-III.....	98,5	96,3	102,0	94,8	100,5	101,4	89,5	102,4	101,6	101,2	101,2	
IV-VI.....	99,1	97,9	101,0	95,1	100,7	101,0	91,8	103,6	101,1	101,2	101,3	
VII-IX.....	99,3	99,2	100,9	95,7	100,5	102,5	91,6	100,9	100,7	101,1	101,4	
X-XII.....	99,4	100,1	100,9	95,5	100,2	102,6	91,5	100,6	99,5	100,9	101,2	
I-XII.....	99,1	98,3	101,2	95,2	100,5	101,9	91,1	101,9	100,7	101,1	101,3	
2016	I.....	99,1	100,0	100,9	95,4	99,4	100,1	93,6	99,8	99,3	100,8	101,1
II.....	99,2	100,4	100,6	95,5	99,4	100,0	92,7	100,0	99,5	100,8	101,2	
III.....	99,1	100,8	100,3	96,5	99,4	99,9	91,6	99,7	98,0	100,8	101,2	
IV.....	98,9	100,6	100,5	96,1	99,1	100,1	92,0	98,4	97,1	100,8	101,2	
V.....	99,1	100,8	100,6	95,7	99,1	100,3	93,2	98,9	96,9	100,8	101,3	
VI.....	99,2	100,9	100,5	95,9	99,1	100,4	94,0	99,6	97,0	100,8	101,3	
VII.....	99,1	101,0	100,6	95,3	99,2	98,8	92,9	98,6	97,7	100,7	101,3	
VIII.....	99,2	101,2	100,6	95,2	99,3	98,6	93,1	98,6	97,7	100,7	101,4	
IX.....	99,5	100,4	100,6	95,1	99,6	97,9	97,5	98,8	97,9	100,9	101,7	
X.....	99,8	100,4	100,8	95,4	99,8	97,9	100,3	99,2	98,2	100,7	101,7	
XI.....	100,0	101,2	100,9	95,3	99,7	98,2	99,8	99,3	98,8	100,7	101,6	
XII.....	100,8	102,5	101,0	95,3	100,0	98,4	104,3	99,3	99,2	100,7	101,6	
I-III.....	99,1	100,4	100,6	95,8	99,4	100,0	92,6	99,8	98,9	100,8	101,2	
IV-VI.....	99,1	100,8	100,5	95,9	99,1	100,3	93,1	99,0	97,0	100,8	101,3	
VII-IX.....	99,2	100,9	100,6	95,2	99,4	98,5	94,5	98,7	97,8	100,8	101,5	
X-XII.....	100,2	101,3	100,9	95,3	99,8	98,1	101,5	99,3	98,7	100,7	101,6	
I-XII.....	99,4	100,8	100,7	95,6	99,4	99,2	95,4	99,2	98,1	100,8	101,4	

Ceny żywności i napojów bezalkoholowych w 2016 r. wzrosły w porównaniu z poprzednim rokiem o 0,8% (wobec spadku o 1,7% w 2015 r.), z tego żywność podrożała

o 1,0%, a napoje bezalkoholowe były tańsze o 0,2%. Więcej niż przed rokiem konsumenci płacili m.in. za cukier (o 26,9%), owoce (o 5,5%), ryby i owoce morza (o 3,6%), warzywa (o 2,8%), a także kasze i ziarna zbóż (o 2,4%). Droższe było także pieczywo (o 0,6%) oraz makarony i produkty makaronowe (o 0,5%). Na poziomie sprzed roku pozostały ceny mięsa, w tym podrożało mięso wieprzowe – o 1,5%, wołowe – o 0,5%, wędliny – o 0,2%, przy spadku cen mięsa drobiowego – o 2,3%. Niższe były natomiast ceny artykułów w grupie „mleko, sery i jaja” (przeciętnie o 2,0%, w tym ceny mleka – o 3,8%, jaj – o 2,2%, serów i twarogów – o 1,8%, a także śmietany oraz jogurtów – po 1,2%). Mniej niż przed rokiem płacono również za oleje i tłuszcze (o 0,8%), mąkę pszenną (o 0,2%) oraz ryż (o 0,1%).

Ceny napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych wzrosły w mniejszym stopniu niż przed rokiem (0,7% wobec 1,2%). Wyroby tytoniowe podrożały o 3,1%, natomiast napoje alkoholowe były tańsze o 0,6%.

Ceny odzieży i obuwia w 2016 r. były o 4,4% niższe niż w 2015 r. (wobec spadku o 4,8% przed rokiem), przy czym większe obniżki cen dotyczyły odzieży (o 5,2%) niż obuwia (o 3,2%).

Ceny w zakresie towarów i usług związanych z mieszkaniem były niższe niż przed rokiem o 0,6% (wobec wzrostu o 0,5% w 2015 r.). Mniej konsumenci płacili za nośniki energii (przeciętnie o 2,6%, w tym za gaz – o 7,9%, opał – o 2,4%, energię elektryczną – o 1,7%, przy wzroście cen energii cieplnej – o 0,7%). Nieznacznie niższe były również ceny towarów i usług związanych z wyposażeniem mieszkania i prowadzeniem gospodarstwa domowego (o 0,1%). Podniesiono natomiast opłaty za wywóz śmieci – o 4,4%, usługi kanalizacyjne – o 2,8% oraz zaopatrywanie w wodę – o 2,5%.

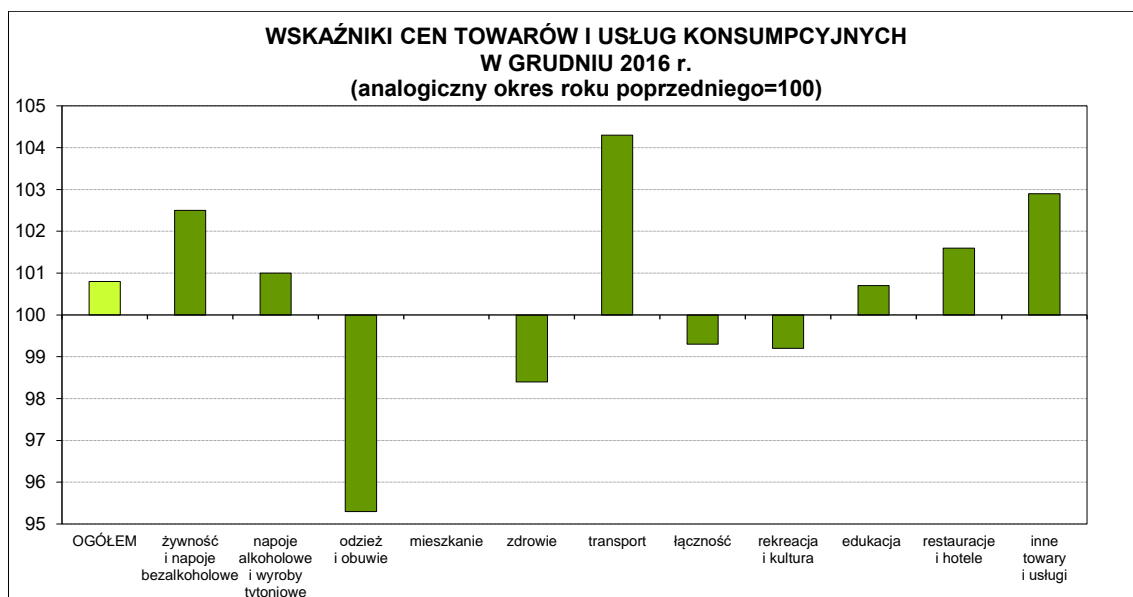
Opłaty związane ze zdrowiem były o 0,8% niższe w skali roku (wobec wzrostu o 1,9% w 2015 r.). Spadły ceny wyrobów farmaceutycznych (o 2,9%). Droższe były natomiast usługi stomatologiczne oraz sanatoryjne (po 2,6%), lekarskie (o 2,5%), a także usługi szpitalne (o 1,7%).

Ceny w zakresie transportu obniżyły się w porównaniu z 2015 r. o 4,6% (wobec spadku o 8,9% przed rokiem). Mniej konsumenci płacili za paliwa i smary do prywatnych środków transportu (przeciętnie o 6,6%, w tym za gaz ciekły – o 8,8%, olej napędowy – o 8,5% oraz benzynę – o 5,5%). Spadły również ceny usług transportowych (o 4,2%) oraz samochodów osobowych (o 2,5%).

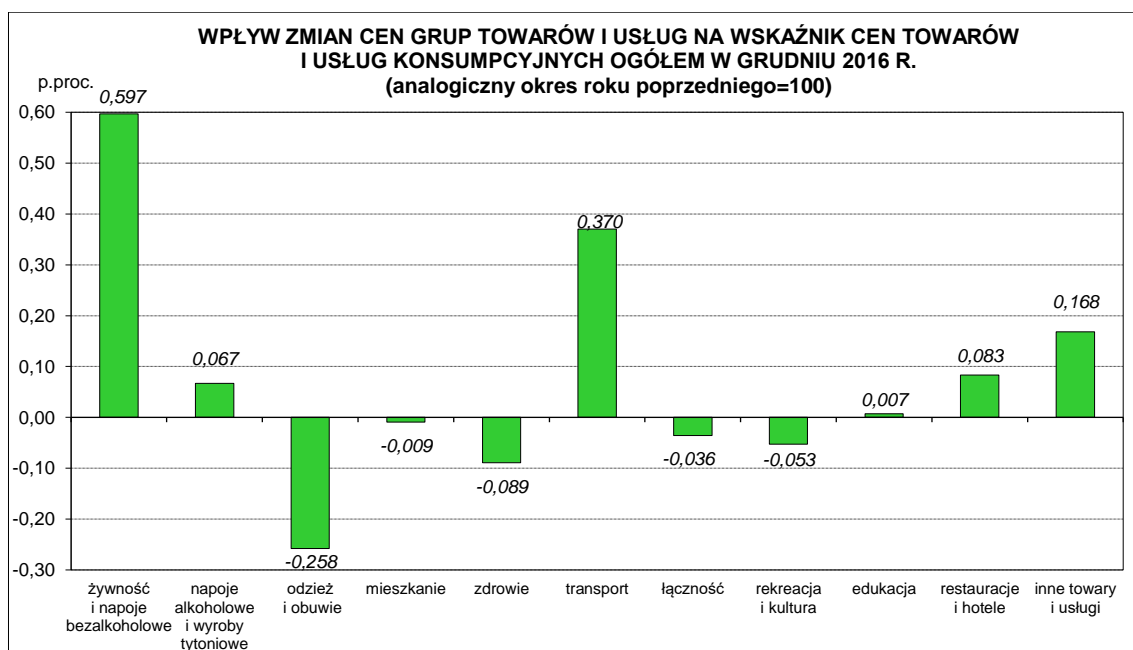
Ceny towarów i usług związanych z łącznością były o 0,8% niższe niż przed rokiem (wobec wzrostu o 1,9% w 2015 r.). Wzrosły opłaty za usługi pocztowe – o 3,2%, natomiast obniżyły się ceny usług telekomunikacyjnych – o 0,7%. Tańszy był również sprzęt telekomunikacyjny – o 5,7%.

Ceny towarów i usług w zakresie rekreacji i kultury w 2016 r. spadły w skali roku o 1,9% (wobec wzrostu o 0,7% w 2015 r.). Obniżyły się ceny książek – o 8,4% oraz sprzętu audiowizualnego, fotograficznego i informatycznego – o 2,7%. Podrożały natomiast usługi

w zakresie turystyki zorganizowanej – o 3,2%, bilety do kin, teatrów i na koncerty – o 2,6% oraz gazety i czasopisma – o 0,4%.

Ceny towarów i usług konsumpcyjnych **w grudniu w 2016 r.** były wyższe o 0,8% w porównaniu z analogicznym okresem 2015 r. (w tym wzrosły ceny usług – o 1,2% oraz ceny towarów – o 0,7%). Największy wpływ na poziom wskaźnika cen konsumpcyjnych w grudniu 2016 r. miały wzrosty cen żywności i napojów bezalkoholowych oraz towarów i usług związanych z transportem, które podwyższyły wskaźnik ogółem odpowiednio o 0,60 p.proc. i 0,37 p.proc. Spadek cen odzieży i obuwia wpłynął na obniżenie wskaźnika cen ogółem o 0,26 p.proc.

Wzrost cen żywności i napojów bezalkoholowych w skali roku w grudniu 2016 r. wyniósł 2,5%, przy czym żywność podrożała o 2,7%, a napoje bezalkoholowe – o 0,1%. Wzrosły ceny m.in. cukru (o 27,7%), olejów i tłuszczów (o 8,1%), ryb i owoców morza (o 5,3%), owoców (o 4,1%), a także mięsa (przeciętnie o 3,1%, w tym wyższe były ceny mięsa wieprzowego – o 8,9%, wędlin – o 2,9%, mięsa wołowego – o 1,3%, przy spadku cen mięsa drobiowego – o 2,8%). Więcej niż w grudniu 2015 r. konsumenci płacili za kasze i ziarna zbóż (o 2,4%) oraz artykuły w grupie „mleko, sery i jaja” (przeciętnie o 1,5%, w tym sery i twarogi podrożały o 2,8%, śmietana – o 2,1%, jogurty – o 1,1%, jaja – o 0,1%, przy niezmiennych cenach mleka). Wzrosły również ceny pieczywa (o 1,2%), warzyw (o 0,9%), a także ryżu (o 0,2%). Ceny makaronów i produktów makaronowych kształtowały się na poziomie notowanym w grudniu 2015 r. Tańsza była natomiast m.in. mąka pszenna (o 1,0%).

Wyroby tytoniowe w grudniu 2016 r. były droższe niż przed rokiem o 3,5%, a napoje alkoholowe tańsze o 0,2%.

Obniżyły się ceny odzieży oraz obuwia (odpowiednio o 5,6% i 3,3%).

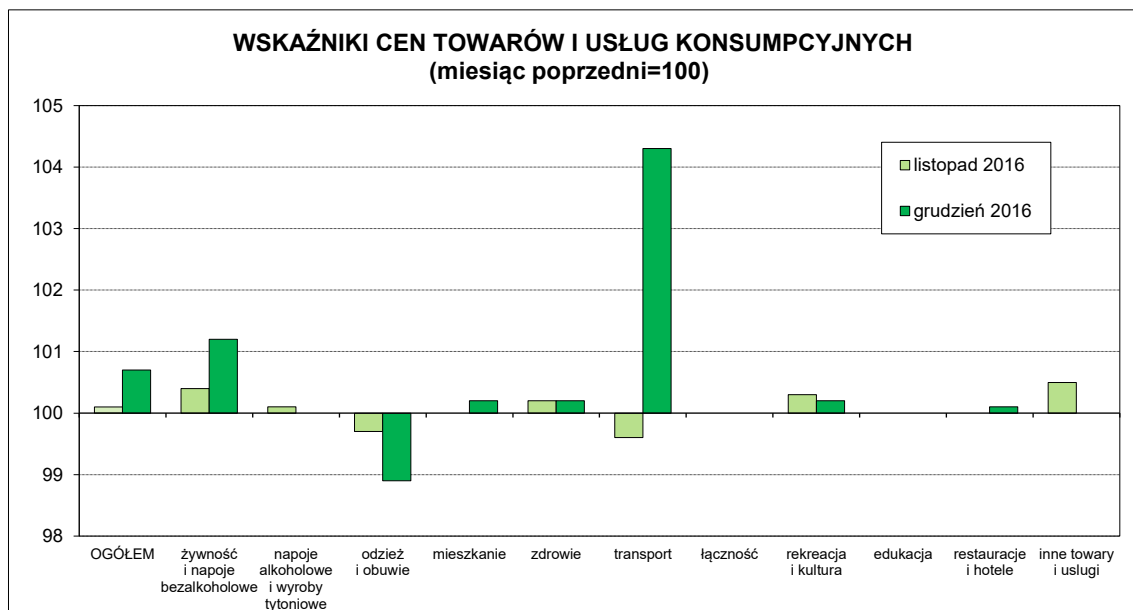
Ceny w zakresie mieszkania nie uległy zmianie w skali roku. Wzrosły opłaty za wywóz śmieci – o 4,0%, usługi kanalizacyjne – o 2,4% oraz zaopatrywanie w wodę – o 2,2%. Droższe były również towary i usługi związane z wyposażeniem mieszkania i prowadzeniem gospodarstwa domowego (o 0,3%). Ceny nośników energii spadły przeciętnie o 1,6%, w tym tańszy był gaz (o 5,3%) oraz energia elektryczna (o 1,5%). Na poziomie z grudnia 2015 r. pozostały ceny energii cieplnej, a ceny opału wzrosły – o 0,3%.

Spadły ceny artykułów i usług związanych ze zdrowiem (o 1,6%), w tym wyrobów farmaceutycznych – o 4,4%. Droższe były natomiast usługi lekarskie (o 2,8%), stomatologiczne (o 2,4%) oraz szpitalne (o 1,9%), przy niezmiennych opłatach za usługi sanatoryjne.

Wyższe niż w grudniu 2015 r. były ceny towarów i usług w zakresie transportu (o 4,3%). Wzrosły ceny paliw i smarów do prywatnych środków transportu (przeciętnie o 8,8%, w tym gazu ciekłego – o 11,1%, benzyny – o 8,8% oraz oleju napędowego – o 8,4%). Tańsze były natomiast usługi transportowe (o 4,4%) i samochody osobowe (o 2,1%).

Ceny towarów i usług związanych z łącznością były o 0,7% niższe niż przed rokiem. Mniej konsumenci płacili za sprzęt telekomunikacyjny (o 7,3%) oraz usługi telekomunikacyjne (o 0,6%), natomiast więcej – za usługi pocztowe (o 4,5%).

Ceny związane z rekreacją i kulturą w grudniu 2016 r. obniżyły się o 0,8% w skali roku. Niższe były ceny książek (o 8,6%) oraz sprzętu audiowizualnego, fotograficznego i informatycznego (o 2,4%). Wzrosły natomiast ceny usług w zakresie turystyki zorganizowanej – o 5,8%, gazet i czasopism – o 3,5%, a także biletów do kin, teatrów i na koncerty – o 2,2%.

W skali miesiąca ceny towarów i usług konsumpcyjnych w grudniu 2016 r. wzrosły o 0,7%. Wyższe były ceny towarów i usług w zakresie transportu (o 4,3%), żywności i napojów bezalkoholowych (o 1,2%), a także towarów i usług w zakresie mieszkania, zdrowia oraz rekreacji i kultury (po 0,2%). Nieznacznie wzrosły również ceny w zakresie restauracji i hoteli (o 0,1%). Na poziomie sprzed miesiąca pozostały ceny napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych, towarów i usług związanych z łącznością oraz edukacją. Niższe były natomiast ceny odzieży i obuwia (o 1,1%).

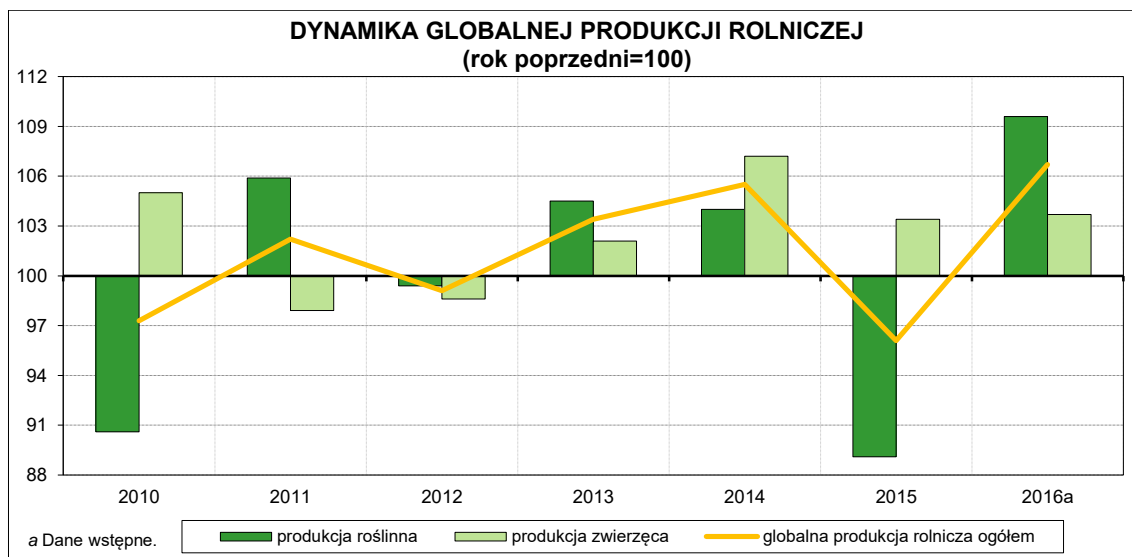
W 2016 r., w wyniku wzrostu przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw (o 3,8%) oraz spadku cen towarów i usług konsumpcyjnych (o 0,6%), zwiększyła się **siła nabywcza płac** w odniesieniu do większości towarów żywnościowych – m.in. artykułów w grupie „mleko, sery i jaja”, olejów i tłuszczów, mąki pszennej, napojów bezalkoholowych, ryżu, mięsa, makaronów i produktów makaronowych, pieczywa oraz warzyw. Relatywnie tańsze niż przed rokiem były również pozostałe towary i usługi, w tym – związane z transportem, odzież i obuwie, towary i usługi związane z rekreacją i kulturą, łącznością, zdrowiem, mieszkaniem, napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe, towary i usługi w zakresie edukacji oraz restauracji i hoteli. Zmniejszyła się natomiast siła nabywczą płac m.in. w odniesieniu do cukru oraz owoców.

Spadek cen według **zharmonizowanego wskaźnika cen konsumpcyjnych (HICP)**¹⁰ obliczonego metodą średniej ruchomej w okresie styczeń – grudzień 2016 r. w stosunku do analogicznego okresu 2015 r. wyniósł 0,2% (wobec spadku o 0,7% odpowiednio w 2015 r.).

¹⁰ Zharmonizowany wskaźnik cen konsumpcyjnych (HICP) obliczany jest według ujednoliconej metodologii Unii Europejskiej. Podstawę do opracowania HICP dla Polski stanowi obserwacja cen reprezentantów towarów i usług konsumpcyjnych oraz system wag oparty na strukturze spożycia indywidualnego w sektorze gospodarstw domowych (w 2016 r. – struktura spożycia z 2014 r. w cenach z grudnia 2015 r.). Grupowania towarów i usług konsumpcyjnych dokonano na podstawie Klasyfikacji Spożycia Indywidualnego według Celu (COICOP).

Rolnictwo

Według wstępnych szacunków, **globalna produkcja rolnicza** w 2016 r. była wyższa niż przed rokiem o 6,7%. Wzrost notowano zarówno w **produkcji roślinnej** (o 9,6%, po spadku przed rokiem), jak i w **produkcji zwierzęcej** (o 3, %).

Na wzrost produkcji roślinnej wpłynęły wyższe od ubiegłorocznych zbiory: zbóż ogółem – o 7,5% (tj. zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi, kukurydzy na ziarno, gryki, prosa i innych zbożowych), ziemniaków – o 39,1%, buraków cukrowych – o 38,8%, warzyw gruntowych – o ok. 18%, owoców z drzew – o ok. 13% i owoców jagodowych – o ok. 10%. Niższe były jedynie zbiory rzepaku i rzepiku – o 19,7%.

Wyższa niż w 2015 r. była produkcja wszystkich podstawowych produktów zwierzęcych: żywca drobiowego – o 12,7%, wieprzowego – o 2,5%, wołowego łącznie z cielęcym – o 3,8%, jaj kurzych – o 1,2% oraz nieznacznie – mleka (o 0,1%).

Dynamika (w cenach stałych) i struktura (w cenach bieżących) globalnej produkcji rolniczej kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016 ^a	2015		2016 ^a	
	rok poprzedni=100							struktura w %			
Ogółem	97,3	102,2	99,1	103,4	105,5	96,1	106,7	100,0	100,0	100,0	100,0
Produkcja roślinna	90,6	105,9	99,4	104,5	104,0	89,1	109,6	50,7	51,6	50,7	51,6
Produkcja zwierzęca	105,0	97,9	98,6	102,1	107,2	103,4	103,7	49,3	48,4	49,3	48,4

a Dane wstępne.

Przy większej niż przed rokiem podaży, ceny skupu większości podstawowych produktów rolnych w 2016 r. były niższe w skali roku. Ceny skupu pszenicy spadły o 7,2%, ziemniaków – o 3,9%, żywca wołowego – o 2,7%, młodego bydła rzeźnego – o 3,0%, żywca

drobiowego – o 6,5% i mleka – o 2,3%. Wzrosły jedynie ceny skupu żywca wieprzowego (o 8,1%) oraz żyta (o 1,3%).

W obrocie targowiskowym odnotowano wzrost cen większości podstawowych produktów rolnych: ziemniaków – o 17,0%, żyta – o 1,1%, żywca wieprzowego – o 1,5% i niewielki – wołowego o 0,3%. Wyższe były również ceny jałówek i prosiąt na chów (odpowiednio o 2,8% i o 0,4%). Obniżyły się natomiast ceny skupu pszenicy (o 0,6%) i krów dojnych (o 0,4%).

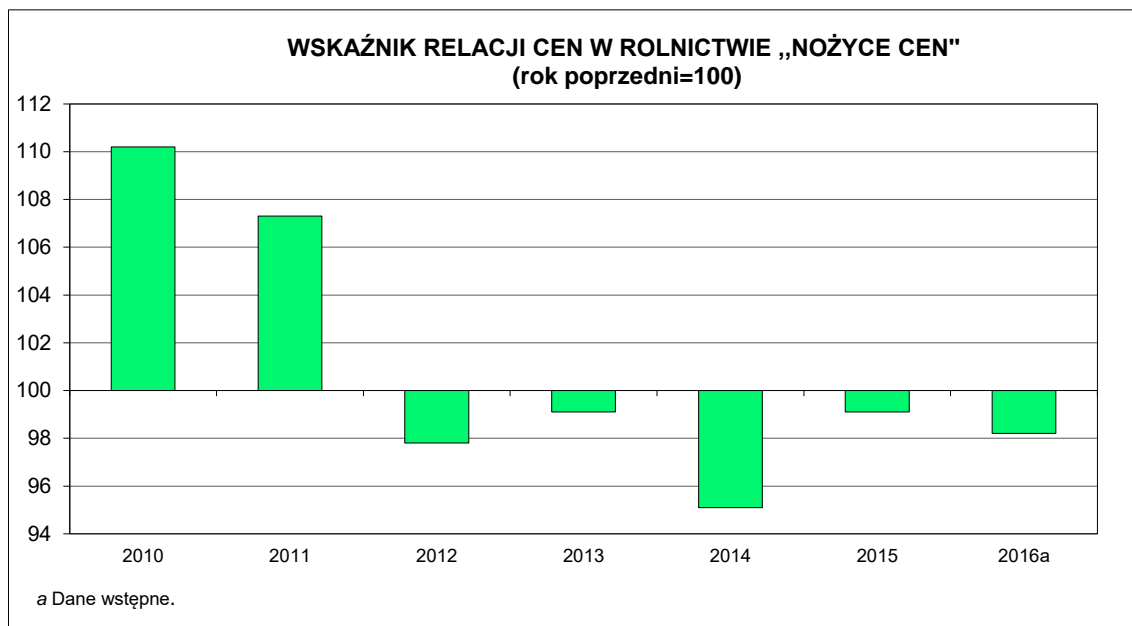
W 2016 r. zmiany cen detalicznych większości środków do produkcji rolnej były niewielkie. W przypadku nawozów azotowych, wapniowych, maszyn i narzędzi rolniczych, materiałów budowlanych, obsługi maszynowej produkcji rolniczej i ogrodniczej wzrost cen w stosunku do 2015 r. nie przekroczył 1%. Zwiększyły się ceny nasion siewnych, drzewek, sadzonek (o 3,2%) oraz środków ochrony roślin (o 1,3%). Obniżyły się natomiast ceny detaliczne nawozów azotowych (o 6,7%), paliw, olejów i smarów technicznych (o 5,6%) oraz zwierząt hodowlanych i ptactwa (o 3,9%).

Dynamika cen detalicznych środków do produkcji rolnej kształtowała się następująco:

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016 ^a
	rok poprzedni=100						
Nasiona siewne, drzewka, sadzonki i inne	102,9	132,1	96,9	98,9	102,4	94,5	103,2
Nawozy mineralne lub chemiczne oraz wapniowe .	89,4	119,6	109,6	101,0	95,7	100,1	98,5
w tym:							
azotowe	91,4	128,7	109,5	101,4	95,7	100,3	93,3
fosforowe	82,9	107,4	109,5	101,4	92,7	99,0	100,4
wapniowe	101,6	105,6	104,4	103,7	103,4	101,8	100,6
Środki ochrony roślin	100,8	100,8	102,3	102,2	102,0	101,6	101,3
Zwierzęta hodowlane i ptactwo	104,8	103,5	108,6	104,4	102,2	101,3	96,1
Pasze.....	100,4	122,9	107,6	104,0	96,4	97,2	99,3
Maszyny i narzędzia rolnicze.....	101,4	103,0	103,3	102,4	101,0	100,6	100,6
Materiały budowlane.....	99,2	104,8	102,4	99,3	100,1	99,6	100,0
Paliwa, oleje i smary techniczne (łącznie z węglem)	108,8	112,5	110,4	96,9	96,3	89,8	94,4
Obsługa maszynowa produkcji rolniczej i ogrodniczej.....	103,5	106,9	106,4	102,9	101,1	101,5	99,0
Usługi weterynaryjne	101,6	102,8	102,3	101,5	101,8	101,0	100,6

^a Dane wstępne.

W 2016 r., podobnie jak w poprzednich latach, rynkowe uwarunkowania produkcji rolniczej nie były korzystne dla producentów rolnych. Szacuje się, że spadek cen produktów rolnych sprzedawanych przez gospodarstwa indywidualne (o 3,3%) był głębszy niż spadek przeciętnych cen towarów i usług zakupywanych na cele bieżącej produkcji rolniczej i na cele inwestycyjne (o 1,5%). W rezultacie **wskaźnik relacji cen („nożyce cen”)** był niekorzystny i wyniósł 98,2.

Dynamika cen produktów rolnych sprzedawanych przez rolników, cen towarów i usług zakupywanych przez gospodarstwa indywidualne oraz wskaźnik relacji cen („nożyce cen”) kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016 ^a
	rok poprzedni=100						
Ceny produktów rolnych sprzedawanych	112,1	118,8	104,2	100,3	93,5	96,7	96,7
Ceny towarów i usług zakupywanych na cele bieżącej produkcji rolniczej i inwestycje	101,8	109,7	106,0	101,2	98,6	97,6	98,5
Wskaźnik relacji cen („nożyce cen”) produktów rolnych sprzedawanych do towarów i usług zakupywanych na cele bieżącej produkcji rolniczej i inwestycje	110,2	107,3	97,8	99,1	95,1	99,1	98,2

a Dane wstępne.

Spośród cen towarów i usług nabywanych przez gospodarstwa indywidualne na cele bieżącej produkcji rolniczej i inwestycje w 2016 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, poprawiły się relacje cen saletry amonowej i oleju napędowego do cen skupu podstawowych produktów rolnych. Relacje cen ciągnika rolniczego i mieszanki paszowej do cen skupu żyta i żywca wieprzowego były lepsze niż przed rokiem, a pogorszyły się w stosunku do cen skupu pszenicy i żywca wołowego.

Relacje cen detalicznych wybranych środków produkcji dla rolnictwa do cen skupu podstawowych produktów rolnych kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	Lata/ Kwartały	Ceny środków produkcji wyrażone w:				
		dt				hl mleka
		pszenicy	żyta	żywca		
wieprzowego	wołowego					
Ciągnik rolniczy ^a - szt.	2015	2621	3393	408	288	1552
	I	2491	3351	409	287	1445
	II	2656	3408	404	286	1553
	III	2692	3441	393	301	1620
	IV	2615	3222	435	290	1557
	2016	2818	3344	377	295	1585
	I	2710	3149	428	301	1607
	II	2789	3225	389	289	1735
	III	2890	3494	330	290	1653
	IV	2816	3326	352	292	1364
Saletra amonowa - 1 dt	2015	2,1	2,8	0,33	0,23	1,3
	I	2,0	2,7	0,33	0,23	1,2
	II	2,2	2,9	0,34	0,24	1,3
	III	2,2	2,8	0,32	0,24	1,3
	IV	2,1	2,6	0,35	0,29	1,2
	2016	2,1	2,5	0,28	0,22	1,2
	I	2,1	2,5	0,34	0,24	1,3
	II	2,2	2,5	0,30	0,22	1,3
	III	2,1	2,5	0,24	0,21	1,2
	IV	1,9	2,3	0,24	0,20	0,94
Mieszanka paszowa dla tuczników - 1 dt	2015	2,0	2,6	0,32	0,22	1,2
	I	1,9	2,6	0,32	0,22	1,1
	II	2,1	2,6	0,31	0,22	1,2
	III	2,1	2,6	0,30	0,23	1,2
	IV	2,0	2,5	0,34	0,23	1,2
	2016	2,2	2,6	0,30	0,23	1,2
	I	2,1	2,5	0,34	0,24	1,3
	II	2,2	2,5	0,30	0,23	1,4
	III	2,3	2,7	0,26	0,23	1,3
	IV	2,2	2,6	0,28	0,23	1,1
Olej napędowy - 1 hl.....	2015	6,8	8,8	1,1	0,75	4,0
	I	6,5	8,7	1,1	0,70	3,8
	II	7,2	9,2	1,1	0,77	4,2
	III	7,0	8,9	1,0	0,78	4,2
	IV	6,5	8,0	1,1	0,72	3,8
	2016	6,7	7,9	0,89	0,70	3,8
	I	6,0	6,9	0,94	0,66	3,5
	II	6,5	7,6	0,91	0,68	4,1
	III	7,0	8,4	0,80	0,70	4,0
	IV	7,2	8,5	0,90	0,74	3,5

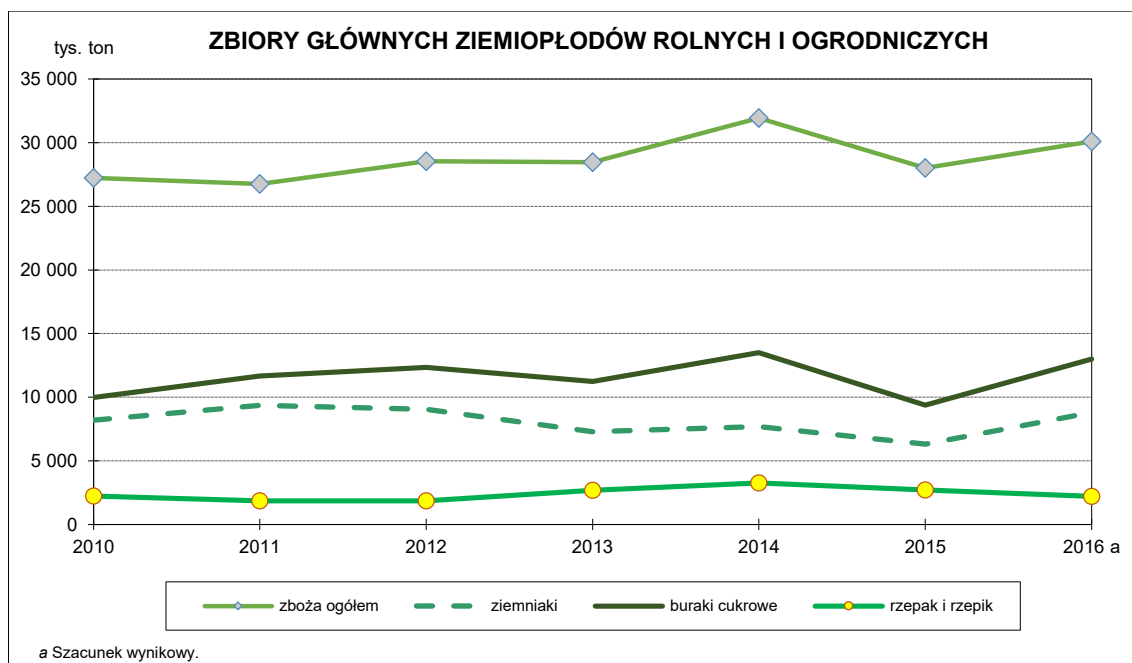
^a Dane dotyczą ciągnika „Ursus 11054”.

Plony i zbiory głównych ziemiopłodów w 2016 r. kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	Zbiory			Plony		
	w mln ton	2015=100	2006-2010 ^a =100	z 1 ha w dt	2015=100	2006-2010 ^a =100
Zboża ogółem	30,1	107,5	112,7	39,9	107,0	123,9
w tym zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi.....	25,8	104,3	103,6	37,6	102,5	119,7
pszenica.....	11,0	100,8	126,0	45,4	99,3	114,4
żyto	2,2	111,1	71,0	28,9	104,0	118,9
jęczmień	3,6	121,7	99,2	37,5	106,2	119,4
owies.....	1,4	116,1	105,8	28,5	107,5	118,3
pszenżyto	5,0	93,8	115,8	36,0	102,3	109,8
mieszanki zbożowe.....	2,5	111,1	67,4	30,6	110,5	114,6
Rzepak i rzepik	2,2	80,3	102,2	26,5	93,0	98,5
Ziemniaki	8,8	139,1	88,9	286	136,2	152,1
Buraki cukrowe	13,0	138,8	121,0	626	120,4	128,5
Warzywa gruntowe.....	4,5	118	98,0	.	x	x
Owoce z drzew.....	4,1	113	161,0	.	x	x
Owoce jagodowe	0,6	110	111,0	.	x	x

a Przeciętne roczne.

Szacuje się, że w 2016 r. zbiory głównych ziemiopłodów rolnych były wyższe niż przed rokiem i w przypadku większości upraw – wyższe od średnich zbiorów z lat 2006-2010. Największy wzrost produkcji odnotowano w przypadku upraw okopowych i warzyw. Wzrost produkcji spowodowany był zwiększonym plonowaniem, na które wpłynęły przede wszystkim korzystniejsze niż w 2015 r. warunki agrometeorologiczne, szczególnie dla upraw okopowych i pastewnych.

Według wstępnych danych **zużycie nawozów mineralnych** (w czystym składniku NPK) w roku gospodarczym 2015/16 w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych wyniosło ok. 133 kg i było o ok. 8% większe niż w poprzednim roku gospodarczym. W przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych większe niż przed rokiem było zużycie nawozów: azotowych o ponad 6% (ok. 73 kg), fosforowych o blisko 10% (ok. 23 kg) i potasowych o ok. 11% (ok. 37 kg). **Zużycie nawozów wapniowych (CaO)** na 1 ha użytków rolnych było o blisko 80% wyższe wobec niskiego przed rokiem i wyniosło 70 kg.

Skup zbóż^a kształtował się następująco:

Wyszczególnienie	VII-XII 2016		XII 2016		
	w tys. t	VII-XII 2015=100	w tys. t	XII 2015=100	XI 2016=100
Ziarno zbóż^b	5311,3	102,0	696,1	103,2	132,9
w tym:					
pszenica	3840,3	110,7	576,7	112,8	145,9
żyto	393,5	88,8	42,1	77,9	102,7

a Bez skupu realizowanego przez osoby fizyczne. *b* Podstawowych z mieszankami zbożowymi bez ziarna siewnego.

Skup zbóż podstawowych (z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego) ze zbiorów w okresie lipiec-grudzień 2016 r. wyniósł 5311,3 tys. ton i był o 2,0% większy niż w analogicznym okresie 2015 r. Dostawy pszenicy wzrosły o 10,7%, a żyta – spadły o 11,2%. W grudniu 2016 r. skupiono 696,1 tys. ton zbóż podstawowych, tj. o 3,2% więcej niż przed rokiem, w tym pszenicy więcej o 12,8%, a żyta mniej o 22,1%.

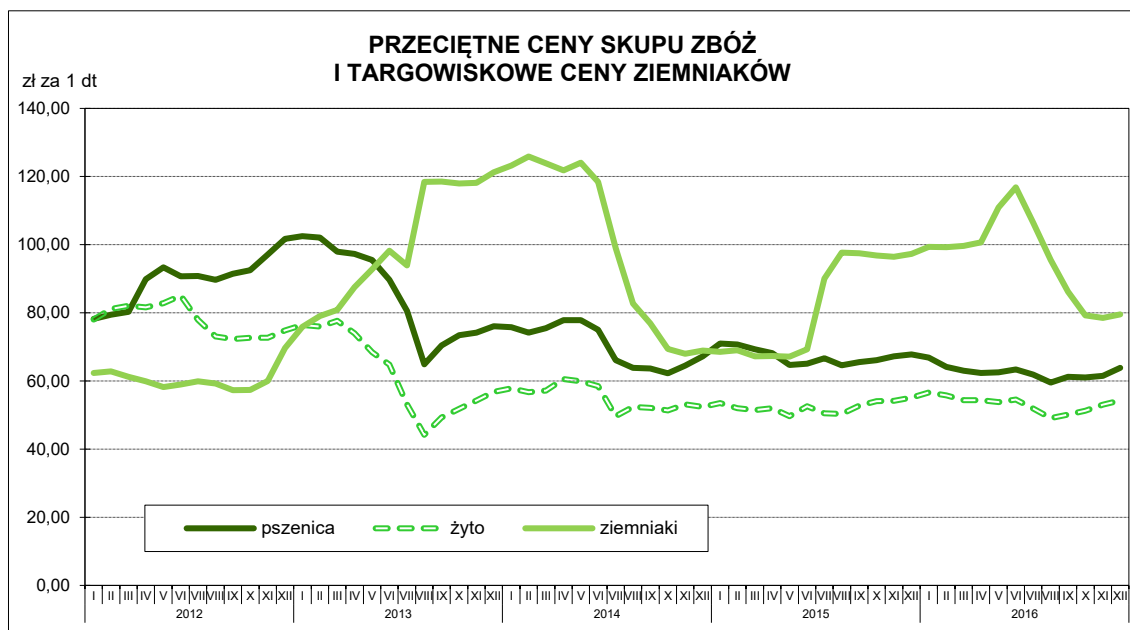
Ceny podstawowych produktów rolnych kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	Ceny w skupie					Ceny na targowiskach				
	XII 2016			I-XII 2016 ^a		XII 2016			I-XII 2016	
	zł	XII 2015= =100	XI 2016= =100	zł	I-XII 2015= =100	zł	XII 2015= =100	XI 2016= =100	zł	I-XII 2015= =100
Pszenica za 1 dt ^b	63,88	94,2	103,9	62,16	92,8	74,52	97,3	100,9	75,11	99,4
Żyto za 1 dt ^b	54,31	98,5	102,4	52,38	101,3	58,51	96,5	98,4	59,33	101,1
Ziemniaki ^c za 1 dt	32,48	69,4	114,9	38,03	96,1	79,55	81,7	101,3	96,02	117,0
Żywiec rzeźny za 1 kg wagi żywej										
w tym:										
bydło ^d (bez cieląt)	6,22	101,0	104,8	5,93	97,3	6,70	102,4	98,7	6,54	100,3
młode bydło	6,54	100,8	103,7	6,18	97,0	7,20	103,7	96,0	7,03	101,7
trzoda chlewna	5,03	131,0	102,5	4,65	108,1	4,96	111,5	101,4	4,61	101,5
drób	3,53	95,1	100,4	3,68	93,5	.	x	x	.	x
Prosię na chów za 1 szt.....	.	x	x	.	x	164,63	114,7	96,2	154,62	100,4
Mleko za 1 hl.....	135,97	120,4	104,8	110,5	97,7	.	x	x	.	x

a Dane nieostateczne. *b* W skupie bez ziarna siewnego. *c* Na targowiskach – jadalne późne. *d* Na targowiskach średnia ważona cena bydła rzeźnego obliczona przy przyjęciu struktury ilości skupu młodego bydła i krów rzeźnych.

W 2016 r., podobnie jak w dwóch poprzednich latach, **ceny większości zbóż** wykazywały tendencję spadkową. Obniżyły się ceny pszenicy, jęczmienia i kukurydzy, a zwiększyły – ceny żyta. W skupie przeciętna cena pszenicy była o 7,2% niższa niż

w 2015 r. Nieznacznie zwiększyła się cena żyta (o 1,3%), przy czym w I półroczu 2016 r. notowano wzrost cen w skali roku, a w II półroczu – spadek. W obrocie targowiskowym ceny pszenicy były również niższe niż przed rokiem (o 0,6%), a żyta – wyższe (o 1,1%). W grudniu 2016 r. za pszenicę płacono o 5,8% mniej niż w grudniu 2015 r., a za żyto – odpowiednio o 1,5% mniej.

Przeciętne **cenę ziemniaków** w skupie w 2016 r. obniżyły się o 3,9% w porównaniu z poprzednim rokiem, natomiast ceny ziemniaków jadalnych na targowiskach wzrosły o 17,0%. W grudniu 2016 r. za ziemniaki płacono znacznie mniej niż przed rokiem – w skupie o 30,6%, a na targowiskach – o 18,3%.

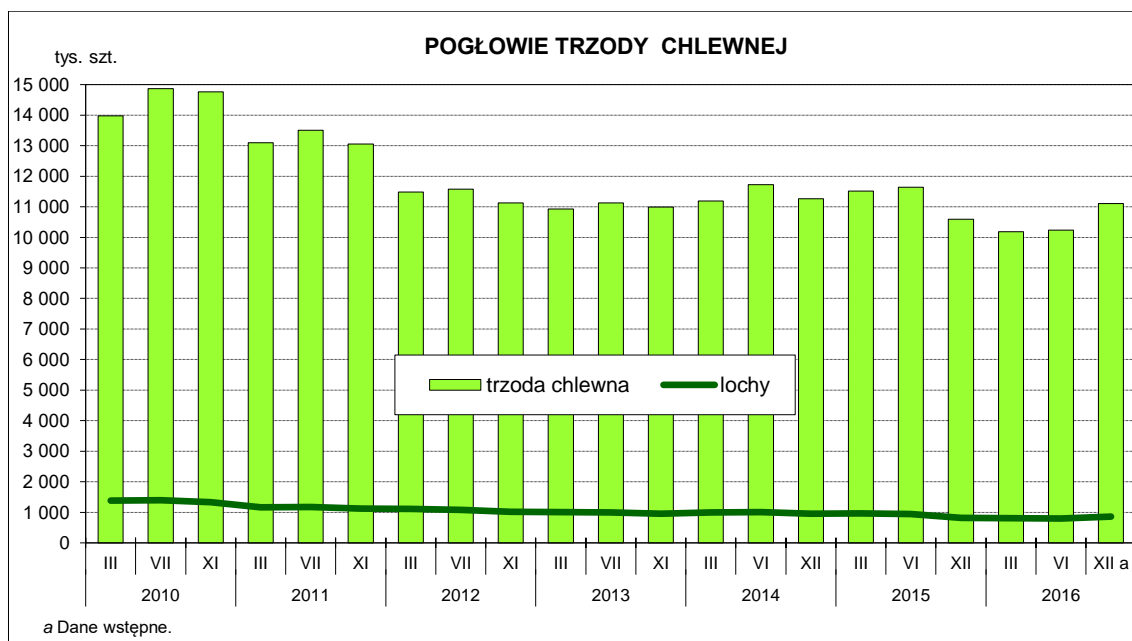
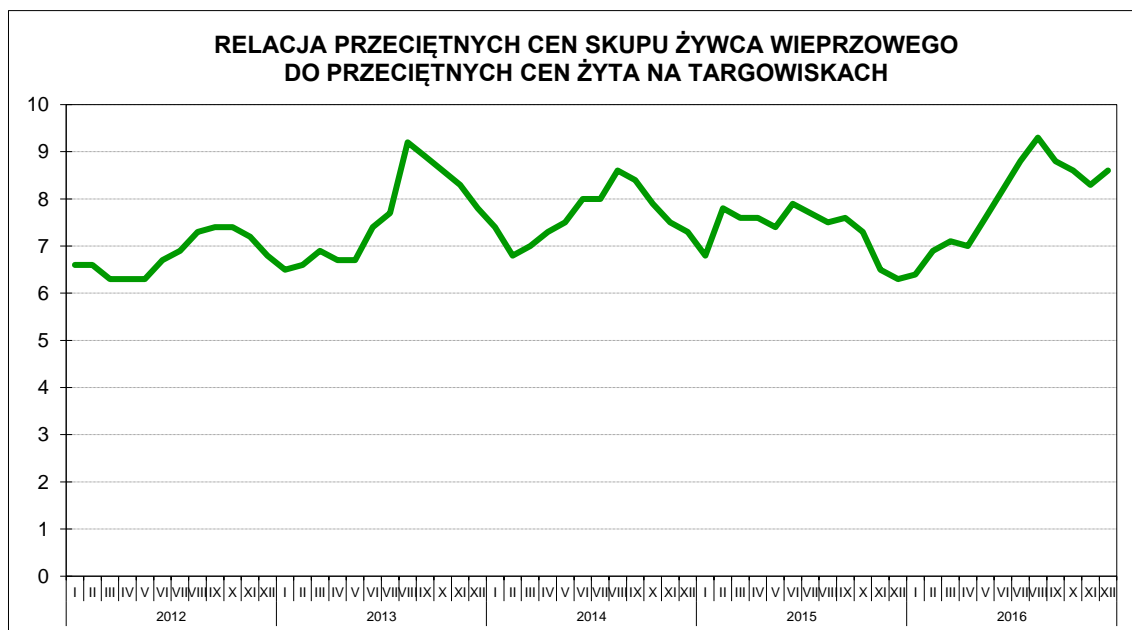
Skup podstawowych produktów zwierzęcych^a kształtował się następująco:

Wyszczególnienie	I-XII 2016		XII 2016		
	w tys. t	I-XII 2015=100	w tys. t	XII 2015=100	XI 2016=100
Żywiec rzeźny ^b	3705,8	105,8	275,0	105,1	96,8
w tym:					
bydło (z cielętami).....	307,3	98,3	16,0	97,1	93,6
trzoda chlewna.....	1465,1	101,4	105,2	99,9	102,4
drób.....	1926,8	110,9	153,6	110,1	93,5
Mleko ^c	10799,8	102,3	891,2	102,7	107,5

^a W okresie lipiec–grudzień 2016 r. bez skupu realizowanego przez osoby fizyczne. ^b Obejmuje bydło, cielęta, trzodę chlewną, owce, konie i drób; w przeliczeniu na mięso łącznie z tłuszczami w wadze poubojowej ciepłej. ^c W milionach litrów.

W wyniku zwiększonej krajowej podaży żywca drobiowego (o 10,9%) i wieprzowego (o 1,4%), **skup żywca rzeźnego ogółem** (w wadze poubojowej ciepłej) w 2016 r. wyniósł 3705,8 tys. ton i był o 5,8% większy niż przed rokiem.

Przeciętne ceny **żywca wieprzowego** w 2016 r. kształtowały się na poziomie wyższym niż przed rokiem. W skupie notowano wzrost o 8,1%, a na targowiskach – o 1,5%. W grudniu 2016 r. za żywca wieprzowego w skupie płacono więcej niż przed rokiem o 31,0%, a na targowiskach więcej odpowiednio o 11,5%. Relacja cen skupu trzody do cen żyta na targowiskach wynosiła 8,6 (wobec 6,3 w grudniu 2015 r.). Przeciętna cena prosiąt do dalszego chowu wzrosła o 14,7% w stosunku do grudnia 2015 r. (w całym 2016 r. nie uległa istotnej zmianie w stosunku do poprzedniego roku).

Wyniki reprezentacyjnego badania trzody chlewnej (przeprowadzonego 1 grudnia 2016 r.) wskazują na wyhamowanie trendu spadkowego w pogłowiu świń, co mogło być wynikiem m.in. poprawy opłacalności tuczu trzody. Na początku grudnia 2016 r. **pogłowie**

trzody chlewnej liczyło 11107,5 tys. sztuk i było o 4,9% większe niż przed rokiem. Zwiększyła się liczebność wszystkich grup użytkowych trzody chlewnej, w największym stopniu pogłównia prosiąt (o 8,4%) i loch prośnych (o 8,2%).

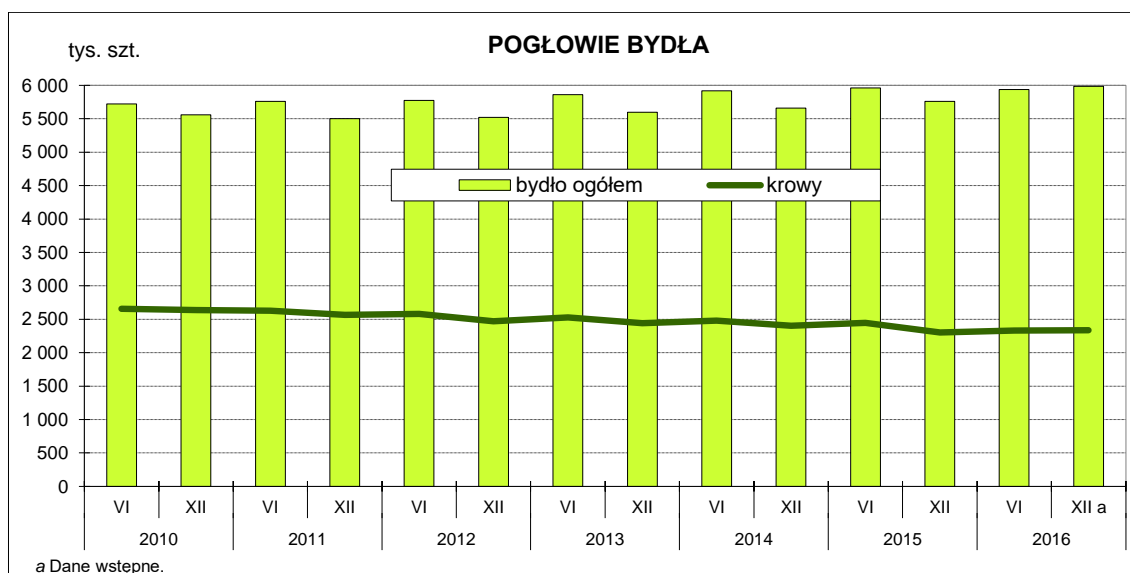
Pogłowie trzody chlewnej^a kształtowało się następująco:

Wyszczególnienie	III 2016	VI 2016	XII 2016 ^b	
	analogiczny okres roku poprzedniego=100			w tys. szt.
Ogółem	90,9	93,3	104,9	11107,5
prosięta do 20 kg	89,5	94,1	108,4	2793,0
warchlaki od 20 do 50 kg	90,7	95,9	106,7	3169,0
trzoda chlewna o wadze 50 kg i więcej:				
na ubój	93,0	91,6	101,3	4270,0
na chów	86,2	90,0	105,4	875,5
w tym lochy	86,5	90,1	105,4	858,6
w tym prośne	85,8	91,5	108,2	581,5

^a Od 2014 r. według stanu na dzień: 1 III, 1 VI, 1 XII. ^b Dane wstępne.

Przy utrzymującym się wysokim poziomie krajowej podaży surowca, przeciętna cena **drobiu rzeźnego** w 2016 r. była o 6,5% niższa od notowanej przed rokiem, a w grudniu 2016 r. odpowiednio niższa o 4,9%.

Na rynku wołowiny w 2016 r. obserwowano spadek cen surowca w skupie oraz nieznaczny wzrost w obrocie targowiskowym. W skupie za **żywiec wołowy** płacono o 2,7% mniej niż przed rokiem, a za **młode bydło rzeźne** – o 3,0% mniej. Wzrosły ceny w obrocie targowiskowym: żywca wołowego – o 0,3%, młodego bydła rzeźnego – o 1,7%. W grudniu 2016 r. przeciętne ceny skupu żywca wołowego i młodego bydła rzeźnego były wyższe niż przed rokiem (stosownie o 1,0% i o 0,8%).

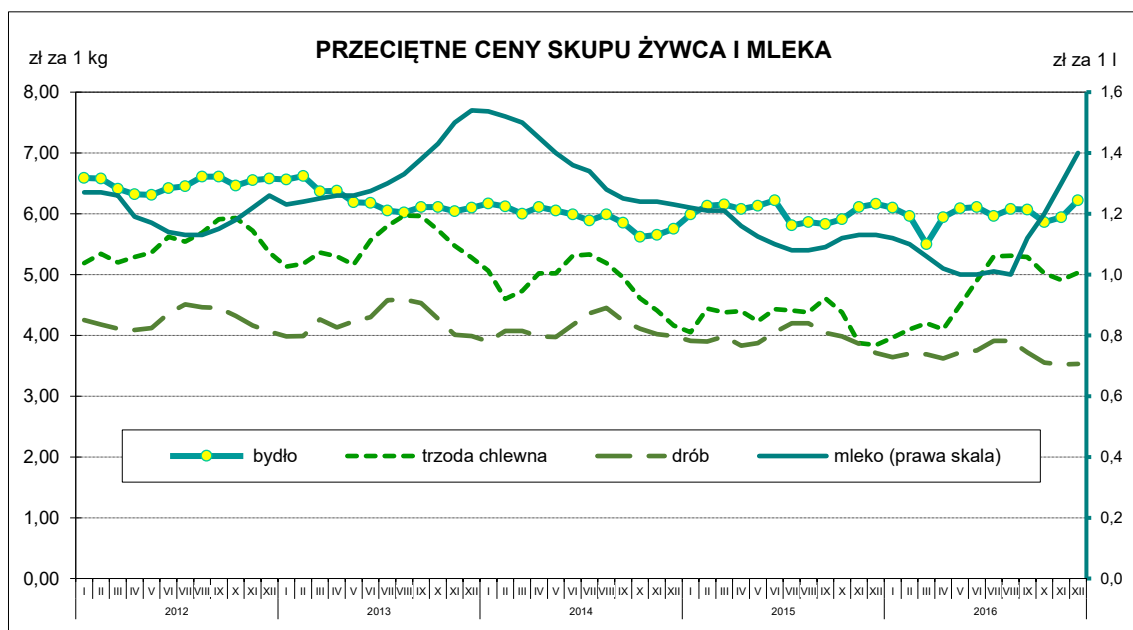
Na początku grudnia 2016 r. **pogłowie bydła ogółem** liczyło 5985,1 tys. szt. i było większe niż przed rokiem o 222,6 tys. szt. (tj. o 3,9%). Zwiększenie liczebności stada wystąpiło we wszystkich grupach użytkowych. W porównaniu z poprzednimi badaniami odnotowano wyhamowanie spadku pogłównia bydła 2-letniego i starszego, w tym krow.

Największy wzrost pogłowia (ponad 6% w skali roku) wystąpił wśród młodego bydła i cieląt.

Pogłowia bydła kształtowało się następująco:

Wyszczególnienie	XII 2015	VI 2016	XII 2016 ^a	
	analogiczny okres roku poprzedniego=100		w tys. szt.	
Ogółem	101,8	99,6	103,9	5985,1
Cielęta poniżej 1 roku	111,5	103,6	106,2	1717,8
Młode bydło od 1 do 2 lat.....	106,0	103,1	106,4	1637,3
Bydło 2-letnie i starsze.....	94,5	95,4	100,6	2630,0
w tym krowy.....	95,8	93,4	101,4	2334,1

^a Dane wstępne

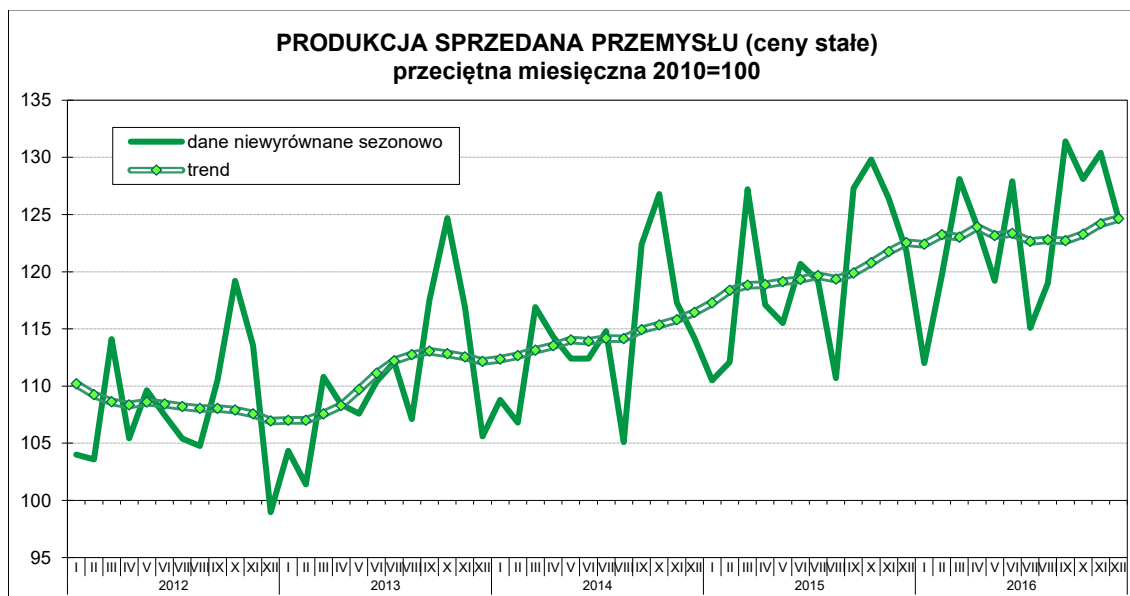

W 2016 r., przy skupie **mleka** większym niż przed rokiem (o 2,3%), przeciętne ceny tego surowca, pomimo utrzymującej się w II półroczu wzrostowej tendencji, były niższe w skali roku o 2,3%. W grudniu 2016 r. ceny mleka były wyższe niż przed rokiem odpowiednio o 20,4%.

W 2016 r. w obrocie targowiskowym średnia cena **krowy dojnej** (ok. 3078 zł) była o 0,4% niższa niż przed rokiem, a **jałówki jednorocznej** (ok. 2001 zł) – o 2,8% wyższa.

Przemysł

Według wstępnych szacunków, **produkcja sprzedana przemysłu**¹¹ ogółem w 2016 r. była wyższa niż przed rokiem o 3,2% (w 2015 r. notowano wzrost o 6,0%).

Produkcja sprzedana przemysłu w przedsiębiorstwach o liczbie pracujących powyżej 9 osób w 2016 r. zwiększyła się o 3,2%, tj. w mniejszym stopniu niż przed rokiem, kiedy wzrost wyniósł 4,9%. W III i IV kwartale produkcja rosła w wolniejszym tempie niż w dwóch pierwszych.

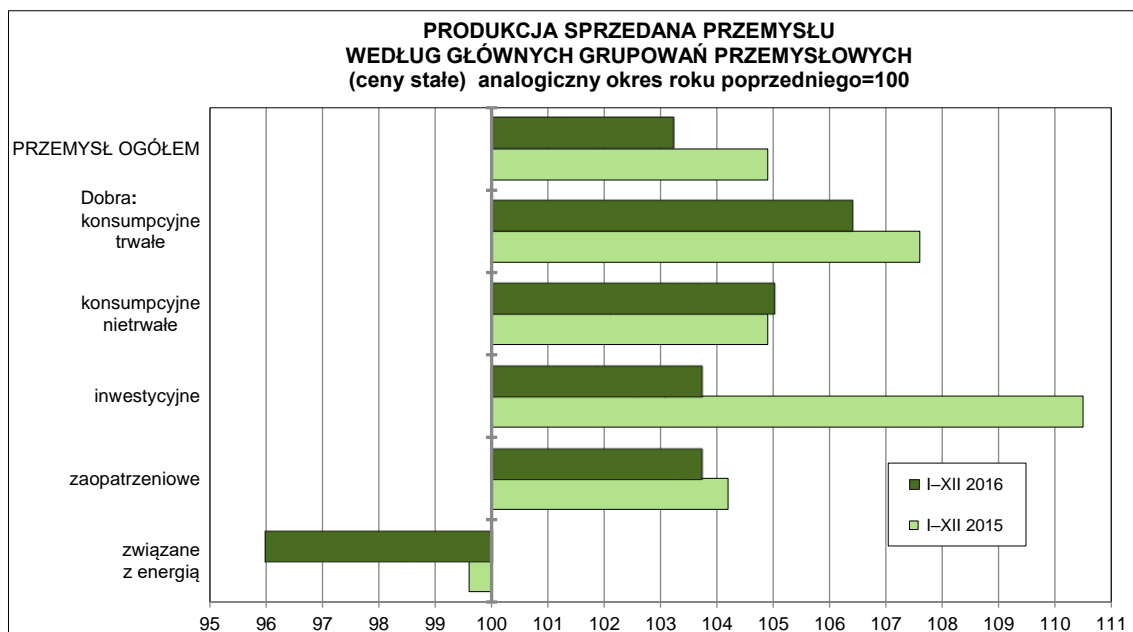
W 2016 r. wolniej niż przed rokiem wzrosła produkcja w przetwórstwie przemysłowym (wzrost wyniósł 4,2% wobec 5,8% w 2015 r.) oraz w dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji (3,0% wobec 3,4%). Zmniejszyła się produkcja w górnictwie i wydobywaniu (o 5,2%, po wzroście w poprzednim roku); utrzymał się spadek produkcji w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (wyniósł 3,5%).

W grudniu 2016 r. produkcja sprzedana przemysłu zwiększyła się w skali roku o 2,3% (wobec wzrostu o 6,7% przed rokiem). Wzrost obserwowano w sekcjach przetwórstwo przemysłowe (o 3,7%) oraz dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja (o 4,2%). Spadek produkcji notowano natomiast w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 7,8%) oraz w górnictwie i wydobywaniu (o 4,0%). Po wyeliminowaniu wpływu czynników o charakterze sezonowym produkcja sprzedana przemysłu w grudniu 2016 r. była wyższa

¹¹ W cenach stałych; łącznie z przedsiębiorstwami o liczbie pracujących do 9 osób.

niż przed rokiem o 3,9%, natomiast w stosunku do poprzedniego miesiąca zwiększyła się o 1,6%.

Wśród **głównych grupowań przemysłowych** w 2016 r., w porównaniu z 2015 r., notowano wzrost produkcji w zakresie dóbr konsumpcyjnych trwałych – o 6,4%, konsumpcyjnych nietrwałych – o 5,0% oraz zaopatrzeniowych i inwestycyjnych – po 3,7%. Zmniejszyła się natomiast sprzedaż dóbr związanych z energią – o 4,0%.

Wydajność pracy w przemyśle, mierzona produkcją sprzedaną na jednego zatrudnionego, w 2016 r. była wyższa niż przed rokiem o 1,0%, przy większym o 2,2% przeciętnym zatrudnieniu i wzroście przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto o 3,2%.

W 2016 r. wzrost produkcji sprzedanej w porównaniu z poprzednim rokiem odnotowano w 24 (spośród 34) działach przemysłu, których udział stanowił 80,0% wartości produkcji przemysłowej ogółem. Zwiększenie sprzedaży obserwowano m.in. w produkcji:

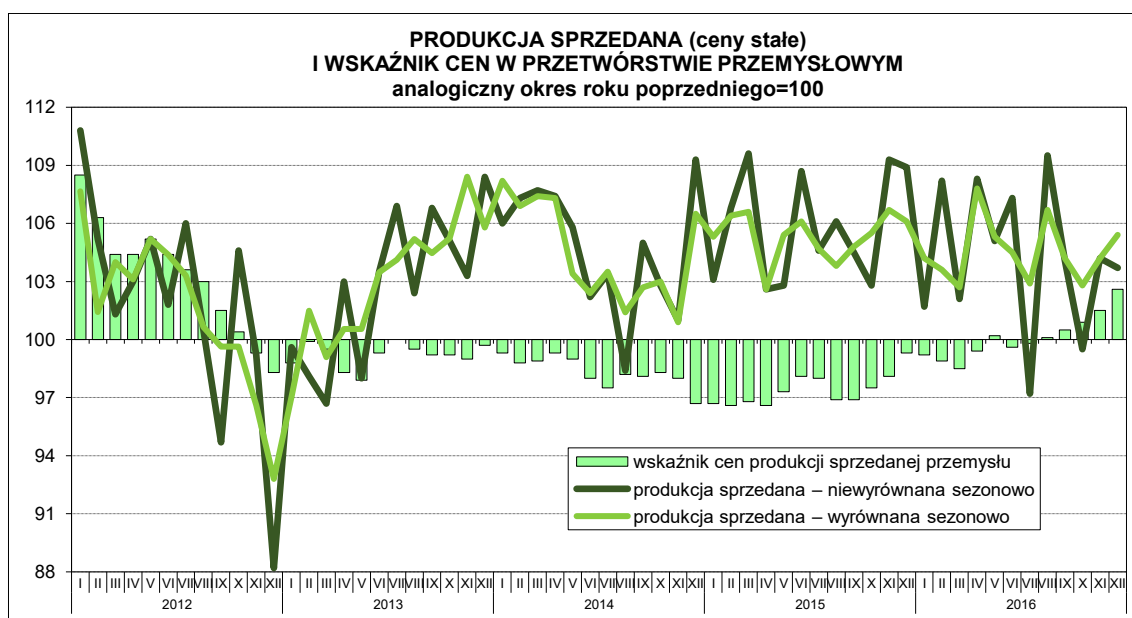
- mebli – o 12,1%,
- wyrobów z metali – o 8,8% (w tym metalowych elementów konstrukcyjnych – o 10,1%),
- pojazdów samochodowych, przyczep i naczep – o 7,2% (m.in. nadwozi do pojazdów silnikowych; produkcji przyczep i naczep – o 19,6%),
- komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych – o 7,0% (w tym instrumentów i przyrządów pomiarowych, kontrolnych i nawigacyjnych; produkcji zegarków – o 92,7%),
- wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych – o 6,8% (m.in. wyrobów z tworzyw sztucznych – o 7,1%),

- wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych – o 6,3% (w tym szkła i wyrobów ze szkła – o 8,3%),
- maszyn i urządzeń – o 3,6% (m.in. maszyn ogólnego przeznaczenia – o 8,4%),
- papieru i wyrobów z papieru – o 3,5% (w tym masy włóknistej, papieru i tektury – o 4,5%).

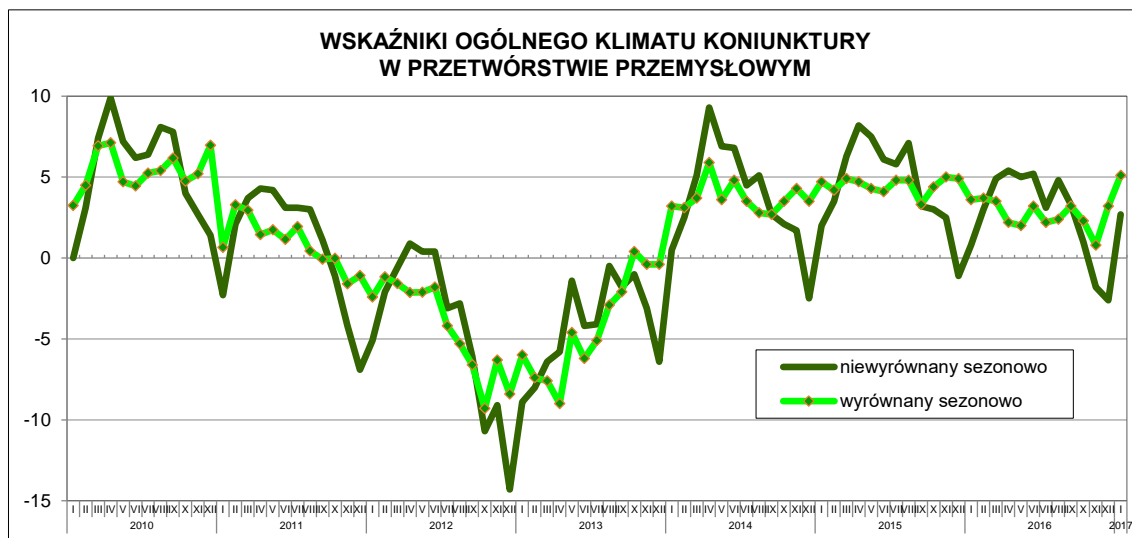
Dynamika (w cenach stałych) i struktura (w cenach bieżących) produkcji sprzedanej przemysłu w przedsiębiorstwach o liczbie pracujących powyżej 9 osób kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2015						2016						2015	
	I-III	IV-VI	VII-IX	X-XII	I-XII	XII	I-III	IV-VI	VII-IX	X-XII	I-XII	XII	I-XII	
	analogiczny okres roku poprzedniego=100												struktura w %	
Przemysł	105,3	103,9	104,3	106,0	104,9	106,7	103,0	105,7	102,5	101,5	103,2	102,3	100,0	100,0
górnictwo i wydobywanie	98,4	107,7	98,3	102,8	101,8	96,9	94,6	91,8	100,1	92,8	94,8	96,0	3,5	3,8
przetwórstwo przemysłowe	106,8	104,5	105,3	106,8	105,8	108,9	103,8	107,3	103,3	102,3	104,2	103,7	86,9	85,9
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	96,5	94,5	96,7	99,7	96,9	94,4	98,7	96,1	92,7	97,5	96,5	92,2	7,2	7,9
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja.	102,1	105,6	102,3	103,7	103,4	103,6	104,4	101,1	103,5	103,0	103,0	104,2	2,4	2,4
Z przemysłu ogółem – działy:														
wydobywanie węgla kamiennego i węgla brunatnego	96,5	119,9	97,7	107,2	104,9	90,5	98,7	87,9	102,6	90,2	94,6	94,8	1,6	1,8
produkcja artykułów spożywczych	103,7	98,2	107,8	104,8	103,6	104,3	102,6	110,0	104,9	108,3	106,4	109,3	16,4	15,8
produkcja napojów	96,6	99,4	104,6	105,6	101,6	102,3	102,1	99,3	95,3	90,1	96,5	93,6	1,5	1,7
produkcja odzieży	100,8	102,4	99,6	108,6	103,0	110,7	107,4	112,6	101,2	96,2	103,9	99,4	0,6	0,6
produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny	104,4	102,6	105,5	107,9	105,0	105,1	102,8	105,0	104,9	100,2	103,2	107,1	2,6	2,6
produkcja papieru i wyrobów z papieru	106,9	105,3	104,0	104,4	105,1	101,2	102,7	107,0	102,3	102,2	103,5	104,2	3,1	3,0
produkcja koksu i produktów rafinacji ropy naftowej	100,4	108,2	100,0	96,5	101,2	95,8	96,4	92,8	96,5	95,4	95,3	95,2	4,6	5,3
produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	103,2	103,1	107,6	107,1	105,2	108,7	102,6	104,9	98,3	102,9	102,2	110,6	4,5	4,7
produkcja wyrobów farmaceutycznych.	101,8	101,2	103,9	112,7	104,8	118,0	100,5	110,4	97,4	95,0	100,5	111,7	1,1	1,1
produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	105,7	106,9	105,0	109,9	106,9	112,5	108,0	109,0	106,3	104,0	106,8	106,1	6,5	6,2
produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	105,8	104,2	102,3	101,3	103,3	107,1	104,4	107,9	107,1	105,2	106,3	109,8	3,9	3,8
produkcja metali	104,4	101,4	96,9	98,5	100,3	95,9	98,8	100,3	99,1	104,3	100,5	110,4	3,6	3,8
produkcja wyrobów z metali	106,7	106,2	105,2	106,0	106,0	110,4	107,6	112,2	108,6	107,0	108,8	115,4	6,8	6,5
produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	114,7	98,2	102,1	91,5	100,6	103,1	107,0	111,5	100,0	109,3	107,0	99,6	3,0	2,9
produkcja urządzeń elektrycznych	112,9	114,5	101,9	114,4	110,8	126,5	105,6	100,6	105,9	97,5	102,2	87,4	4,3	4,4
produkcja maszyn i urządzeń	107,3	106,4	101,7	98,8	103,4	93,8	96,8	104,6	109,0	104,0	103,6	117,9	3,2	3,2
produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep	114,0	106,6	109,7	112,5	110,7	114,0	105,7	113,8	103,5	105,7	107,2	108,7	11,2	10,4
produkcja pozostałego sprzętu transportowego	105,6	101,5	119,4	139,8	117,7	161,0	106,5	112,4	103,2	70,8	94,7	56,6	1,5	1,6
produkcja mebli	110,5	109,9	102,7	111,6	108,7	112,2	111,4	115,6	115,3	107,1	112,1	111,3	3,2	2,9

Produkcja artykułów spożywczych (stanowiąca ponad 16% produkcji sprzedanej przemysłu) w 2016 r. była o 6,4% wyższa niż przed rokiem (kiedy notowano wzrost o 3,6%). W największym stopniu wzrosła sprzedaż w przetwarzaniu i konserwowaniu owoców i warzyw – o 17,7%, wytwarzaniu produktów przemiału zbóż, skrobi i wyrobów skrobiowych – o 13,1% oraz przetwarzaniu i konserwowaniu ryb, skorupiaków i mięczaków – o 11,1%. Wzrosła także sprzedaż w przetwarzaniu i konserwowaniu mięsa oraz produkcji wyrobów z mięsa – o 7,2%, produkcji gotowych pasz i karmy dla zwierząt – o 4,0%, produkcji wyrobów piekarskich i mącznych oraz pozostałych artykułów spożywczych – po 3,4%, a także wytwarzaniu wyrobów mleczarskich – o 1,7%. Zmniejszyła się natomiast sprzedaż w produkcji olejów i tłuszczów pochodzenia roślinnego i zwierzęcego – o 9,3%.

Z obserwowanych w 2016 r. 263 **wyrobów i grup wyrobów przemysłowych** produkcja 164 była wyższa niż przed rokiem, w tym najbardziej zwiększyła się produkcja aluminium niestopowego, cukru, mięsa drobiowego, pestycydów, wędlin, zmywarek do naczyń, soków z owoców i warzyw, tarcicy iglastej, masła, akumulatorów kwasowo-ołowiowych do pojazdów samochodowych, tarcicy liściastej, rur stalowych, serów podpuszczkowych dojrzewających, serów niedojrzewających i twarogu, obuwia, mydła, pojazdów do transportu publicznego oraz wyrobów z gumy. Niższa niż przed rokiem była natomiast produkcja 98 wyrobów i grup wyrobów, w tym najbardziej zmniejszyła się produkcja ciągników rolniczych, kuchni gazowych z piekarnikiem, margaryny i produktów do smarowania, win owocowych, komputerów, wagonów kolejowych towarowych, produktów uboju bydła i cieląt, miedzi rafinowanej, chłodziarek i zamrażarek oraz olejów opałowych.

Ogólny klimat koniunktury w przetwórstwie przemysłowym w styczniu br. oceniany jest pozytywnie (wobec negatywnych ocen przed miesiącem), na co wpłynęła poprawa prognoz w większości obszarów. Bieżący portfel zamówień jest nadal ograniczony, produkcja zmniejsza się w większym stopniu niż w grudniu br. Nieznacznie mniej niekorzystne są oceny sytuacji finansowej. Przedsiębiorcy nie planują zmian w zatrudnieniu. Możliwy jest wzrost cen wyrobów przemysłowych.

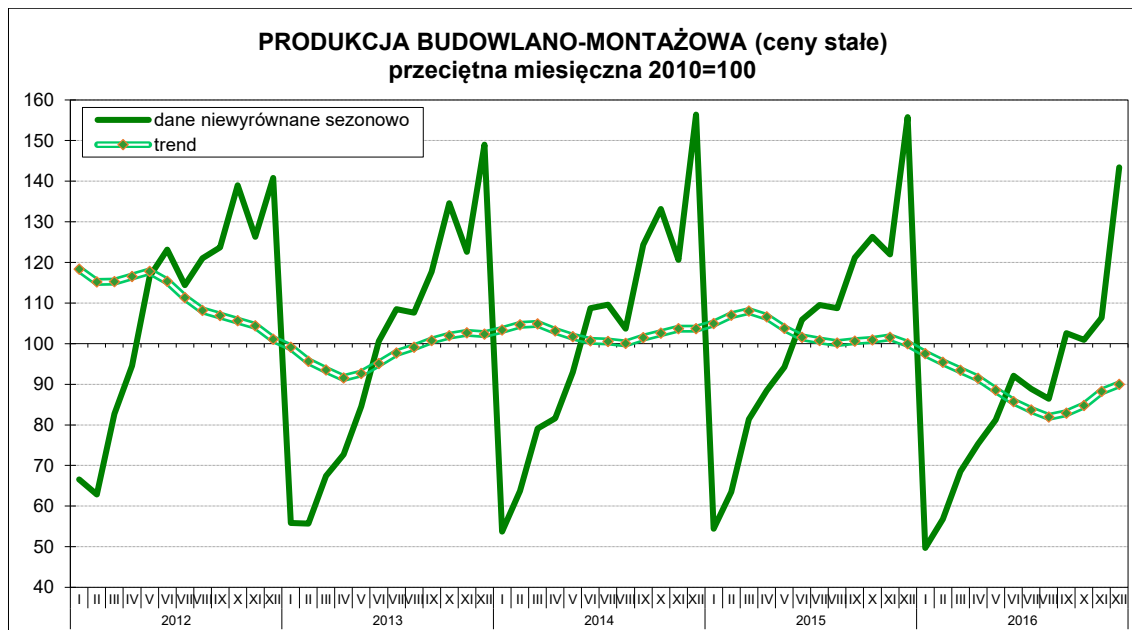
Stan zapasów wyrobów gotowych w styczniu br. określany jest przez przedsiębiorców jako zbliżony do wystarczającego w stosunku do zapotrzebowania. Wzrost zapasów w stosunku do grudnia br. sygnalizowany jest m.in. przez producentów wyrobów z drewna, korka, słomy oraz wikliny, a także urządzeń elektrycznych. Spadek zapasów zgłaszają natomiast m.in. producenci wyrobów farmaceutycznych oraz maszyn i urządzeń.

Wykorzystanie mocy produkcyjnych w przetwórstwie przemysłowym wynosi w styczniu br. 78,7% (wobec 78,4% przed rokiem). W skali roku zwiększyło się wykorzystanie mocy produkcyjnych m.in. w produkcji wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych oraz metali.

Wśród barier ograniczających bieżącą działalność przedsiębiorstw w styczniu br. najbardziej uciążliwymi pozostają: koszty zatrudnienia, niedostateczny popyt na rynku krajowym, wysokie obciążenia na rzecz budżetu oraz niepewność ogólnej sytuacji gospodarczej. W porównaniu z sytuacją sprzed roku najbardziej zwiększyło się znaczenie niedoboru pracowników oraz niedoboru wykwalifikowanych pracowników, natomiast zmalało – wysokich obciążeń na rzecz budżetu.

Budownictwo

Szacuje się, że **produkcja budowlano-montażowa ogółem**¹² zrealizowana na terenie kraju w 2016 r. była o ok. 7% niższa niż w poprzednim roku (wobec wzrostu o 3,7% w 2015 r.).

Produkcja budowlano-montażowa zrealizowana na terenie kraju przez przedsiębiorstwa budowlane o liczbie pracujących powyżej 9 osób w 2016 r. zmniejszyła się w skali roku o 14,1% (wobec wzrostu o 2,8% w 2015 r.). Spadek produkcji obserwowano we wszystkich kwartałach, głęboki zwłaszcza w trzecim kwartale. Mniejsza niż w 2015 r. była zarówno sprzedaż robót remontowych, jak i inwestycyjnych.

W grudniu 2016 r. produkcja budowlano-montażowa była o 8,0% niższa niż przed rokiem (kiedy notowano odpowiednio spadek o 0,4%). Po wyeliminowaniu wpływu czynników o charakterze sezonowym produkcja budowlano-montażowa w grudniu 2016 r. spadła o 9,8% w stosunku do analogicznego miesiąca poprzedniego roku i wzrosła o 2,5% w porównaniu z listopadem 2016 r.

¹² W cenach stałych; łącznie z jednostkami o liczbie pracujących do 9 osób.

Dynamika (w cenach stałych) i struktura (w cenach bieżących) produkcji budowlano-montażowej kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2015					2016					2015	
	I-III	I-VI	I-IX	I-XII	XII	I-III	I-VI	I-IX	I-XII	XII	I-XII	
	analogiczny okres roku poprzedniego=100										struktura w %	
Ogółem.....	103,5	101,0	102,0	102,8	99,6	86,7	88,1	85,1	85,9	92,0	100,0	100,0
roboty budowlane o charakterze:												
inwestycyjnym	98,8	98,6	99,2	97,9	97,7	87,4	88,4	85,1	87,3	95,3	62,0	61,0
remontowym.....	113,6	105,7	107,3	111,3	102,7	85,5	87,6	85,1	83,7	86,9	38,0	39,0
Budowa budynków	99,6	99,7	102,1	101,4	102,9	91,4	92,3	88,7	87,1	90,6	33,9	33,5
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej.....	108,5	102,2	100,9	104,2	98,4	79,3	83,0	81,1	85,5	95,0	39,5	39,7
Roboty budowlane specjalistyczne.....	103,8	101,3	103,4	102,4	97,9	88,4	88,8	85,7	84,8	88,7	26,6	26,8

Produkcja budowlano-montażowa w 2016 r. była niższa niż przed rokiem we wszystkich działach budownictwa. W przedsiębiorstwach specjalizujących się w budowie budynków obniżyła się o 12,9%, w jednostkach o podstawowej działalności związanej z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej – o 14,5%, a w podmiotach zajmujących się głównie robotami budowlanymi specjalistycznymi – o 15,2%.

Przedsiębiorstwa specjalizujące się we wznoszeniu budynków mieszkalnych i niemieskalnych (grupa o ponad 90% udziale w produkcji działu „budowa budynków”) odnotowały spadek produkcji o 10,9%. W jednostkach, których głównym rodzajem działalności jest realizacja projektów związanych ze wznoszeniem budynków spadek wyniósł 30,2%.

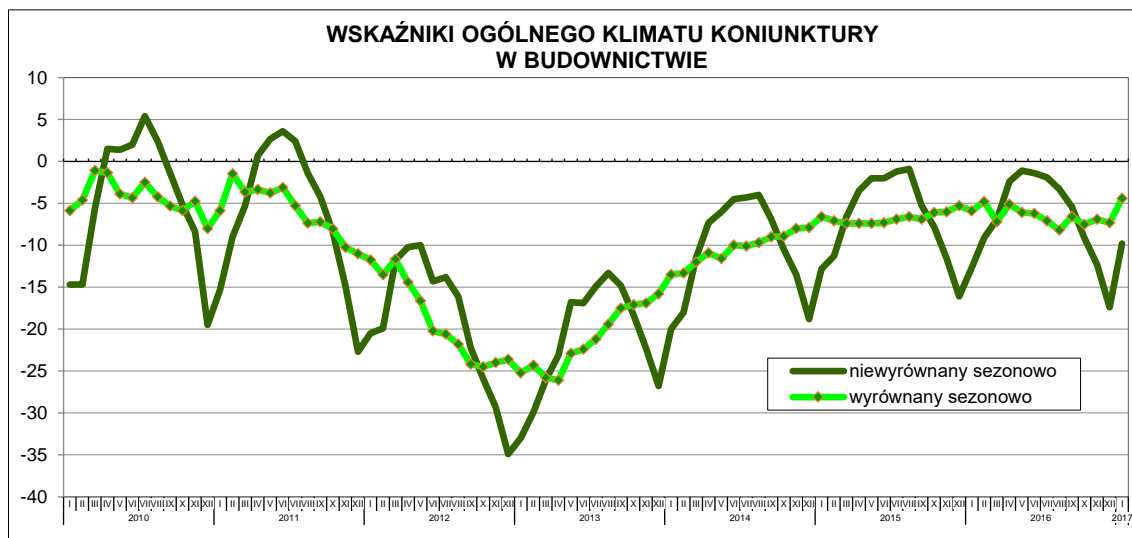
W dziale robót związanych z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej najbardziej zmniejszyła się produkcja w przedsiębiorstwach realizujących głównie roboty związane z budową pozostałych obiektów inżynierii lądowej i wodnej – o 29,8%. Mniejsza niż w 2015 r. była także sprzedaż robót w jednostkach specjalizujących się w budowie rurociągów, linii telekomunikacyjnych i elektroenergetycznych – o 24,4% oraz budowie dróg kołowych i szynowych (grupa o największym udziale w produkcji działu) – o 7,0%.

W dziale robót budowlanych specjalistycznych produkcja najbardziej obniżyła się w przedsiębiorstwach wykonujących głównie roboty wykończeniowe – o 28,5%. Spadek notowano także w jednostkach specjalizujących się w rozbiórce i przygotowaniu terenu pod budowę – o 18,8%, wykonywaniu instalacji elektrycznych, wodnokanalizacyjnych i pozostałych instalacji budowlanych (grupa o największym udziale w produkcji działu) – o 17,1% oraz pozostałych specjalistycznych robotach budowlanych – o 4,9%.

Struktura (w cenach bieżących) produkcji budowlano-montażowej wg rodzajów obiektów budowlanych przedstawiała się następująco:

Rodzaje obiektów	Struktura (w %)	
	2015	2016
OGÓŁEM	100,0	100,0
Budynki razem	46,3	49,2
Budynki mieszkalne	13,5	16,8
w tym:		
mieszkalne jednorodzinne	1,3	1,7
o dwóch mieszkaniach i wielomieszkaniowe	11,5	14,2
Budynki niemieszkalne	32,8	32,4
w tym:		
biurowe	3,8	3,7
handlowo-usługowe	6,4	7,6
przemysłowe i magazynowe	13,5	13,2
ogólnodostępne obiekty kulturalne, budynki o charakterze edukacyjnym, budynki szpitali i zakładów opieki medycznej oraz budynki kultury fizycznej	6,2	5,2
Obiekty inżynierii lądowej i wodnej	53,7	50,8
w tym:		
autostrady, drogi ekspresowe, ulice i drogi pozostałe	17,0	20,3
drogi szynowe, drogi kolei napowietrznych lub podwieszanych	6,2	3,6
mosty, wiadukty i estakady, tunele i przejścia nadziemne i podziemne	2,6	3,3
budowle wodne	1,9	1,2
rurociągi i linie telekomunikacyjne oraz linie elektroenergetyczne przesyłowe	7,9	6,4
rurociągi sieci rozdzielczej i linie kablowe rozdzielcze	9,0	7,1
w tym oczyszczalnie wód i ścieków	2,2	0,7
kompleksowe budowle na terenach przemysłowych	6,7	6,9
budowle sportowe i rekreacyjne	0,8	0,7
obiekty pozostałe, gdzie indziej nie sklasyfikowane	1,0	1,0

W strukturze sprzedaży produkcji budowlano-montażowej według rodzajów obiektów budowlanych w 2016 r. wzrósł w porównaniu z 2015 r. udział budynków mieszkalnych (o 3,3 p.proc. do 16,8% produkcji ogółem), a nieznacznie spadł – budynków niemieszkalnych (o 0,4 p.proc. do 32,4%). Zmniejszył się udział obiektów inżynierii lądowej (o 2,9 p.proc. do 50,8% produkcji ogółem), w tym m.in.: rurociągów sieci rozdzielczej i linii kablowych rozdzielczych (o 1,9 p.proc. do 7,1%), rurociągów i linii telekomunikacyjnych oraz linii elektroenergetycznych przesyłowych (o 1,5 p.proc. do 6,4%), dróg szynowych, dróg kolei napowietrznych lub podwieszanych (o 2,6 p.proc. do 3,6%). Wzrósł natomiast m.in. udział autostrad, dróg ekspresowych, ulic i dróg pozostałych – o 3,3 p.proc. do 20,3% (grupa o największym udziale w produkcji ogółem wśród obiektów inżynierii lądowej i wodnej) oraz mostów, wiaduktów i estakad, tuneli i przejść nadziemnych i podziemnych (o 0,7 p.proc. do 3,3%).

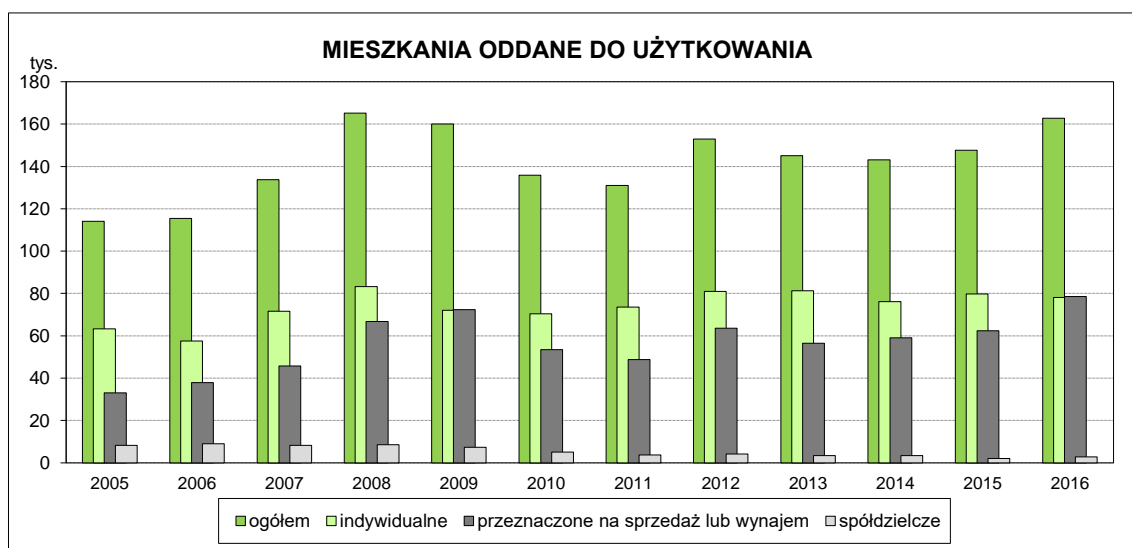
W styczniu br. podmioty budowlane oceniają ogólny klimat **koniunktury gospodarczej** mniej negatywnie niż przed miesiącem. Poprawiły się niekorzystne prognozy w zakresie portfela zamówień, produkcji budowlano-montażowej oraz sytuacji finansowej przedsiębiorstw. Bardziej negatywnie niż przed miesiącem kształtują się natomiast bieżące oceny diagnostyczne w tych obszarach. Przedsiębiorstwa planują mniejsze redukcje zatrudnienia niż zapowiadane w grudniu ub. roku oraz spodziewają się spadku cen realizacji robót budowlano-montażowych.

Najczęściej wskazywanymi przez firmy budowlane barierami w prowadzeniu działalności są koszty zatrudnienia, konkurencja na rynku, niepewność ogólnej sytuacji gospodarczej oraz wysokie obciążenia na rzecz budżetu. W porównaniu z analogicznym miesiącem ub. roku przedsiębiorcy częściej wskazują na uciążliwość utrudnień związanych z niedoborem wykwalifikowanych pracowników, niepewnością ogólnej sytuacji gospodarczej oraz niejasnymi i niespójnymi przepisami prawnymi.

W ocenie przedsiębiorców moce produkcyjne firm budowlanych są obecnie wykorzystywane w 73,9%, tj. o 2,0 p.proc. więcej niż przed rokiem.

Budownictwo mieszkaniowe

W 2016 r. oddano do użytkowania więcej mieszkań niż w poprzednim roku. Większa była również liczba mieszkań, na których budowę wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym oraz mieszkań, których budowę rozpoczęto.

Według wstępnych danych¹³, w 2016 r. **oddano do użytkowania** 162,7 tys. mieszkań, tj. o 10,2% więcej niż roku poprzednim (wobec wzrostu o 3,2% odpowiednio w 2015 r.). Wzrosła liczba mieszkań oddanych w budownictwie przeznaczonym na sprzedaż lub wynajem (o 25,7% do 78,5 tys.) i spółdzielczym (o 31,9% do 2,8 tys.), a spadła – w budownictwie indywidualnym (o 2,1% do 78,1 tys.). Nieco więcej mieszkań niż w 2015 r. powstało w budownictwie komunalnym i społecznym czynszowym, natomiast mniej – w budownictwie zakładowym.

W strukturze liczby mieszkań oddanych do użytkowania w 2016 r., w porównaniu z poprzednim rokiem, zwiększył się udział budownictwa na sprzedaż lub wynajem (o 5,9 p.proc. do 48,2%), przewyższając udział budownictwa indywidualnego (który obniżył się o 6,0 p.proc. do 48,0%). Nieco wzrósł udział budownictwa spółdzielczego (o 0,3 p.proc. do 1,7%), natomiast w przypadku pozostałych form budownictwa nie odnotowano istotnych zmian udziału.

W 2016 r. w jedenastu województwach oddano do użytkowania więcej mieszkań niż w roku poprzednim, a w pięciu – mniej. Spośród województw o największym udziale w ogólnej liczbie mieszkań powstających w kraju najbardziej wzrosła w skali roku liczba oddanych mieszkań w województwach: mazowieckim (o 21,2% do 35,4 tys.), małopolskim (o 19,7% do 17,5 tys.) oraz dolnośląskim (o 17,7% do 16,5 tys.). Największe spadki

¹³ Dane meldunkowe – mogą ulec zmianie po opracowaniu sprawozdań kwartalnych.

notowano natomiast w województwach świętokrzyskim (o 11,7% do 3,0 tys. oddanych mieszkań) i kujawsko-pomorskim (o 6,6% do 6,3 tys.).

W grudniu 2016 r. oddano do użytkowania 19,4 tys. mieszkań, tj. o 9,8% więcej niż przed rokiem. Wzrost odnotowano zarówno w budownictwie przeznaczonym na sprzedaż lub wynajem (o 19,2% do 9,5 tys. mieszkań), jak i indywidualnym (o 4,6% do 9,0 tys.). Więcej mieszkań niż w grudniu ub. roku oddano w budownictwie spółdzielczym (557 wobec 520) i zakładowym (41 wobec 34), natomiast mniej – w budownictwie komunalnym (215 wobec 410) i społecznym czynszowym (90 wobec 137).

Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w 2016 r. wyniosła 94,8 m² i była o 5,0 m² mniejsza niż w roku poprzednim. Zmniejszenie przeciętnej powierzchni odnotowano w budownictwie zakładowym, nieco mniejsza niż przed rokiem była ona też w budownictwie indywidualnym i spółdzielczym. Zwiększenie obserwowano natomiast w budownictwie społecznym czynszowym i komunalnym oraz – nieznaczne – w budownictwie przeznaczonym na sprzedaż lub wynajem.

Liczba i przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań oddanych do użytkowania kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	I-XII 2015				I-XII 2016			
	w liczbach bezwzględnych	struktura w %	analogiczny okres roku poprzedniego=100	przeciętna powierzchnia 1 mieszkania w m ²	w liczbach bezwzględnych	struktura w %	analogiczny okres roku poprzedniego=100	przeciętna powierzchnia 1 mieszkania w m ²
Ogółem	147711	100,0	103,2	99,8	162727	100,0	110,2	94,8
Indywidualne.....	79758	54,0	104,8	135,5	78093	48,0	97,9	134,6
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	62420	42,3	105,7	58,5	78462	48,2	125,7	58,6
Spółdzielcze	2115	1,4	60,6	56,1	2790	1,7	131,9	55,5
Społeczne czynszowe	1265	0,9	73,8	47,7	1340	0,8	105,9	50,9
Komunalne	1686	1,1	77,4	40,9	1729	1,1	102,6	43,0
Zakładowe	467	0,3	79,2	64,5	313	0,2	67,0	59,0

W 2016 r., w trzecim roku z kolei, odnotowano wzrost liczby mieszkań, na których budowę **wydano pozwolenia** lub dla których **dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym** (o 12,0% do 211,6 tys.). W grudniu 2016 r. liczba mieszkań, na których budowę wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym wyniosła 21,5 tys. i była wyższa niż w analogicznym miesiącu przed rokiem (o 23,6%).

Utrzymał się, obserwowany od 2014 r., wzrost w skali roku liczby mieszkań, których **budowę rozpoczęto** (w 2016 r. – o 3,3% do 173,9 tys.). W grudniu 2016 r. rozpoczęto budowę 12,2 tys. mieszkań, tj. nieco mniej niż w grudniu ub. roku (o 1,4%).

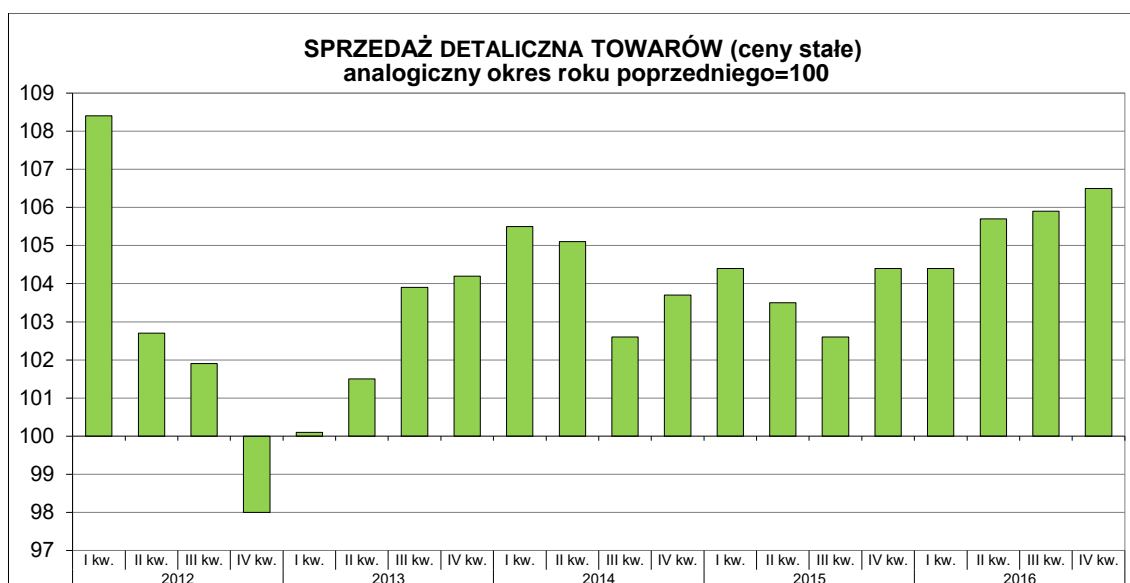
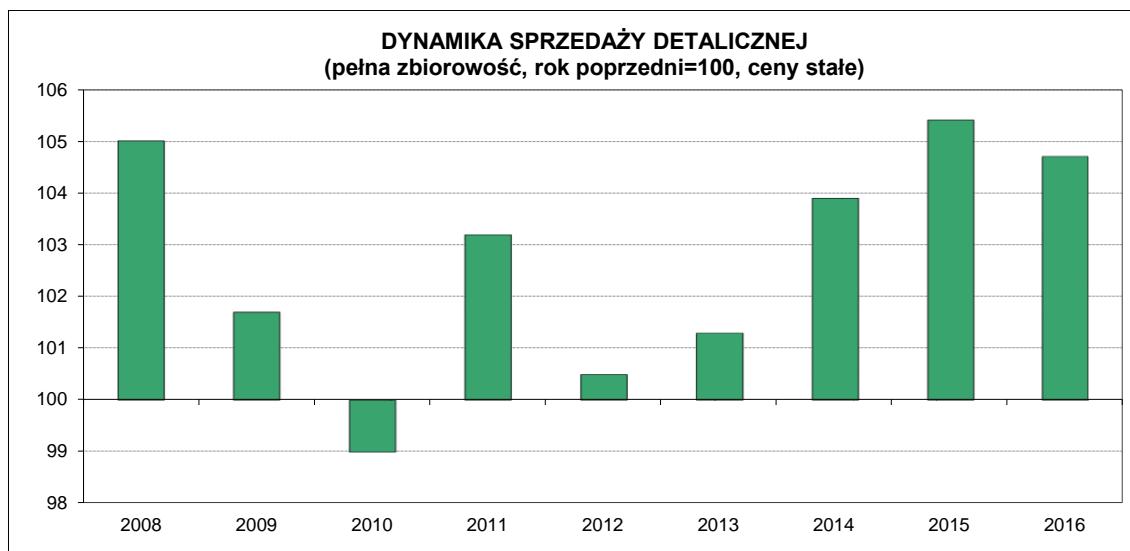
Liczba mieszkań, na których budowę wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym oraz mieszkań, których budowę rozpoczęto kształtowała się następująco:

Wyszczególnienie	Mieszkania, na których budowę wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym			Mieszkania, których budowę rozpoczęto		
	I-XII 2016					
	w liczbach bezwzględnych	struktura w %	analogiczny okres roku poprzedniego=100	w liczbach bezwzględnych	struktura w %	analogiczny okres roku poprzedniego=100
Ogółem	211565	100,0	112,0	173932	100,0	103,3
Indywidualne.....	98571	46,6	112,6	83580	48,0	106,0
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	106643	50,4	109,7	85497	49,1	98,8
Spółdzielcze	1750	0,8	124,2	2187	1,3	170,2
Spółeczne czynszowe	1308	0,6	201,5	657	0,4	72,8
Komunalne	3059	1,5	181,9	1855	1,1	242,2
Zakładowe	234	0,1	91,1	156	0,1	160,8

Szacuje się, że w końcu grudnia 2016 r. **w budowie** było 731,8 tys. mieszkań, tj. o 1,6% więcej niż przed rokiem.

Rynek wewnętrzny

Według wstępnych szacunków, **sprzedaż detaliczna ogółem**¹⁴ w 2016 r. była o 4,7% wyższa niż w roku poprzednim (kiedy obserwowano wzrost o 5,4%).

W przedsiębiorstwach o liczbie pracujących powyżej 9 osób wzrost sprzedaży detalicznej w 2016 r. był wyższy niż przed rokiem (5,7% wobec 3,7%). W kolejnych kwartałach dynamika sprzedaży stopniowo się umacniała. Wśród grup o znaczącym udziale w sprzedaży ogółem zwiększenie sprzedaży w 2016 r. obserwowano m.in. w grupach: pojazdy samochodowe, motocykle, części (o 8,8%), żywność, napoje i wyroby tytoniowe (o 6,4%) oraz pozostała sprzedaż detaliczna w niewyspecjalizowanych sklepach (o 5,6%).

¹⁴ W cenach stałych; zrealizowana przez przedsiębiorstwa handlowe i niehandlowe łącznie z przedsiębiorstwami o liczbie pracujących do 9 osób.

Wyższa niż przed rokiem była również sprzedaż w firmach handlujących paliwami stałymi, ciekłymi i gazowymi (o 2,4%), wobec spadków notowanych w poprzednich trzech latach. Zmniejszyła się natomiast sprzedaż w grupie pozostałe (o 7,3%).

W grudniu 2016 r. sprzedaż detaliczna (w podmiotach o liczbie pracujących powyżej 9 osób) wzrosła w skali roku o 6,1% (wobec 7,4% w listopadzie 2016 r.). Zmiany organizacyjne obserwowane przed rokiem wpłynęły na dynamikę sprzedaży w grupach żywność, napoje i wyroby tytoniowe (gdzie wzrost wyniósł 16,4%, po spadku rok wcześniej o 6,0%) oraz pozostała sprzedaż detaliczna w niewyspecjalizowanych sklepach (spadek o 12,4%, po wzroście o 33,5%). Spośród pozostałych znaczących grup sprzedaż zwiększyła się m.in. w pojazdach samochodowych, motocyklach, częściach (o 10,1%) oraz w paliwach stałych, ciekłych i gazowych (o 6,2%). Spadek sprzedaży w skali roku notowano natomiast w grupie pozostałe (o 8,4%).

Dynamika (w cenach stałych) i struktura (w cenach bieżących) sprzedaży detalicznej¹⁵ kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2015						2016						2015	
	I-III	IV-VI	VII-IX	X-XII	I-XII	XII	I-III	IV-VI	VII-IX	X-XII	I-XII	XII	I-XII	
	analogiczny okres roku poprzedniego=100												struktura w %	
O g ó ł e m^a	104,4	103,5	102,6	104,4	103,7	107,0	104,4	105,7	105,9	106,5	105,7	106,1	100,0	100,0
w tym:														
pojazdy samochodowe, motocykle, części.....	101,9	113,1	115,1	119,3	112,2	119,7	112,2	112,8	106,3	104,6	108,8	110,1	10,2	9,9
paliwa stałe, ciekłe i gazowe	97,7	99,8	99,0	99,7	99,1	104,0	97,5	100,7	104,4	105,8	102,4	106,2	14,3	15,3
żywność, napoje i wyroby tytoniowe.....	108,8	102,4	103,9	99,2	103,5	94,0	105,8	104,5	104,5	110,5	106,4	116,4	27,0	26,2
pozostała sprzedaż detaliczna w niewyspecjalizowanych sklepach.....	108,8	107,8	104,9	119,7	110,6	133,5	107,3	109,0	109,5	98,4	105,6	87,6	11,7	11,7
farmaceutyki, kosmetyki, sprzęt ortopedyczny	109,4	104,9	104,8	103,0	105,4	102,9	109,7	112,8	114,1	115,2	112,9	113,7	6,1	5,8
tekstylia, odzież, obuwie	111,9	113,8	112,5	115,0	113,5	113,9	114,4	121,4	111,1	118,0	116,4	116,3	6,3	5,9
meble, rtv, agd	106,9	103,3	104,3	105,4	104,9	110,1	106,9	112,6	108,7	107,8	109,0	105,4	8,1	7,8
prasa, książki, pozostała sprzedaż w wyspecjalizo- wanych sklepach.....	117,0	115,6	115,3	116,7	116,0	125,0	103,9	106,5	109,8	106,9	106,9	106,1	5,4	5,3
pozostałe.....	90,6	92,1	85,7	86,6	88,7	95,1	89,4	89,0	96,6	96,0	92,7	91,6	9,9	11,2

^a Grupowania przedsiębiorstw dokonano na podstawie Polskiej Klasyfikacji Działalności 2007 (PKD 2007), zaliczając przedsiębiorstwo do określonej kategorii wg przeważającego rodzaju działalności, zgodnie z aktualnym w omawianym okresie stanem organizacyjnym. Odnotowane zmiany (wzrost/spadek) wolumenu sprzedaży detalicznej w poszczególnych grupach rodzajów działalności przedsiębiorstw mogą zatem również wynikać ze zmiany przeważającego rodzaju działalności przedsiębiorstwa oraz zmian organizacyjnych (np. połączenia przedsiębiorstw). Nie ma to wpływu na dynamikę sprzedaży detalicznej ogółem.

Sprzedaż hurtowa¹⁶ w przedsiębiorstwach handlowych w 2016 r. była o 6,0% wyższa niż w poprzednim roku, w tym w przedsiębiorstwach hurtowych zwiększyła się o 3,4% (wobec wzrostu odpowiednio o 4,9% i 4,1% przed rokiem). Wzrost sprzedaży

¹⁵ W przedsiębiorstwach handlowych i niehandlowych o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

¹⁶ W cenach bieżących; w przedsiębiorstwach handlowych o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

obserwowano m.in. w wyrobach tytoniowych (o 4,7%) oraz żywności (o 4,6%). Mniejsza niż przed rokiem była natomiast sprzedaż w grupach: narzędzia technologii informacyjnej i komunikacyjnej, maszyny, urządzenia i dodatkowe wyposażenie (o 1,3%) oraz kosmetyki i wyroby farmaceutyczne (o 3,8%). W grudniu 2016 r. w przedsiębiorstwach handlowych sprzedaż hurtowa wzrosła w skali roku o 10,4%, w tym w przedsiębiorstwach hurtowych o 9,2%.

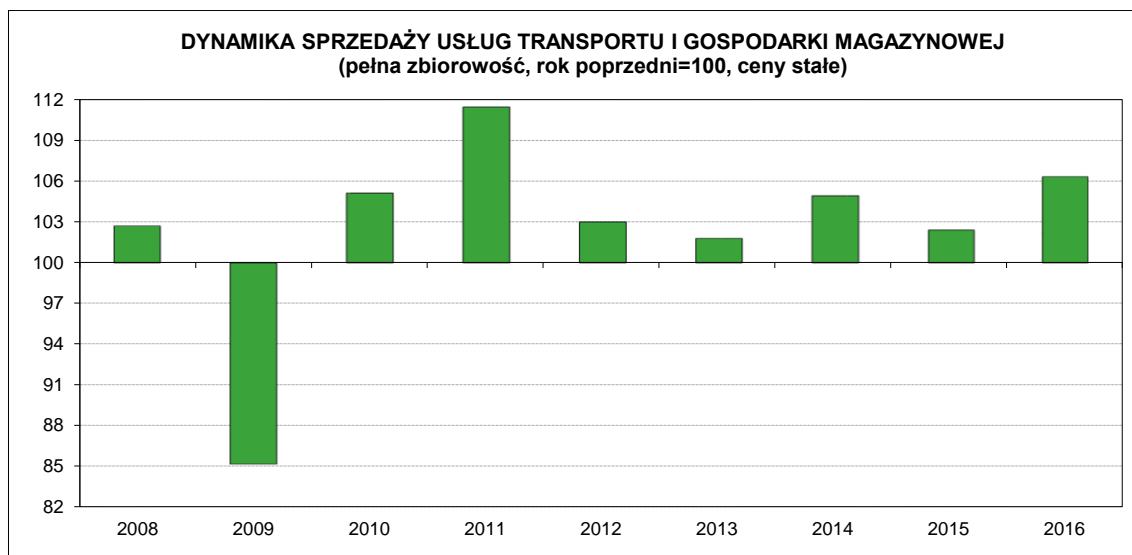

W styczniu br. oceny podmiotów handlu detalicznego dotyczące **ogólnego klimatu koniunktury** są korzystne, lepsze od sygnalizowanych w grudniu 2016 r. Optymistyczne są oceny firm dużych i średnich. Przedsiębiorstwa mikro i małe oceniają ogólny klimat koniunktury mniej negatywnie niż przed miesiącem. Pozytywne są wskazania przedsiębiorstw we wszystkich prezentowanych branżach, w tym najbardziej korzystne w branży tekstyliów, odzież, obuwie. Oceny sprzedaży są optymistyczne, najlepsze od stycznia 2008 r. Odpowiednie przewidywania są bardziej niekorzystne od formułowanych w grudniu 2016 r. Nieznacznie pozytywne (wobec negatywnych przed miesiącem) są diagnozy sytuacji finansowej; odpowiednie prognozy są nadal niekorzystne. Przedsiębiorcy planują dalsze ograniczanie zamówień towarów u dostawców. Stan zapasów towarów pozostaje nadmierny. Przedsiębiorcy przewidują niewielki wzrost zatrudnienia oraz sygnalizują możliwość wzrostu cen towarów.

Wśród barier utrudniających działalność badanych przedsiębiorstw w styczniu br. najbardziej dotkliwe pozostają: konkurencja na rynku, koszty zatrudnienia, wysokie obciążenia na rzecz budżetu oraz niejasne i niespójne przepisy prawne. W porównaniu z sytuacją sprzed roku najbardziej zwiększyła się uciążliwość dotycząca niedoboru pracowników, a obniżyło się znaczenie bariery związanej z niedostatecznym popytem.

Transport

Szacuje się, że w 2016 r. **sprzedaż usług**¹⁷ w jednostkach transportu ogółem¹⁸ była o 6,3% wyższa niż przed rokiem (wobec wzrostu o 2,4% w 2015 r.).

W jednostkach transportu o liczbie pracujących powyżej 9 osób sprzedaż w cenach stałych w 2016 r. była o 6,0% wyższa niż w poprzednim roku (w którym wzrost wyniósł 0,7%). W grudniu 2016 r. notowano wysoki wzrost (o 16,0%), po niewielkim obserwowanym przed rokiem (o 0,7%).

W 2016 r., spośród grup o największym udziale w transporcie ogółem, szybszy niż przed rokiem był wzrost sprzedaży w transporcie samochodowym (6,7% wobec 2,8%). Wzrosła także sprzedaż w magazynowaniu i działalności usługowej wspomagającej transport (o 6,1%, po spadku o 1,1% przed rokiem). Utrzymał się spadek w transporcie kolejowym, choć był on słabszy niż w 2015 r. (0,4% wobec 4,6%).

Przewozy ładunków ogółem (w jednostkach o liczbie pracujących powyżej 9 osób) w 2016 r. wyniosły 506,3 mln ton, tj. o 3,4% więcej niż przed rokiem. Wzrost przewozów notowano w transporcie samochodowym i morskim; natomiast spadek – w transporcie wodnym śródlądowym, kolejowym oraz rurociągowym. W grudniu 2016 r. przewieziono 43,3 mln ton ładunków, tj. o 9,7% więcej niż przed rokiem.

¹⁷ Obejmująca wpływy za przewozy ładunków, pasażerów, bagażu i poczty, przeladunki, spedycję, składowanie i magazynowanie ładunków oraz inne usługi związane z obsługą transportu.

¹⁸ W cenach stałych; łącznie z przedsiębiorstwami transportowymi o liczbie pracujących do 9 osób.

Transportem kolejowym w 2016 r. przewieziono 222,6 mln ton ładunków (o 0,8% mniej niż przed rokiem). W komunikacji międzynarodowej skala przewozu ładunków ogółem nieco obniżyła się w porównaniu z 2015 r. (przy czym notowano zmniejszenie przewozów ładunków zarówno importowanych, jak i eksportowanych – po ok. 1%, przy wzroście przewozów ładunków tranzytowych – o ok. 7%). Niższe niż w 2015 r. były przewozy w komunikacji wewnętrznej – o ok. 1%. W grudniu 2016 r. transportem kolejowym przewieziono 19,7 mln ton ładunków (wzrost o 7,6% w skali roku). Średniodobowe przewozy ładunków w grudniu 2016 r. były o 5,2% mniejsze niż przed miesiącem.

Transportem samochodowym zarobkowym w 2016 r. przewieziono 218,9 mln ton ładunków, tj. o 9,3% więcej niż w roku poprzednim. W grudniu 2016 r. przewieziono 18,2 mln ton ładunków (wzrost o 17,6% w skali roku). Potencjał przewozowy transportu samochodowego zarobkowego zwiększył się o 9,8% w stosunku do grudnia 2015 r.

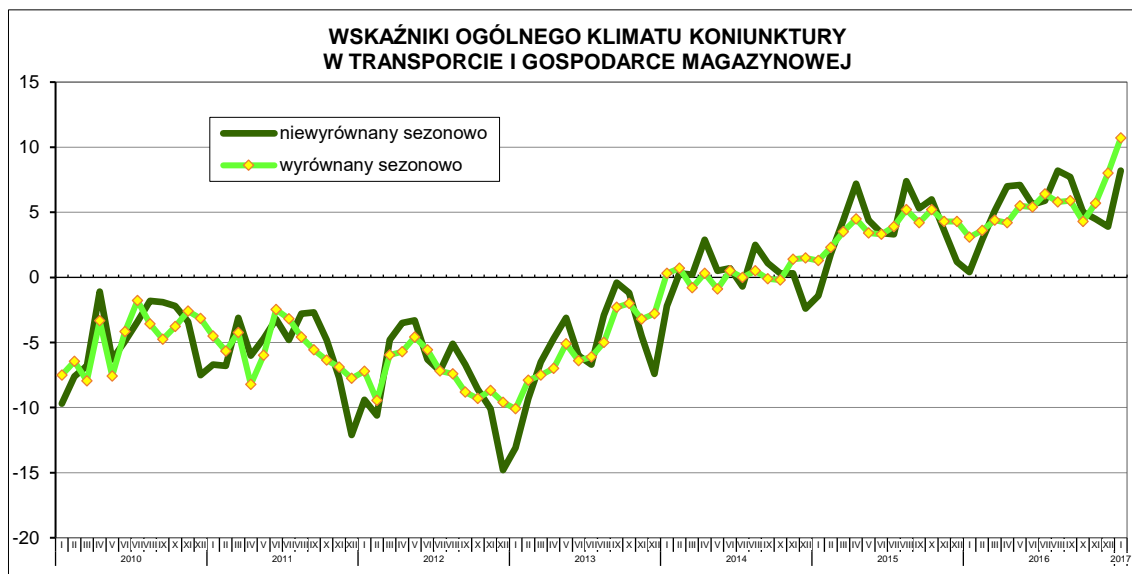
Transportem rurociągowym w 2016 r. przetłoczono 54,4 mln ton ropy i produktów naftowych (o 0,9 mniej niż w 2015 r.), w tym w grudniu – 4,6 mln ton (spadek o 3,7% w skali roku).

Przewozy ładunków **transportem morskim** w 2016 r. wyniosły 6,7 mln ton, tj. o 8,1% więcej niż przed rokiem (w grudniu 2016 r. – 0,5 mln ton, tj. wzrost w skali roku o 2,6%).

W **portach morskich** w 2016 r. przeładowano 72,9 mln ton ładunków, tj. o 4,9% więcej niż w roku poprzednim. Wzrost przeładunków notowano we wszystkich grupach: w pozostałych ładunkach drobnicowych (o 15,0%), kontenerach (o 9,3%), ładunkach tocznych (o 8,3%), ładunkach masowych suchych (o 2,6%, w tym węgla i koksu – o 8,8%) oraz ładunkach masowych ciekłych (o 1,4%, pomimo spadku przeładunków ropy naftowej – o 1,2%). W grudniu 2016 r. w portach morskich przeładowano 6,5 mln ton ładunków (wzrost o 9,8% w skali roku).

W 2016 r. w porównaniu z poprzednim rokiem wzrosły przeładunki w porcie Gdynia (o 15,4% do 17,8 mln ton), Szczecin (o 7,8% do 8,9 mln ton), Świnoujście (o 6,8% do 12,6 mln ton) oraz Police (o 0,6% do 1,7 mln ton). Spadek przeładunków notowano w Gdańsku (o 0,3% do 31,6 mln ton).

Środkami komunikacji publicznej w 2016 r. przewieziono 650,5 mln pasażerów, tj. o 7,5% mniej niż rok wcześniej, co było związane ze zmniejszeniem przewozów w transporcie samochodowym (o 16,4% do 348,3 mln osób). Wzrosła natomiast wielkość przewozów w transporcie lotniczym (o 28,3% do 11,0 mln osób) oraz w transporcie kolejowym (o 4,6% do 290,0 mln osób).

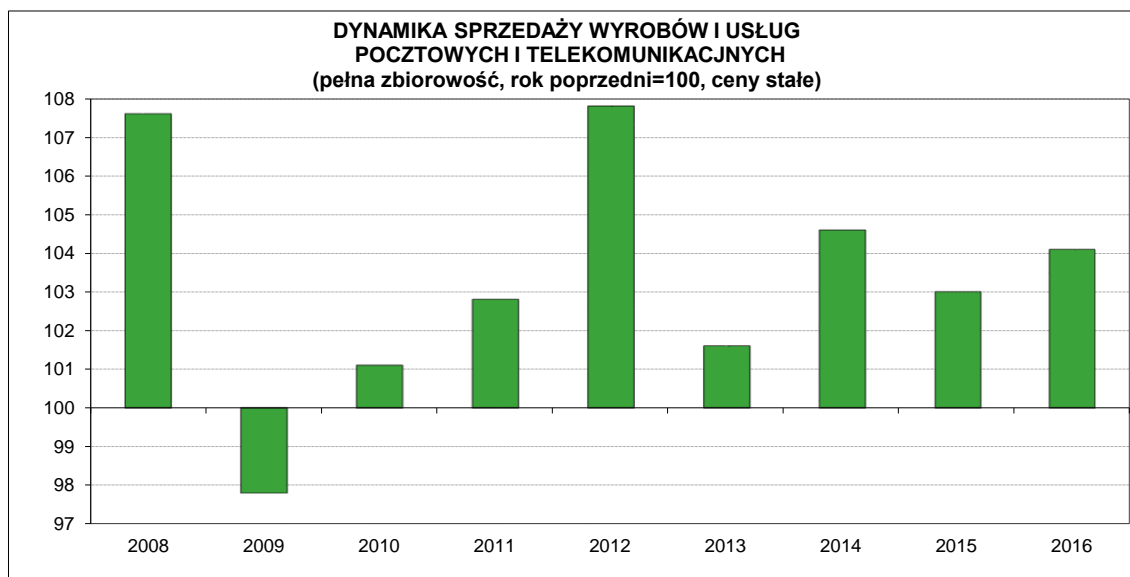

W styczniu br. **ogólny klimat koniunktury** w sekcji transport i gospodarka magazynowa oceniany jest pozytywnie, lepiej niż w grudniu 2016 r. Nieznacznie poprawiły się oceny bieżącej sytuacji finansowej. Utrzymują się pesymistyczne oceny bieżącego popytu i sprzedaży. Przewidywania dotyczące popytu oraz sytuacji finansowej są mniej niekorzystne od formułowanych w grudniu ub. roku. W najbliższych trzech miesiącach można spodziewać się niewielkiego wzrostu sprzedaży. Przedsiębiorcy sygnalizują możliwość zwiększenia zatrudnienia. Po raz pierwszy od stycznia 2013 r. przewidywany jest wzrost cen usług transportowych.

Poczta i telekomunikacja¹⁹

Szacuje się, że w 2016 r. **sprzedaż ogółem²⁰ wyrobów i usług pocztowych²¹ i telekomunikacyjnych** w cenach stałych zwiększyła się w porównaniu z rokiem poprzednim o 4,1% (wobec wzrostu o 3,0% w 2015 r.).

W jednostkach o liczbie pracujących powyżej 9 osób notowano wzrost sprzedaży o 3,7% (przed rokiem – o 5,9%). Sprzedaż zwiększyła się zarówno w usługach pocztowych, jak i w usługach telekomunikacyjnych.

W końcu grudnia 2016 r. liczba abonentów i użytkowników (usługi z przedpłata) **telefonii ruchomej** wyniosła 54,7 mln (w tym ok. 41% stanowili użytkownicy) i była o 2,7% mniejsza niż w końcu grudnia 2015 r. Liczba użytkowników zmniejszyła się o 17,2%, natomiast liczba abonentów wzrosła o 10,8%. Na 100 mieszkańców przypadało 142,4 abonentów i użytkowników (wobec 146,4 przed rokiem).

Notowano dalszy spadek liczby telefonicznych **łączy głównych²²** w sieci publicznej telefonii przewodowej, zapoczątkowany w 2005 r. Na koniec grudnia 2016 r. ich liczba wyniosła ok. 4,6 mln i była o ok. 7% niższa niż przed rokiem. Wskaźnik gęstości abonenckiej, mierzony liczbą łączy głównych na 100 mieszkańców, w końcu grudnia 2016 r. wyniósł 11,9 (wobec 12,9 w końcu 2015 r.). Liczba łączy w dostęпах **ISDN²³** w końcu grudnia 2016 r. ukształtowała się na poziomie 681 tys. (w tym ok. 90% zainstalowano w miastach) i była ponad 6% mniejsza niż rok wcześniej.

¹⁹ Dotychczas informacje prezentowano pod nazwą *Łączność*. Na podstawie przepisów z dn. 22 grudnia 2015 r. o zmianie ustawy o działach administracji rządowej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2015 poz. 2281) wprowadzono nazwę *Poczta i telekomunikacja*.

²⁰ W cenach stałych; łącznie z jednostkami poczty i telekomunikacji o liczbie pracujących do 9 osób.

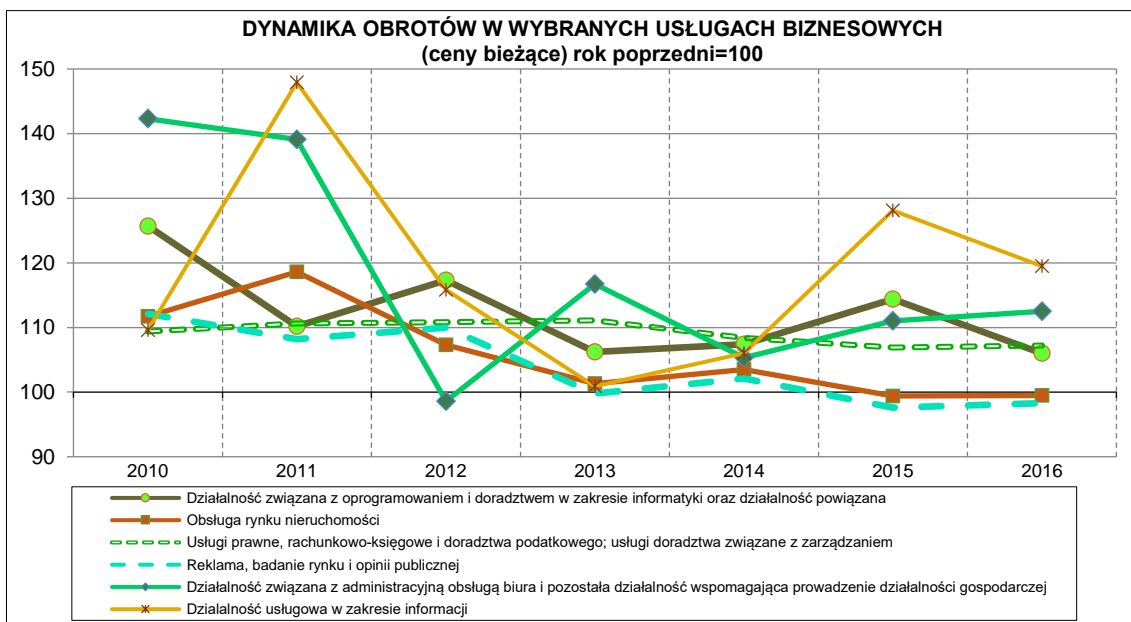
²¹ Obejmuje wpływy za wyroby i usługi pocztowe i kurierskie.

²² Standardowe łącza główne (abonenci telefonii przewodowej) powiększone o liczbę łączy w dostęпах ISDN.

²³ ISDN – telefoniczna sieć cyfrowa z integracją usług, umożliwiająca wykorzystanie tej samej sieci do transferu głosu, obrazu, faksów, danych.

Usługi biznesowe

W 2016 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, odnotowano wzrost obrotów²⁴ w większości badanych grupowań z obszaru **usług biznesowych**²⁵.

Najwyższy wzrost, choć wolniejszy niż w 2015 r., obserwowano w działalności usługowej w zakresie informacji (o 19,5%). Znacznie zwiększyły się również obroty m.in. w działalności związanej z administracyjną obsługą biura i pozostałą działalnością wspomagającą prowadzenie działalności gospodarczej (o 12,5%), działalności związanej z zatrudnieniem (o 12,3%), działalności detektywistycznej i ochroniarskiej (10,1%), a także obroty w zakresie usług prawnych, rachunkowo-księgowych i doradztwa podatkowego; usług doradztwa związanych z zarządzaniem (o 7,2%).

Spadek obrotów w 2016 r. odnotowano m.in. w usługach w zakresie architektury i inżynierii; badań i analiz technicznych (o 6,9%). Niższa w skali roku była również aktywność w zakresie reklamy, badania rynku i opinii publicznej (o 1,7%), działalności wydawniczej (o 0,9%) oraz, w drugim z kolei roku, w działalności związanej z obsługą rynku nieruchomości (o 0,5%).

²⁴ W cenach bieżących; w przedsiębiorstwach o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

²⁵ Usługi biznesowe to usługi związane z obsługą działalności gospodarczej. Badaniem objęto wybrane grupowania Polskiej Klasyfikacji Działalności – PKD 2007: z sekcji Informacja i komunikacja działały: działalność wydawnicza, działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana, działalność usługowa w zakresie informacji; sekcję Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości; z sekcji Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna: dział działalność prawnicza, rachunkowo-księgowo i doradztwo podatkowe, grupę doradztwo związane z zarządzaniem oraz działały: działalność w zakresie architektury i inżynierii, badania i analizy techniczne; reklama, badanie rynku i opinii publicznej; pozostała działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; z sekcji Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca działały: działalność związana z zatrudnieniem; działalność detektywistyczna i ochroniarska, grupę sprzątanie obiektów oraz dział działalność związana z administracyjną obsługą biura i pozostała działalność wspomagająca prowadzenie działalności gospodarczej.

Bilans płatniczy

Według wstępnych danych, **saldo rachunku bieżącego bilansu płatniczego**²⁶ w listopadzie 2016 r. wyniosło minus 1,9 mld zł (wobec 0,1 mld zł przed rokiem). **Saldo obrotów towarowych** ukształtowało się na poziomie 0,4 mld zł (wobec 1,5 mld zł rok wcześniej), przy czym eksport zwiększył się o 7,9% do 69,9 mld zł, a import wzrósł o 9,8% do 69,4 mld zł. **Saldo usług** wyniosło 4,3 mld zł i było wyższe niż w listopadzie 2015 r. o 0,4 mld zł. Złożyły się na nie dodatnie salda: usług transportowych (1,8 mld zł), pozostałych usług (1,3 mld zł) oraz podróży zagranicznych (1,2 mld zł). Przychody z tytułu eksportu usług ukształtowały się na poziomie 17,6 mld zł, tj. o 11,5% więcej niż w listopadzie 2015 r., a rozchody z tytułu importu usług wyniosły 13,3 mld zł, tj. odpowiednio o 11,8% więcej. **Saldo dochodów pierwotnych** w listopadzie 2016 r. wyniosło minus 6,1 mld zł i pogłębiło się w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku o 0,8 mld zł. Na wysokość salda dochodów pierwotnych w znacznym stopniu wpłynęło ujemne saldo dochodów z inwestycji w kwocie minus 6,3 mld zł. Dochody uzyskane przez bezpośrednich inwestorów zagranicznych z tytułu ich zaangażowania kapitałowego w polskich podmiotach ukształtowały się na poziomie 5,5 mld zł, a dochody nierezydentów z inwestycji portfelowych wyniosły 1,2 mld zł. **Saldo dochodów wtórnych** w listopadzie 2016 r. wyniosło minus 0,5 mld zł (wobec 0,1 mld zł przed rokiem), przy czym wartość przychodów była wyższa niż w listopadzie 2015 r. o 0,1 mld zł i wyniosła 1,8 mld zł, a wartość rozchodów wzrosła o 0,6 mld zł do 2,4 mld zł.

Rachunek kapitałowy zamknął się saldem w wysokości 4,0 mld zł (wobec 2,6 mld zł w listopadzie 2015 r.), a kwoty przychodów i rozchodów ukształtowały się odpowiednio na poziomie 4,1 mld zł oraz 0,1 mld zł (wobec 2,9 mld zł przychodów oraz 0,3 mld zł rozchodów przed rokiem).

Saldo rachunku finansowego bilansu płatniczego w listopadzie 2016 r. wyniosło 4,9 mld zł (wobec 1,0 mld zł rok wcześniej). **Saldo inwestycji zagranicznych w Polsce** ukształtowało się na poziomie minus 11,9 mld zł, przy czym saldo pasywów inwestycji bezpośrednich wyniosło 0,8 mld zł. Saldo **polskich inwestycji za granicą** wyniosło minus 7,0 mld zł, w tym saldo aktywów inwestycji bezpośrednich wyniosło minus 2,5 mld zł. Na wielkość salda rachunku finansowego wpływały również **inwestycje portfelowe**, gdzie odnotowano spadek wartości aktywów rezydentów o 0,8 mld zł oraz odpływ kapitału nierezydentów w kwocie 8,6 mld zł. W **pozostałych inwestycjach** odnotowano zmniejszenie aktywów rezydentów w kwocie 0,8 mld zł oraz odpływ kapitału nierezydentów w wysokości 4,2 mld zł. Saldo pochodnych instrumentów finansowych

²⁶ Opracowano na podstawie danych Narodowego Banku Polskiego (NBP).

ukształtowało się na poziomie 0,4 mld zł. Wartość **oficjalnych aktywów rezerwowych** w listopadzie 2016 r. zmniejszyła się o 3,3 mld zł do 462,4 mld zł.

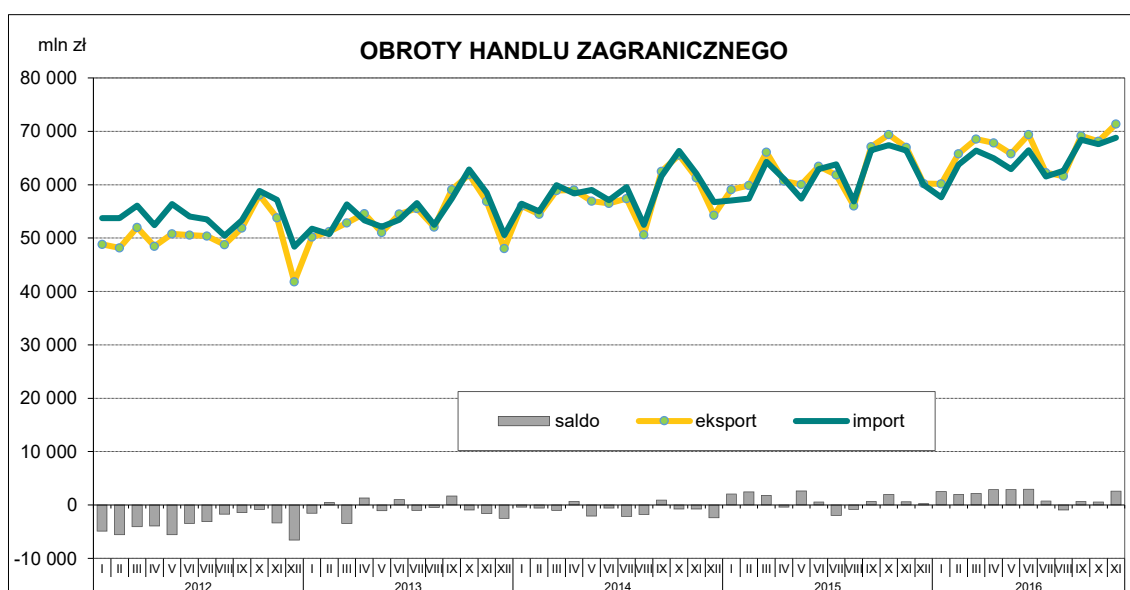
Bilans płatniczy kształtował się następująco:

Wyszczególnienie	XI 2015	XI 2016	XII 2015 – XI 2016 ^a
	w mln zł		
RACHUNEK BIEŻĄCY	126	-1874	-12122
Saldo obrotów towarowych	1515	444	8147
Eksport.....	64771	69890	763715
Import.....	63256	69446	755568
Saldo usług	3902	4321	56214
Przychody	15772	17588	189730
Rozchody.....	11870	13267	133516
Saldo dochodów pierwotnych	-5354	-6113	-70941
Przychody	2254	2590	45495
Rozchody.....	7608	8703	116436
Saldo dochodów wtórnych	63	-526	-5542
Przychody	1768	1849	23951
Rozchody.....	1705	2375	29493
RACHUNEK KAPITAŁOWY	2640	4020	14249
Przychody	2890	4133	17068
Rozchody.....	250	113	2819
RACHUNEK FINANSOWY	999	4931	-7849
Inwestycje bezpośrednie - aktywa	-2304	-2479	9771
Akcje i inne formy udziałów kapitałowych	-6008	-1334	4095
Instrumenty dłużne	3704	-1145	5676
Inwestycje bezpośrednie - pasywa	8192	844	38043
Akcje i inne formy udziałów kapitałowych	6053	2602	34579
Instrumenty dłużne	2139	-1758	3464
Inwestycje portfelowe - aktywa	9725	-780	7673
Udziałowe papiery wartościowe.....	10056	-464	3792
Dłużne papiery wartościowe.....	-331	-316	3881
Inwestycje portfelowe - pasywa	8091	-8550	3773
Udziałowe papiery wartościowe.....	3625	-840	7922
Dłużne papiery wartościowe.....	4466	-7710	-4149
Pozostałe inwestycje - aktywa	2144	-816	1956
NBP	0	533	535
Sektor rządowy.....	2	-28	811
Monetarne Instytucje Finansowe	1843	530	-2641
Pozostałe sektory.....	299	-1851	3251
Pozostałe inwestycje - pasywa	-10380	-4198	40801
NBP	-774	-4953	52362
Sektor rządowy.....	1761	446	-2892
Monetarne Instytucje Finansowe	-10119	-668	-15516
Pozostałe sektory.....	-1248	977	6847
Pochodne instrumenty finansowe	357	393	24
Oficjalne aktywa rezerwowe	-3020	-3291	55344
SALDO BŁĘDÓW I OPUSZCZEŃ	-1767	2785	-9976

^a Dane skumulowane są prezentowane krocząco w ujęciu 12 miesięcy.

Handel zagraniczny

W okresie styczeń–listopad 2016 r. dynamika obrotów towarowych handlu zagranicznego (liczonych w zł) była nieco słabsza niż przed rokiem; eksport rósł szybciej niż import. Dodatkowo saldo obrotów ogółem było znacznie wyższe niż przed rokiem. Zwiększyła się wymiana z krajami rozwiniętymi (w tym z krajami UE), eksport do krajów Europy Środkowo-Wschodniej (w tym do Rosji) oraz import z krajów rozwijających się. W okresie styczeń–październik 2016 r. obroty w cenach stałych wzrosły w porównaniu z analogicznym okresem 2015 r., a wskaźnik terms of trade kształtował się korzystniej niż rok wcześniej.

W porównaniu z analogicznym okresem 2015 r. eksport zwiększył się o 5,7% do 730,0 mld zł, a import wzrósł o 4,4% do 711,1 mld zł. Wymiana zamknęła się dodatnim saldem w wysokości 18,9 mld zł (rok wcześniej 9,6 mld zł). Obroty wyrażone w euro zwiększyły się w skali roku po stronie eksportu o 1,7% do 168,2 mld EUR, a po stronie importu – o 0,4% do 163,8 mld EUR. Dodatkowo saldo wyniosło 4,4 mld EUR (w okresie styczeń–listopad 2015 r. 2,3 mld EUR). W obrotach prezentowanych w dolarach USA eksport był wyższy niż w roku poprzednim o 1,1% i wyniósł 187,3 mld USD, a import obniżył się o 0,1% do 182,4 mld USD. Dodatkowo saldo ukształtowało się na poziomie 4,9 mld USD (po jedenastu miesiącach 2015 r. 2,6 mld USD).

Obroty **w cenach stałych** w okresie styczeń–październik 2016 r. wzrosły w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego – eksport o 5,8%, a import o 5,9%. Zwiększył się wolumen eksportu do krajów UE (o 6,6%) i do krajów Europy Środkowo-Wschodniej (o 10,3%), natomiast obniżył się – w obrotach z krajami rozwijającymi się (o 5,1%). W imporcie odnotowano wzrost wolumenu towarów sprowadzanych ze wszystkich grup krajów: z krajów UE – o 4,9%, z krajów Europy Środkowo-Wschodniej – o 9,9% i z krajów rozwijających się – o 6,7%.

Ceny transakcyjne towarów eksportowanych (liczone w złotych) obniżyły się w stosunku do okresu styczeń–październik 2015 r. o 0,2%, a towarów importowanych – spadły o 1,3%.

Wskaźnik terms of trade w obrotach ogółem ukształtował się na poziomie 101,1 (wobec 100,4 w okresie styczeń–październik 2015 r.). W wymianie z krajami Europy Środkowo-Wschodniej wskaźnik terms of trade wyniósł 126,3 (w porównaniu z 129,7 rok wcześniej), z krajami UE 97,9 (wobec 99,4), a z krajami rozwijającymi się 101,8 (wobec 92,9). Na poprawę uwarunkowań cenowych w obrotach z krajami Europy Środkowo-Wschodniej znaczny wpływ miał spadek cen importowanych paliw mineralnych, smarów i materiałów pochodnych – o 26,0%.

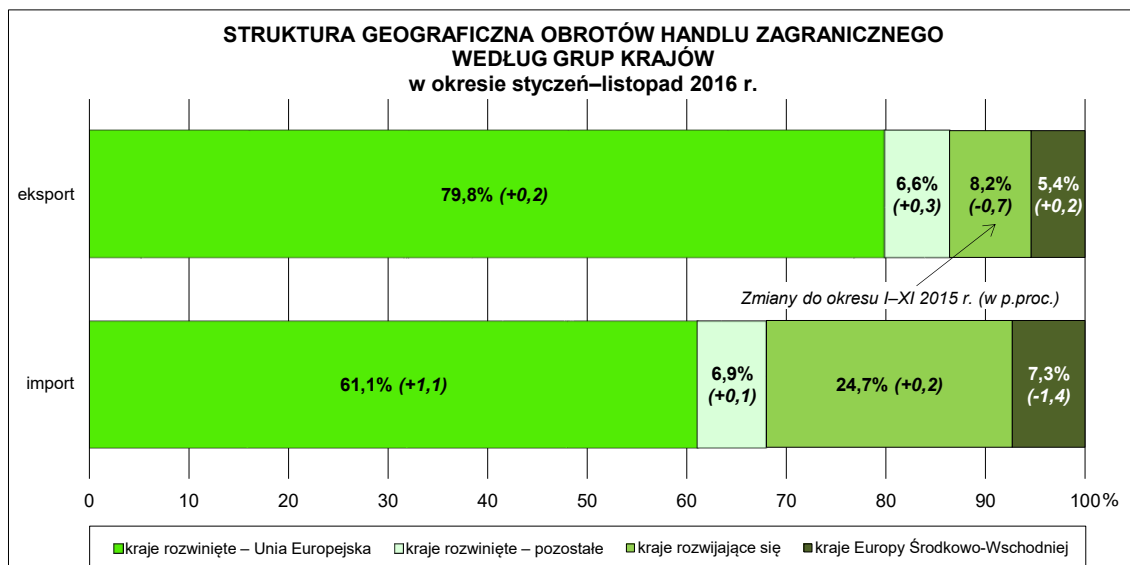
Obroty towarowe handlu zagranicznego kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	I-XI 2016						I-XI 2015	I-XI 2016
	w mln zł	w mln EUR	w mln USD	I-XI 2015=100				
				zł	EUR	USD		
EKSPORT	730011,1	168166,9	187276,6	105,7	101,7	101,1	100,0	100,0
Kraje rozwinięte	630567,6	145277,8	161805,4	106,3	102,3	101,7	85,9	86,4
w tym Unia Europejska	582405,2	134187,6	149471,4	106,0	102,0	101,3	79,6	79,8
w tym strefa euro	413080,3	95170,8	106011,2	105,8	101,8	101,1	56,6	56,6
Kraje rozwijające się	59796,9	13763,6	15316,1	97,3	93,5	93,4	8,9	8,2
Kraje Europy Śr.-Wsch	39646,6	9125,5	10155,1	109,6	105,2	105,1	5,2	5,4
IMPORT^a	711105,0	163805,8	182412,6	104,4	100,4	99,9	100,0	100,0
Kraje rozwinięte	483910,3	111480,1	124197,9	106,4	102,3	101,7	66,8	68,0
w tym Unia Europejska	434335,2	100059,4	111486,0	106,3	102,2	101,6	60,0	61,1
w tym strefa euro	347833,0	80134,0	89285,0	106,7	102,6	102,0	47,9	48,9
Kraje rozwijające się	175506,8	40411,1	44960,0	105,2	101,3	100,8	24,5	24,7
Kraje Europy Śr.-Wsch	51687,9	11914,6	13254,7	87,2	83,7	83,3	8,7	7,3
SALDO	18906,1	4361,1	4864,0	x	x	x	x	x
Kraje rozwinięte	146657,3	33797,7	37607,5	x	x	x	x	x
w tym Unia Europejska	148070,0	34128,2	37985,4	x	x	x	x	x
w tym strefa euro	65247,3	15036,8	16726,2	x	x	x	x	x
Kraje rozwijające się	-115709,9	-26647,5	-29643,9	x	x	x	x	x
Kraje Europy Śr.-Wsch	-12041,3	-2789,1	-3099,6	x	x	x	x	x

^a Dane dot. importu w podziale na grupy krajów prezentowane są **wg kraju pochodzenia**. Dane dot. importu **wg kraju wysyłki** dostępne są w Informacji bieżącej o wynikach wstępnych *Obroty handlu zagranicznego ogółem i wg krajów w I-XI 2016 r.* na stronie internetowej GUS:

http://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5466/1/52/1/obroty_handlu_zagranicznego_o_golem_i_wedlug_krajow_w_okresie_styczen-listopad_2016.pdf

W **strukturze geograficznej** eksportu, w porównaniu z okresem styczeń–listopad 2015 r., zwiększył się udział krajów rozwiniętych (w tym krajów UE) i krajów Europy Środkowo-Wschodniej, natomiast obniżył się – krajów rozwijających się. W imporcie wyższy był udział krajów rozwiniętych (w tym krajów UE) i krajów rozwijających się, a niższy – krajów Europy Środkowo-Wschodniej.

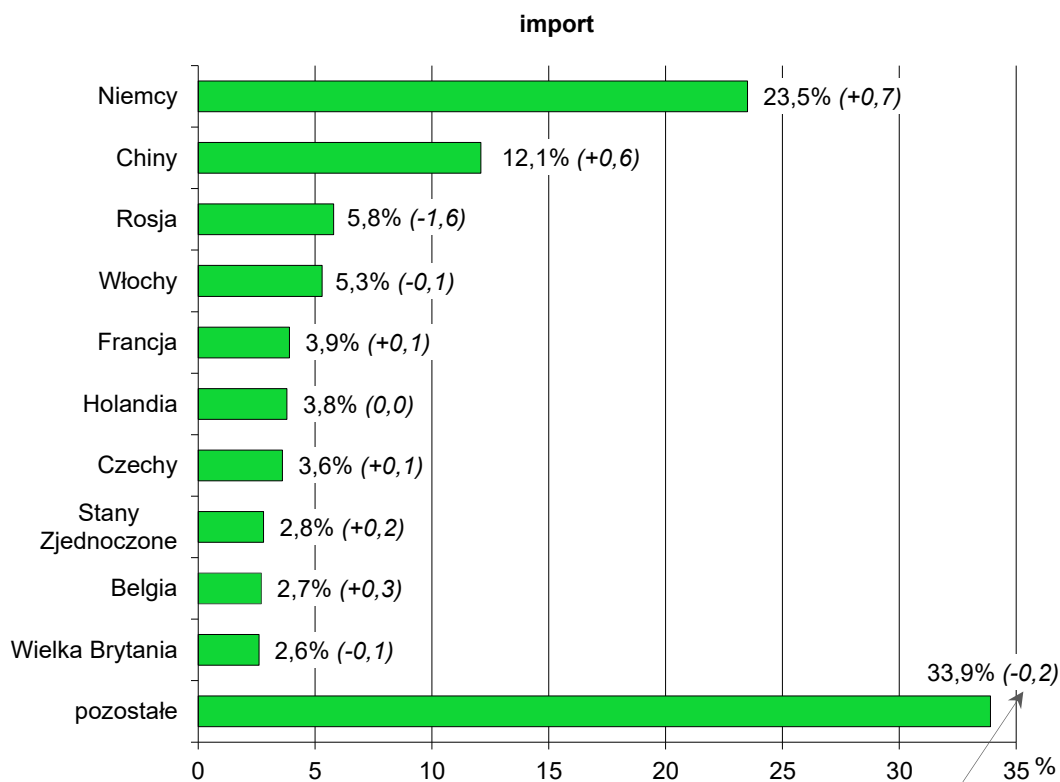
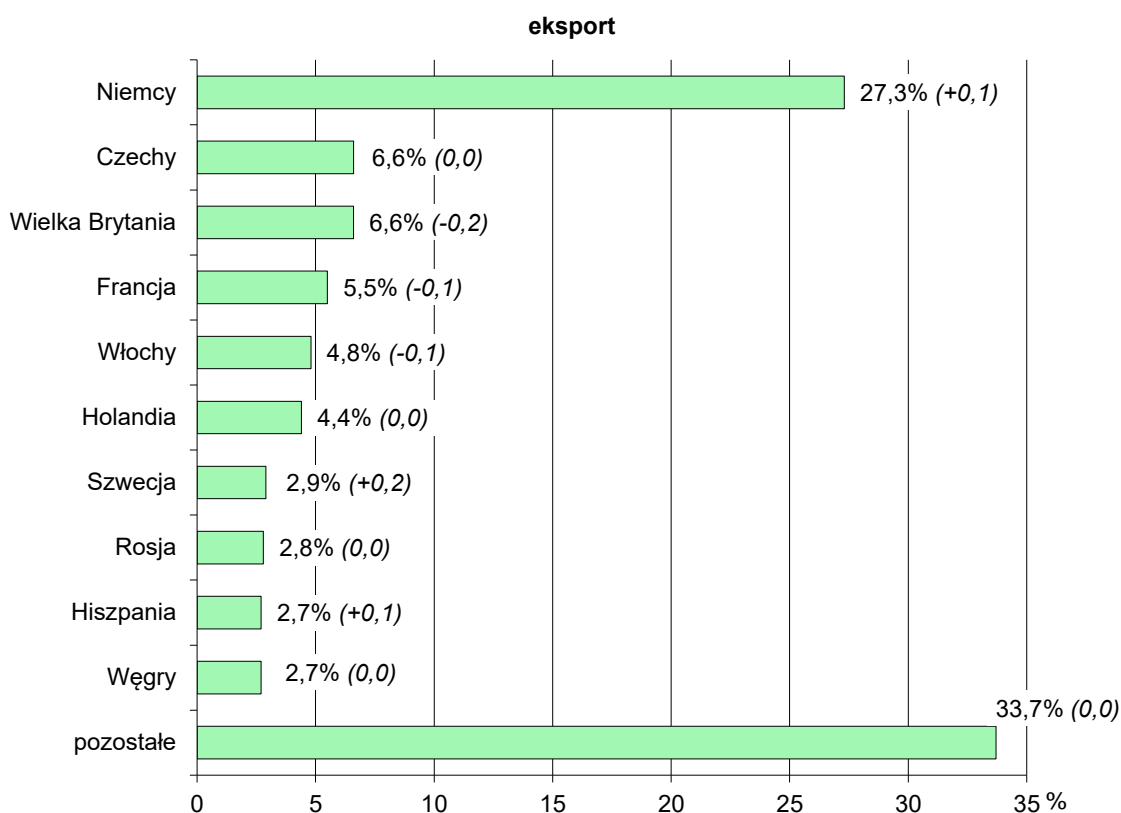

Eksport do krajów **Unii Europejskiej** wzrósł w stosunku do okresu styczeń–listopad 2015 r. o 6,0% do 582,4 mld zł, a import – o 6,3% do 434,3 mld zł. Wyższe niż rok wcześniej dodatnie saldo wymiany ukształtowało się na poziomie 148,1 mld zł (po jedenastu miesiącach 2015 r. 140,7 mld zł). Obroty wyrażone w euro w eksporcie wyniosły 134,2 mld EUR, tj. o 2,0% więcej niż w analogicznym okresie roku poprzedniego, a w imporcie 100,1 mld EUR i były odpowiednio o 2,2% wyższe. Dodatnie saldo osiągnęło wartość 34,1 mld EUR (wobec 33,7 mld EUR przed rokiem). Eksport liczony w dolarach USA był wyższy niż w okresie styczeń–listopad 2015 r. o 1,3%, a import wzrósł o 1,6%. Dodatnie saldo wyniosło 38,0 mld USD (37,8 mld USD rok wcześniej). Eksport w obrotach z krajami Unii Europejskiej stanowił 79,8% wartości eksportu ogółem (o 0,2 p.proc. więcej niż przed rokiem), a import – 61,1% wartości importu ogółem (odpowiednio o 1,1 p.proc. więcej).

Wartość obrotów z **Niemcami** wzrosła w skali roku w eksporcie o 6,4% do 199,6 mld zł, a w imporcie o 7,5% do 166,8 mld zł. Wymiana zamknęła się dodatnim saldem w wysokości 32,8 mld zł (wobec 32,4 mld zł przed rokiem). Udział Niemiec w obrotach ogółem zwiększył się w porównaniu z okresem styczeń–listopad 2015 r.: w eksporcie o 0,1 p.proc. do 27,3% i w imporcie o 0,7 p.proc. do 23,5%.

W wymianie z Niemcami wg grup towarowych SITC odnotowano wzrost zarówno eksportu, jak i importu m.in. samochodów osobowych oraz części i akcesoriów do pojazdów mechanicznych oraz spadek – spalinowych silników tłokowych i ich części.

**STRUKTURA GEOGRAFICZNA OBROTÓW HANDLU ZAGRANICZNEGO
WEDŁUG KRAJÓW
w okresie styczeń–listopad 2016 r.**

Zmiany do okresu I–XI 2015 r. (w p.proc.)

W obrotach z krajami **Europy Środkowo-Wschodniej** eksport był o 9,6% większy niż w okresie styczeń–listopad 2015 r. i wyniósł 39,6 mld zł, na co wpłynął głównie wzrost wartości dostaw na Ukrainę i do Rosji. Import zmniejszył się w skali roku o 12,8% do 51,7 mld zł. Saldo poprawiło się z minus 23,1 mld zł przed rokiem do minus 12,0 mld zł. Obroty liczone w euro w eksporcie wyniosły 9,1 mld EUR i były o 5,2% wyższe niż rok wcześniej, a w imporcie obniżyły się o 16,3% do 11,9 mld EUR. Ujemne saldo ukształtowało się na poziomie 2,8 mld EUR (wobec minus 5,6 mld EUR po jedenastu miesiącach 2015 r.). Eksport w dolarach USA był wyższy w skali roku o 5,1%, natomiast import zmniejszył się o 16,7%. Ujemne saldo wyniosło 3,1 mld USD (wobec minus 6,3 mld USD rok wcześniej). Udział krajów Europy Środkowo-Wschodniej w eksporcie ogółem wzrósł z 5,2% w okresie styczeń–listopad 2015 r. do 5,4%, natomiast udział w imporcie ogółem obniżył się odpowiednio z 8,7% do 7,3%.

W okresie styczeń–listopad 2016 r. w obrotach z **Rosją** eksport zwiększył się w skali roku o 5,5% do 20,7 mld zł, natomiast import był niższy o 17,6% i wyniósł 41,4 mld zł. Na liście naszych partnerów handlowych w eksporcie Rosja spadła z siódmego miejsca przed rokiem na ósme, a w imporcie pozostała na trzeciej pozycji. Saldo obrotów poprawiło się z minus 30,6 mld zł po jedenastu miesiącach 2015 r. do minus 20,7 mld zł. Udział Rosji w eksporcie ogółem nie zmienił się w stosunku do analogicznego okresu 2015 r. i wyniósł 2,8%, a w imporcie obniżył się o 1,6 p.proc. do 5,8%.

W obrotach z Rosją wg grup SITC wzrósł eksport m.in. części i akcesoriów do pojazdów mechanicznych, statków, łodzi i konstrukcji pływających oraz leków, natomiast obniżył się – m.in. artykułów z papieru i tektury. W imporcie niższa była wartość dostaw ropy naftowej (głównie na skutek spadku cen tego surowca), a jednocześnie znacznie wzrosła wartość importu przetworzonych olejów ropy naftowej.

Ukraina w eksporcie przesunęła się z siedemnastego miejsca przed rokiem na liście naszych partnerów handlowych na czternaste, a w imporcie pozostała na dwudziestej drugiej pozycji. W porównaniu z okresem styczeń–listopad 2015 r. eksport na Ukrainę wzrósł o 17,9% do 13,4 mld zł, a import zwiększył się o 20,8% do 7,1 mld zł. Dodatkowo saldo obrotów (6,3 mld zł) było wyższe od uzyskanego przed rokiem (5,5 mld zł). Udział Ukrainy w obrotach ogółem zwiększył się w skali roku w eksporcie z 1,6% do 1,8%, a w imporcie z 0,9% do 1,0%.

W obrotach z Ukrainą wg grup SITC, w eksporcie wzrosła głównie wartość dostaw maszyn rolniczych i ich części oraz statków powietrznych i urządzeń współdziałających, natomiast znacznie obniżyła się wartość przetworzonych olejów ropy naftowej. W imporcie odnotowano przywóz niesprowadzanej przed rokiem energii elektrycznej, obniżył się natomiast import m.in. paszy dla zwierząt oraz rud i koncentratów żelaza.

W obrotach ogółem prezentowanych wg **nomenklatury SITC**, w porównaniu z okresem styczeń–listopad 2015 r., notowano wzrost zarówno eksportu, jak i importu w większości istotnych sekcji towarowych – największy w przypadku różnych wyrobów przemysłowych. Znaczący spadek wymiany odnotowano w sekcji paliwa mineralne, smary i materiały pochodne. W rezultacie, w strukturze towarowej obrotów zwiększył się udział różnych wyrobów przemysłowych, a obniżył – paliw mineralnych, smarów i materiałów pochodnych.

Dynamika i struktura obrotów ogółem wg sekcji SITC kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	I-XI 2016		I-XI 2015	
	w mln zł	I-XI 2015=100	struktura w %	
EKSPORT	730011,1	105,7	100,0	100,0
w tym:				
Żywność i zwierzęta żywe	79568,7	107,1	10,9	10,8
Napoje i tytoń.....	10796,0	95,3	1,5	1,6
Surowce niejadalne z wyjątkiem paliw.....	15364,4	97,0	2,1	2,3
Paliwa mineralne, smary i materiały pochodne.....	17919,6	79,6	2,5	3,3
Oleje, tłuszcze i woski zwierzęce i roślinne	2044,4	105,4	0,3	0,3
Chemikalia i produkty pokrewne.....	66653,9	109,2	9,1	8,8
Towary przemysłowe sklasyfikowane głównie wg surowca.....	136539,2	103,5	18,7	19,1
Maszyny, urządzenia i sprzęt transportowy.....	278464,1	104,9	38,1	38,4
Różne wyroby przemysłowe.....	120874,4	114,9	16,6	15,2
IMPORT	711105,0	104,4	100,0	100,0
w tym:				
Żywność i zwierzęta żywe	53898,8	109,7	7,6	7,2
Napoje i tytoń.....	5408,4	108,1	0,8	0,7
Surowce niejadalne z wyjątkiem paliw.....	21900,2	102,1	3,1	3,1
Paliwa mineralne, smary i materiały pochodne.....	42168,5	84,4	5,9	7,3
Oleje, tłuszcze i woski zwierzęce i roślinne	2911,6	120,2	0,4	0,4
Chemikalia i produkty pokrewne.....	104676,1	109,9	14,7	14,0
Towary przemysłowe sklasyfikowane głównie wg surowca.....	128202,2	107,6	18,0	17,5
Maszyny, urządzenia i sprzęt transportowy.....	253746,5	102,2	35,7	36,5
Różne wyroby przemysłowe.....	89853,7	111,9	12,6	11,8

Eksport **produktów rolno-spożywczych** w okresie styczeń–listopad 2016 r. był wyższy niż w analogicznym okresie 2015 r. o 4,7% i wyniósł 95,7 mld zł, a import zwiększył się o 10,3% do 67,5 mld zł. Obroty zamknęły się dodatnim saldem w wysokości 28,1 mld zł (wobec 30,2 mld zł po jedenastu miesiącach 2015 r.). Udział towarów rolno-spożywczych w obrotach ogółem w eksporcie nieznacznie obniżył się (z 13,2% w okresie styczeń–listopad 2015 r. do 13,1%), a w imporcie wzrósł (z 9,0% do 9,5%). Odnotowano wzrost obrotów towarami rolno-spożywczymi ze wszystkimi grupami krajów – największy w przypadku eksportu do krajów Europy Środkowo-Wschodniej – o 15,8% (głównie jabłek na Białoruś) oraz importu z krajów rozwiniętych – o 12,8% (w tym z krajów UE o 11,5%) i z krajów Europy Środkowo-Wschodniej – o 6,9%.

Obroty towarowe produktami rolno-spożywczymi (wg CN) przedstawiały się następująco:

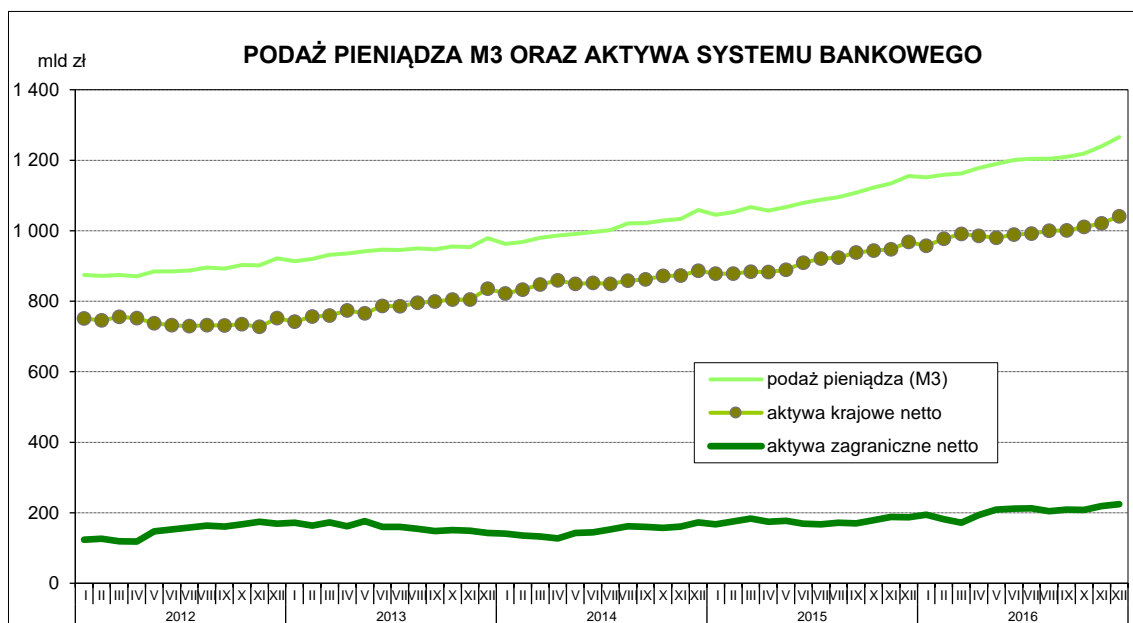
Wyszczególnienie	I-XI 2016						I-XI 2015	I-XI 2016
	w mln zł	w mln EUR	w mln USD	I-XI 2015=100			struktura w %	
				zł	EUR	USD		
EKSPORT	95678,0	22039,8	24542,3	104,7	100,6	100,1	100,0	100,0
Przetwory spożywcze.....	46280,9	10662,6	11874,1	107,9	103,2	102,7	47,1	48,4
Zwierzęta żywe i produkty pochodzenia zwierzęcego	29522,2	6801,5	7574,5	106,6	102,6	102,0	30,3	30,8
Produkty pochodzenia roślinnego	17377,8	4001,1	4453,8	95,2	91,5	91,1	20,0	18,2
Oleje i tłuszcze	2497,1	574,6	639,9	106,0	101,8	101,2	2,6	2,6
IMPORT	67534,7	15558,4	17325,1	110,3	106,1	105,5	100,0	100,0
Przetwory spożywcze.....	27367,2	6303,7	7020,1	106,4	102,3	101,8	42,0	40,5
Zwierzęta żywe i produkty pochodzenia zwierzęcego	19814,5	4565,8	5084,0	115,3	111,0	110,3	28,1	29,4
Produkty pochodzenia roślinnego	17041,6	3926,3	4371,5	109,8	105,7	105,0	25,3	25,2
Oleje i tłuszcze	3311,4	762,6	849,5	117,4	112,8	112,8	4,6	4,9
SALDO	28143,3	6481,4	7217,2	x	x	x	x	x
Przetwory spożywcze.....	18913,7	4358,9	4854,0	x	x	x	x	x
Zwierzęta żywe i produkty pochodzenia zwierzęcego	9707,7	2235,7	2490,5	x	x	x	x	x
Produkty pochodzenia roślinnego	336,2	74,8	82,3	x	x	x	x	x
Oleje i tłuszcze	-814,3	-188,0	-209,6	x	x	x	x	x

W porównaniu z okresem styczeń–listopad 2015 r. eksport **zbóż** zwiększył się o 1,7% i wyniósł 5552,2 tys. ton o wartości 4,1 mld zł (0,9 mld EUR). Na rynki zagraniczne dostarczano głównie pszenicę, a największymi jej odbiorcami były Arabia Saudyjska, Niemcy, Egipt, Algieria i Hiszpania. Import zbóż zwiększył się o 28,0% i wyniósł 1213,2 tys. ton o wartości 1,3 mld zł (0,3 mld EUR). Najwięcej sprowadzono pszenicy (m.in. ze Słowacji i Czech) oraz kukurydzy (głównie z Ukrainy).

W **strukturze rozdysponowania importu według głównych kategorii ekonomicznych**, w porównaniu z okresem styczeń–listopad 2015 r., obniżył się udział dóbr inwestycyjnych (z 17,4% do 15,9%) i towarów przeznaczonych na zużycie pośrednie (z 59,7% do 58,8%), natomiast zwiększył się udział towarów konsumpcyjnych (z 22,9% do 25,3%). Odnotowano wzrost importu towarów konsumpcyjnych – o 15,4% oraz towarów przeznaczonych na zużycie pośrednie – o 2,8%, przy spadku importu dóbr inwestycyjnych – o 4,5%.

Pieniądz

Podaż pieniądza M3²⁷ na koniec grudnia 2016 r. wyniosła 1265,6 mld zł, tj. była wyższa niż przed rokiem – o 9,6% i przed miesiącem – o 2,1%.

Komponenty podaży pieniądza M3 oraz aktywa systemu bankowego^a kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2015		2016		
	XII	XI	XII		
	w mln zł			XI 2016=100	XII 2015=100
Podaż pieniądza (M3)	1154992,6	1239680,9	1265555,4	102,1	109,6
pieniądz gotówkowy w obiegu.....	149715,6	170505,8	174441,4	102,3	116,5
depozyty i inne zobowiązania	995543,3	1060667,2	1081423,3	102,0	108,6
pozostałe składniki M3	9733,8	8507,8	9690,7	113,9	99,6
Aktywa zagraniczne netto	187102,8	225111,4	224380,9	99,7	119,9
Aktywa krajowe netto	967889,8	1014569,5	1041174,5	102,6	107,6
należności	1076373,7	1125443,1	1124364,6	99,9	104,5
zadłużenie netto instytucji rządowych szczebla centralnego.....	201343,4	235631,1	259518,2	110,1	128,9
saldo pozostałych pozycji netto	-309827,3	-346504,7	-342708,3	x	x

^a Stan w końcu okresu.

Zasoby pieniądza gotówkowego w obiegu (poza kasami banków) na koniec grudnia 2016 r. wyniosły 174,4 mld zł i wzrosły o 16,5% w porównaniu z końcem 2015 r., a w stosunku do końca listopada 2016 r. zwiększyły się o 2,3%.

²⁷ Opracowano na podstawie danych Narodowego Banku Polskiego – statystyka monetarna i finansowa.

Depozyty i inne zobowiązania, stanowiące główną pozycję w strukturze podaży pieniądza (M3), w końcu grudnia 2016 r. wyniosły 1081,4 mld zł, tj. o 8,6% więcej niż przed rokiem. Największy udział w tej pozycji (65,2%) miały depozyty i inne zobowiązania wobec gospodarstw domowych, które zwiększyły się w skali roku o 9,1%. Depozyty i inne zobowiązania wobec przedsiębiorstw wzrosły w tym okresie o 7,8%.

Pozostałe składniki M3 na koniec grudnia 2016 r. wyniosły 9,7 mld zł. Wartość tej pozycji zmniejszyła się w stosunku do końca 2015 r. o 0,4%, a w porównaniu ze stanem na koniec listopada 2016 r. wzrosła o 13,9%.

Kolejnym czynnikiem kształtującym stan zasobów pieniądza były **aktywa zagraniczne netto**, które na koniec grudnia 2016 r. wyniosły 224,4 mld zł. Ich wartość wzrosła w porównaniu z końcem 2015 r. o 19,9%, a w porównaniu z końcem listopada 2016 r. zmniejszyła się o 0,3%.

Aktywa krajowe netto na koniec grudnia 2016 r. ukształtowały się na poziomie 1041,2 mld zł, tj. więcej o 7,6% niż w końcu 2015 r. i o 2,6% – niż na koniec listopada 2016 r.

Należności, stanowiące największą pozycję w strukturze aktywów krajowych netto, na koniec grudnia 2016 r. wyniosły 1124,4 mld zł, tj. o 4,5% więcej niż przed rokiem. Największy udział w tej pozycji (59,1%) miały należności od gospodarstw domowych, które wzrosły w skali roku o 5,1%. Należności od przedsiębiorstw zwiększyły się w tym okresie o 4,9%.

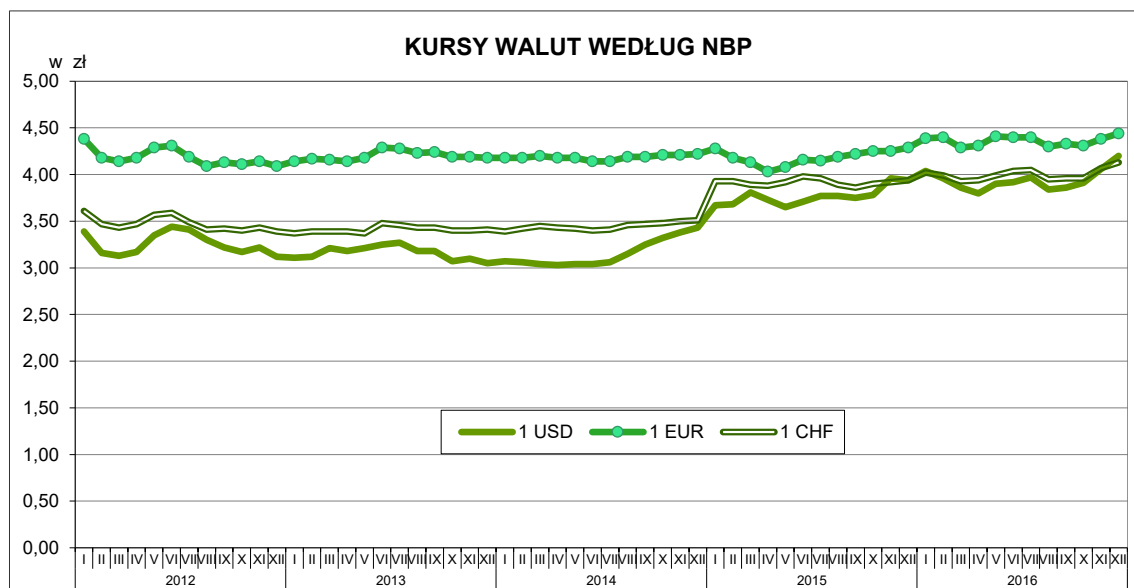
Zadłużenie netto instytucji rządowych szczebla centralnego na koniec grudnia 2016 r. wyniosło 259,5 mld zł. Zadłużenie to zwiększyło się o 28,9% w porównaniu z końcem 2015 r. oraz o 10,1% w stosunku do stanu na koniec listopada 2016 r.

Czynnikiem obniżającym stan zasobów pieniądza było ujemne **saldo pozostałych pozycji netto** w kwocie 342,7 mld zł, które pogłębiło się w relacji do stanu na koniec 2015 r. o 32,9 mld zł, a w stosunku do końca listopada 2016 r. poprawiło się o 3,8 mld zł.

Podstawowe stopy procentowe Narodowego Banku Polskiego od 5 marca 2015 r. utrzymują się na niezmiennym poziomie: stopa lombardowa – 2,50%, stopa redyskonta weksli – 1,75%, stopa referencyjna – 1,50%, stopa depozytowa – 0,50%.

Średnie miesięczne kursy walut w Narodowym Banku Polskim w grudniu 2016 r. były wyższe niż przed miesiącem i przed rokiem i kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2015		2016		
	XII	XI	XII		
	w zł			zmiana % w stosunku do	
			XII 2015	XI 2016	
100 EUR	429,05	438,39	443,71	3,4	1,2
100 USD	394,17	406,00	420,49	6,7	3,6
100 CHF	396,23	407,49	412,56	4,1	1,2

Giełdowy rynek papierów wartościowych

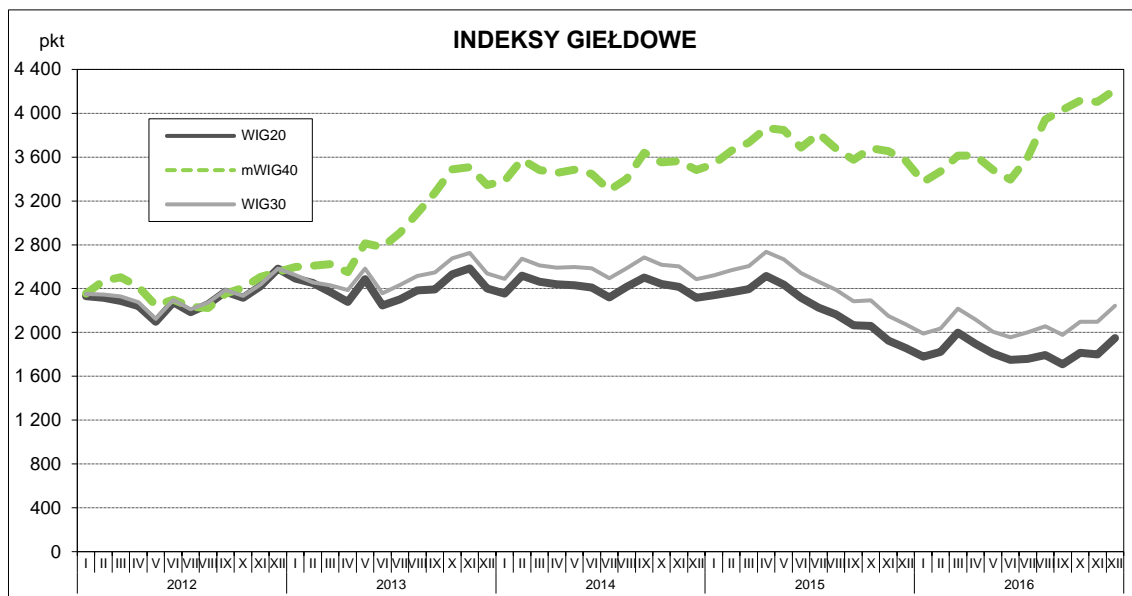
W 2016 r. na **Rynku Głównym** Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie zadebiutowało 19 spółek, tyle samo spółek wycofało się; w rezultacie na koniec grudnia ub. roku notowano 487 spółek. **Kapitalizacja** na ostatniej sesji w grudniu 2016 r. wyniosła 1115,7 mld zł (wzrost o 32,9 mld zł, tj. o 3,0% w stosunku do ostatniej sesji w grudniu 2015 r.).

Obroty w segmencie kasowym Rynku Głównego Giełdy Papierów Wartościowych kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2015					2016					I-XII 2015= =100
	I-III	IV-VI	VII-IX	X-XII	I-XII	I-III	IV-VI	VII-IX	X-XII	I-XII	
	w mln zł										
Akcje											
Sesyjne.....	51985,9	50006,9	52158,1	49230,5	203381,4	44496,1	40786,5	48817,2	55192,1	189291,9	93,1
Pozasesyjne.....	4233,6	8184,3	11175,9	4944,2	28538,0	1826,5	4216,2	8979,9	3634,2	18656,8	65,4
Prawa do akcji											
Sesyjne.....	8,6	55,6	8,4	10,0	82,6	0,6	34,2	0,5	123,9	159,2	192,7
Pozasesyjne.....	0,0	1,4	0,3	516,2	517,9	-	-	-	17,8	17,8	3,4
Prawa poboru											
Sesyjne.....	-	-	2,6	-	2,6	-	112,0	-	-	112,0	40-krotnie więcej
Pozasesyjne.....	-	-	-	-	-	-	4,9	-	-	4,9	x
Certyfikaty inwestycyjne											
Sesyjne.....	24,2	15,4	15,1	21,8	76,5	18,9	13,1	14,3	14,7	61,0	79,7
Pozasesyjne.....	-	-	3,7	2,7	6,4	4,5	-	-	2,3	6,8	106,3
Produkty strukturyzowane^a											
Sesyjne.....	197,8	187,2	168,2	168,7	721,9	205,6	216,9	198,8	270,3	891,6	123,5
ETF^a											
Sesyjne.....	57,0	103,0	66,4	48,1	274,5	58,3	36,5	48,5	43,3	186,6	68,0

^a W latach 2015–2016 nie odnotowano transakcji pozasesyjnych.

W 2016 r. łączna wartość obrotów **akcjami** wyniosła 207948,7 mln zł (spadek o 10,3% w stosunku do 2015 r.). W systemie transakcji sesyjnych obroty zmniejszyły się o 6,9%, a w systemie transakcji pakietowych – o 34,6%. Wartość obrotów **prawami do akcji** w systemie transakcji sesyjnych w 2016 r. wyniosła 159,2 mln zł (blisko 2-krotnie więcej niż przed rokiem). Obroty **prawami poboru** wyniosły 116,9 mln zł (wobec 2,6 mln zł w 2015 r.). Obroty **certyfikatami inwestycyjnymi** w systemie transakcji sesyjnych ukształtowały się na poziomie 61,0 mln zł (spadek o 20,3% w stosunku do wartości sprzed roku). Zwiększyły się obroty transakcji sesyjnych **produktami strukturyzowanymi** – o 23,5% (do 891,6 mln zł). Obroty **ETF-ami** w 2016 r. wyniosły w transakcjach sesyjnych 186,6 mln zł (spadek o 32,0%).

Na zamknięciu ostatniej sesji w 2016 r. większość indeksów giełdowych zanotowała wzrost w relacji do stanu na ostatniej sesji przed rokiem, w tym WIG o 11,4% i WIG-Poland o 10,9%. Zwiększył się indeks w sektorze dużych spółek WIG20 (o 4,8%), a w sektorze średnich spółek mWIG40 wzrósł o 18,2%. Wśród indeksów sektorowych największy wzrost odnotowano w branży surowcowej (o 79,7%) i informatycznej (o 33,7%), natomiast najgłębszy spadek wystąpił w branży chemicznej (o 16,4%) i energetycznej (o 12,9%).

Wartość indeksów giełdowych kształtowała się następująco:

Wyszczególnienie	2015				2016				
	stan na zamknięcie ostatniej sesji w miesiącu								
	III	VI	IX	XII	III	VI	IX	XII	XII 2015=100
WIG.....	54091,3	53329,0	49824,6	46467,4	49017,4	44748,5	47084,9	51754,0	111,4
WIG-POLAND.....	55562,2	54697,0	50998,5	47412,4	50037,4	45543,3	47829,0	52583,9	110,9
WIG-UKRAINE.....	278,5	325,2	338,9	382,0	420,6	465,3	508,7	537,2	140,6
WIG-BANKI.....	7660,2	7398,0	6581,0	6086,6	6498,6	5687,2	5992,9	6263,3	102,9
WIG-BUDOW.....	2591,3	2666,9	2916,6	2926,3	2896,7	2548,6	2945,7	2857,4	97,6
WIG-CHEMIA.....	13718,6	14197,3	14821,0	16458,5	15523,5	12311,8	13354,1	13755,9	83,6
WIG-DEWEL.....	1372,6	1369,3	1379,7	1513,4	1587,3	1603,4	1726,6	1829,1	120,9
WIG-ENERG.....	4479,0	4162,6	3299,7	2928,4	3114,3	2682,7	2396,2	2551,2	87,1
WIG-INFO.....	1570,6	1640,0	1618,7	1611,7	1772,3	1714,5	2032,4	2155,4	133,7
WIG-MEDIA.....	4090,2	4204,9	4292,5	3942,1	4437,2	4156,7	4536,3	4561,9	115,7
WIG-PALIWA.....	4069,0	5036,2	4703,7	4468,3	4797,1	4696,1	4500,2	5668,8	126,9
WIG-SPOŻYW.....	2812,5	2945,2	3394,8	3421,0	3541,4	3614,1	3851,5	4154,3	121,4
WIG-SUROWC.....	3687,0	3182,7	2600,0	1956,9	2349,2	2099,6	2816,7	3516,4	179,7
WIG-TELKOM.....	1039,9	968,1	883,1	808,0	824,7	676,2	793,0	730,0	90,4
RESPECT.....	2836,8	2811,1	2515,9	2268,9	2424,5	2156,9	2234,6	2515,7	110,9
WIG-CEE.....	697,2	759,8	720,7	752,8	769,2	822,3	863,5	912,1	121,2
WIG30.....	2605,4	2540,3	2285,8	2075,5	2218,5	1955,7	1976,6	2243,3	108,1
WIG-20.....	2395,9	2317,8	2066,4	1859,2	1997,7	1750,7	1709,5	1947,9	104,8
mWIG40.....	3732,0	3685,5	3576,8	3567,1	3612,3	3393,0	4030,1	4215,5	118,2
sWIG80.....	13443,4	12901,6	13105,0	13211,2	13605,3	13177,9	14382,7	14259,5	107,9
WIGdiv.....	1208,4	1178,6	1053,5	958,7	1035,1	920,8	962,6	1039,3	108,4

W 2016 r. wartość transakcji sesyjnych **kontraktami terminowymi** wyniosła 181040,2 mln zł (spadek o 14,1% w porównaniu z 2015 r.), a transakcje pozasesyjne tymi instrumentami kształtowały się na poziomie 7399,3 mln zł (wzrost o 23,3%). Zmniejszyły się obroty **opcjami indeksowymi** w systemie transakcji sesyjnych (o 22,9%) oraz pozasesyjnych (o 53,8%). W 2016 r. nie odnotowano obrotów **jednostkami indeksowymi**.

Obroty w segmencie transakcji terminowych Rynku Głównego Giełdy Papierów Wartościowych kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2015					2016					I-XII 2015= =100	
	I-III	IV-VI	VII-IX	X-XII	I-XII	I-III	IV-VI	VII-IX	X-XII	I-XII		
w mln zł												
Kontrakty terminowe												
Sesyjne	55445,1	50724,8	56862,0	47712,8	210744,7	47872,8	46523,0	39761,8	46882,6	181040,2	85,9	
Pozasesyjne	1261,5	1471,5	1697,0	1571,0	6001,0	1387,4	1515,7	1763,2	2733,0	7399,3	123,3	
Opcje indeksowe												
Sesyjne	26,4	25,9	26,3	30,4	109,0	23,8	16,5	18,2	25,5	84,0	77,1	
Pozasesyjne	2,1	2,8	5,8	2,5	13,2	0,5	0,8	0,8	4,0	6,1	46,2	

W 2016 r. na **rynku NewConnect** debiutowało 16 spółek, wycofało się 30, a liczba spółek notowanych na koniec grudnia 2016 r. wyniosła 406. **Kapitalizacja** tego rynku na ostatniej grudniowej sesji w 2016 r. ukształtowała się na poziomie 9798,9 mln zł (wzrost o 13,1% w stosunku do ostatniej sesji w 2015 r.). Wartość obrotów **akcjami** w transakcjach sesyjnych obniżyła się do 1197,4 mln zł (o 29,8%), a w systemie transakcji pozasesyjnych – obniżyła się do 163,6 mln zł (o 27,8%). Odnotowano znaczny spadek obrotów **prawami do akcji**, które w 2016 r. wyniosły 0,1 mln zł (wobec 16,5 mln zł w 2015 r.). Zanotowano wzrost wskaźnika NCIndex do 306,5 pkt (z 278,4 pkt przed rokiem).

Obroty na Rynku NewConnect kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2015					2016					I-XII 2015= =100
	I-III	IV-VI	VII-IX	X-XII	I-XII	I-III	IV-VI	VII-IX	X-XII	I-XII	
	w mln zł										
Akcje											
Sesyjne.....	479,1	353,5	413,5	459,7	1705,8	346,0	263,8	291,1	296,5	1197,4	70,2
Pozasesyjne.....	37,1	21,0	73,2	95,2	226,5	46,2	27,7	30,4	59,3	163,6	72,2
Prawa do akcji											
Sesyjne.....	5,7	1,0	6,0	3,7	16,4	0,1	-	-	-	0,1	0,6
Pozasesyjne.....	-	-	0,1	-	0,1	-	-	-	-	-	x
Prawa poboru^a											
Sesyjne.....	-	-	0,4	-	0,4	0,1	-	-	-	0,1	25,0

^a W latach 2015–2016 nie odnotowano transakcji pozasesyjnych.

W 2016 r. obroty **obligacjami Skarbu Państwa** na GPW w ramach rynku Catalyst wyniosły 983,4 mln zł (wzrost o 66,9% w stosunku do 2015 r.). Obroty **obligacjami korporacyjnymi** wyniosły 1316,4 mln zł (wzrost o 6,8%), **obligacjami komunalnymi** – 8,4 mln zł (spadek o 30,3%), **obligacjami spółdzielczymi** – 31,9 mln zł (spadek o 62,9%), a **listami zastawnymi** – 29,5 mln zł (ponad 5-krotny wzrost).

W 2016 r. w ramach rynku Catalyst nie zanotowano obrotów **obligacjami komunalnymi** oraz **spółdzielczymi** na BondSpot. Obroty **obligacjami Skarbu Państwa** wyniosły 0,5 mln zł. Obroty **obligacjami korporacyjnymi** zwiększyły się do 750,2 mln zł (tj. o 39,3%). Obroty **listami zastawnymi** wyniosły 10,8 mln zł.

Obroty^a na Rynku Catalyst kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2015					2016					I-XII 2015=100
	I-III	IV-VI	VII-IX	X-XII	I-XII	I-III	IV-VI	VII-IX	X-XII	I-XII	
	w mln zł										
GPW											
Obligacje Skarbu Państwa ..	117,6	115,9	141,6	214,3	589,3	162,9	224,9	280,4	315,2	983,4	166,9
Obligacje Korporacyjne.....	295,3	253,7	301,5	382,1	1232,7	315,4	353,4	295,5	352,1	1316,4	106,8
Obligacje Komunalne.....	6,8	0,1	0,8	4,3	12,0	5,4	1,6	0,2	1,3	8,4	69,7
Obligacje Spółdzielcze.....	26,9	17,9	10,1	31,2	86,1	10,6	5,2	8,8	7,3	31,9	37,1
Listy zastawne.....	-	-	5,1	0,1	5,3	3,0	20,1	4,3	2,0	29,5	ponad 5-krotnie więcej
BondSpot^b											
Obligacje Skarbu Państwa ..	7,6	5,5	5,9	-	19,0	-	-	0,3	0,2	0,5	2,5
Obligacje Korporacyjne.....	109,7	186,3	114,2	128,2	538,4	52,3	614,0	28,3	55,6	750,2	139,3
Listy zastawne.....	22,2	-	16,7	-	39,0	10,8	-	-	-	10,8	27,8

^a Suma wartości obrotów dla rynku regulowanego i alternatywnego systemu obrotów. ^b W latach 2015–2016 nie odnotowano transakcji obligacjami komunalnymi i spółdzielczymi.

Ruch graniczny z krajami spoza strefy Schengen

Według danych straży granicznej, w 2016 r. dokonano 47,6 mln odpraw osób w ruchu granicznym między Polską a krajami spoza obszaru Schengen (o 1,3 mln, tj. o 2,8% więcej niż w 2015 r.). **Odprawy osobowego ruchu granicznego**²⁸ rejestrowano na 81 przejściach zlokalizowanych na granicy z Rosją, Białorusią i Ukrainą oraz na lotniskach i w portach morskich.

W 2016 r. **poza granicę strefy Schengen** różnymi drogami (lądową, powietrzną i morską) **wyjechało 7,0 mln Polaków** (o 5,3% mniej niż przed rokiem).

Przy wyjeździe poza strefę Schengen Polacy najczęściej korzystali z transportu lotniczego – 4,4 mln osób (o 5,8% więcej niż w 2015 r.) oraz z przejść drogowych – 2,5 mln osób (spadek o 19,9%). Drogę morską wybrało 38,3 tys. osób (wzrost o 0,1%), a przejścia kolejowe – 30,8 tys. osób (mniej o 6,1%). Najwięcej obywateli polskich opuszczających strefę Schengen drogą lądową wyjeżdżało przez przejścia graniczne z Ukrainą – 1,2 mln osób (wzrost o 8,9% w porównaniu z 2015 r.). Przez przejścia z Rosją wyjechało 1,0 mln osób (tj. o 41,5% mniej niż przed rokiem), a z Białorusią – 0,4 mln Polaków (tj. o 6,3% mniej).

W 2016 r. na granicy wschodniej oraz na lotniskach i w portach morskich zarejestrowano 16,9 mln **cudzoziemców wjeżdżających do Polski spoza strefy Schengen**, tj. o 6,6% więcej niż w poprzednim roku. Zwiększyła się liczba zarejestrowanych przyjazdów obywateli Ukrainy (o 6,8% do 10,1 mln), obywateli Białorusi (o 1,9% do 3,1 mln), natomiast zmniejszyła się – obywateli Rosji (o 13,6% do 1,4 mln).

Obcokrajowcy przyjeżdżający do Polski korzystali głównie z przejść drogowych – 14,7 mln przyjazdów (więcej o 4,2% niż w 2015 r.). Z transportu lotniczego skorzystało 2,0 mln cudzoziemców, (tj. o 35,2% więcej niż przed rokiem), a kolejowego – 226,7 tys. (spadek o 17,8%). Na przejściach morskich w 2016 r. odnotowano 34,2 tys. przyjazdów cudzoziemców (mniej o 5,8%).

Na wschodniej granicy Polski (z wyłączeniem granicy z Litwą) w 2016 r. dokonano nieco mniej niż 2015 r. odpraw osobowych (34,8 mln wobec 35,0 mln). Ruch na granicy wschodniej stanowił 73,2% przyjazdów i wyjazdów rejestrowanych na granicy strefy Schengen (wobec 75,7% przed rokiem). W porównaniu z 2015 r. liczba cudzoziemców przyjeżdżających przez tę granicę wzrosła o 3,8% do 14,9 mln osób, a liczba wyjeżdżających Polaków spadła o 19,8% do 2,6 mln osób.

²⁸ Liczba odpraw w osobowym ruchu granicznym to suma wjazdów do Polski i wyjazdów z Polski. Jedna osoba wjeżdżająca do lub wyjeżdżająca z Polski jest ujmowana w danych Straży Granicznej tyle razy, ile razy granicę tę przekracza.

Największy ruch na granicy wschodniej odnotowano na przejściach lądowych z Ukrainą – 22,6 mln osób, w tym odprawy cudzoziemców stanowiły 89,8%. Granicę z Białorusią przekroczyło 7,9 mln osób (głównie cudzoziemców, których odprawy stanowiły 89,5%). W ruchu granicznym z Rosją odprawiono 4,3 mln osób, z czego 53,8% stanowili cudzoziemcy.

W 2016 r. na **granicy morskiej**, w ruchu pomiędzy portami polskimi a portami na terenie państw spoza strefy Schengen, odprawiono nieco mniej osób niż w 2015 r. (153,1 tys. wobec 157,2 tys.). Wzrosła natomiast liczba odpraw na **polskich lotniskach** w ruchu pomiędzy Polską a krajami spoza obszaru Schengen (do 12,6 mln osób z 11,1 mln w 2015 r.).

Sytuacja gospodarcza na świecie i w wybranych krajach

Według najnowszych prognoz Międzynarodowego Funduszu Walutowego (MFW)²⁹, wzrost globalnego **produktu krajowego brutto** w 2016 r. wyniesie 3,1% w skali roku (wobec 3,2% w 2015 r.). Na tempo wzrostu gospodarczego na świecie znacząco będzie oddziaływać wysoka dynamika PKB w rozwijających się gospodarkach państw azjatyckich (wzrost o 6,3%), w tym w Chinach (o 6,7%), Indiach (o 6,6%) oraz w krajach należących do ASEAN-5³⁰ (o 4,8%). Dla krajów rozwiniętych gospodarczo MFW szacuje wzrost produktu krajowego brutto o 1,6% (wobec 2,1% przed rokiem), w tym realny PKB w strefie euro zwiększy się o 1,7% w skali roku (wobec 2,0% w 2015 r.). Spośród największych gospodarek europejskich tempo wzrostu produktu krajowego brutto będzie słabsze niż rok wcześniej w Wielkiej Brytanii (2,0% wobec 2,2%), a w Hiszpanii i we Francji będzie podobne do notowanego w 2015 r. (wzrost odpowiednio o 3,2% i 1,3%). Poprawę dynamiki w skali roku przewiduje się natomiast w Niemczech (wzrost o 1,7% wobec 1,5%) i we Włoszech (o 0,9% wobec 0,7%). W Stanach Zjednoczonych oraz Japonii wzrost PKB będzie słabszy niż przed rokiem i wyniesie odpowiednio 1,6% (wobec 2,6% w 2015 r.) oraz 0,9% (wobec 1,2%). Kolejny rok z rzędu prognozowane są spadki produktu krajowego brutto w Brazylii (o 3,5%) oraz w Rosji (o 0,6%), przy czym ich skala będzie mniejsza niż przed rokiem (odpowiednio o 0,3 p.proc. i 3,1 p.proc.).

Według prognoz Banku Światowego³¹, tempo wzrostu gospodarki światowej w 2016 r. wyniesie 2,3% (wobec 2,7% w 2015 r.). Według parytetu siły nabywczej³² globalny PKB wzrośnie o 3,0%. W Stanach Zjednoczonych oraz strefie euro produkt krajowy brutto zwiększy się po 1,6%, a w Japonii o 1,0%. Prognozowany przez Bank Światowy wzrost PKB w 2016 r. dla polskiej gospodarki wyniesie 2,5% (wobec 3,9% przed rokiem).

Według prognoz Komisji Europejskiej³³, produkt krajowy brutto w 2016 r. w Unii Europejskiej ogółem zwiększy się w skali roku o 1,8% (wobec 2,2% w 2015 r.).

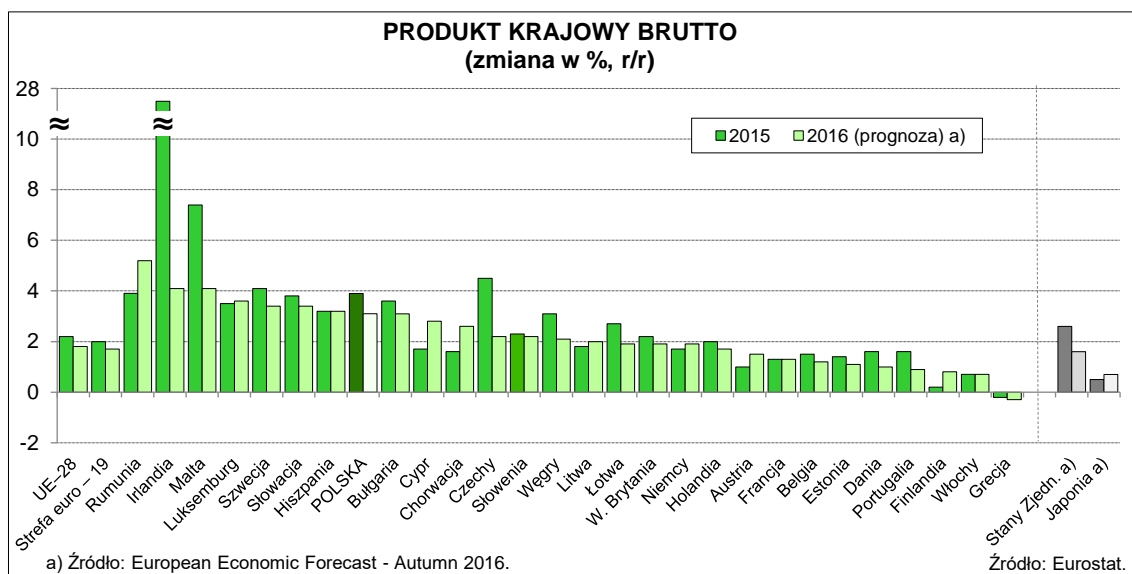
²⁹ „World Economic Outlook”, January 2017, International Monetary Fund.

³⁰ Filipiny, Indonezja, Malezja, Tajlandia oraz Wietnam.

³¹ „Global Economic Prospects”, January 2017, World Bank.

³² Wagi z 2010 r.

³³ „European Economic Forecast” – Autumn 2016.

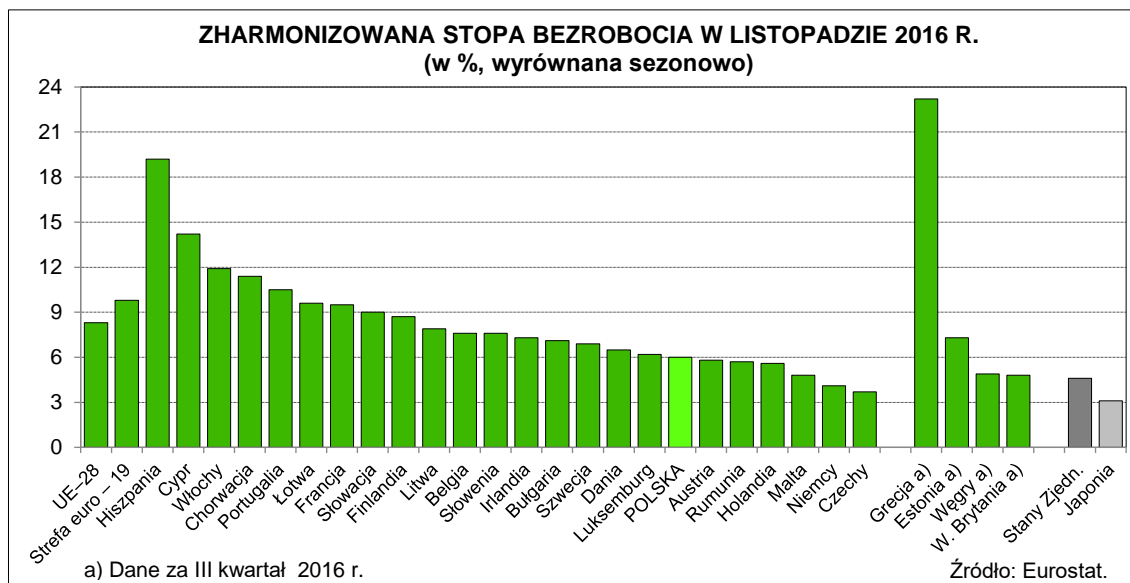

Zharmonizowana stopa bezrobocia³⁴ w listopadzie 2016 r. w Unii Europejskiej ogółem wyniosła 8,3% i była o 0,7 p.proc. niższa niż przed rokiem; poprawę obserwowano w większości krajów UE. Podobnie jak w poprzednich miesiącach, najwyższym wskaźnikiem charakteryzowały się Grecja (23,2%³⁵) oraz Hiszpania (19,2%), przy czym w obu krajach notowano spadek w porównaniu z analogicznym okresem 2015 r. Relatywnie wysoką stopę bezrobocia obserwowano ponadto na Cyprze (14,2%), we Włoszech (11,9%), w Chorwacji (11,4%) oraz Portugalii (10,5%). Wskaźnik bezrobocia na poziomie wyższym od przeciętnego dla UE ogółem notowano także na Łotwie, we Francji, na Słowacji oraz w Finlandii (w granicach 9,6%–8,7%). Najniższą stopę bezrobocia wśród państw UE charakteryzowały się Czechy (3,7%), Niemcy (4,1%) oraz Malta (4,8%). W Polsce od 2014 r. stopa bezrobocia stopniowo obniżała się i w listopadzie 2016 r. wyniosła 6,0% (wobec 7,1% przed rokiem). W największym stopniu wskaźnik bezrobocia obniżył się w Chorwacji, na Słowacji, w Portugalii, Irlandii oraz Hiszpanii (w przedziale 4,3–1,7 p.proc.). Wzrost bezrobocia w skali roku obserwowano jedynie w czterech krajach członkowskich – w Estonii³⁶ (o 1,8 p.proc.), na Cyprze (o 1,0 p.proc.), w Danii i we Włoszech (po 0,4 p.proc.). W Stanach Zjednoczonych oraz w Japonii stopa bezrobocia w listopadzie 2016 r. była niższa niż przed rokiem i wyniosła odpowiednio 4,6% i 3,1%.

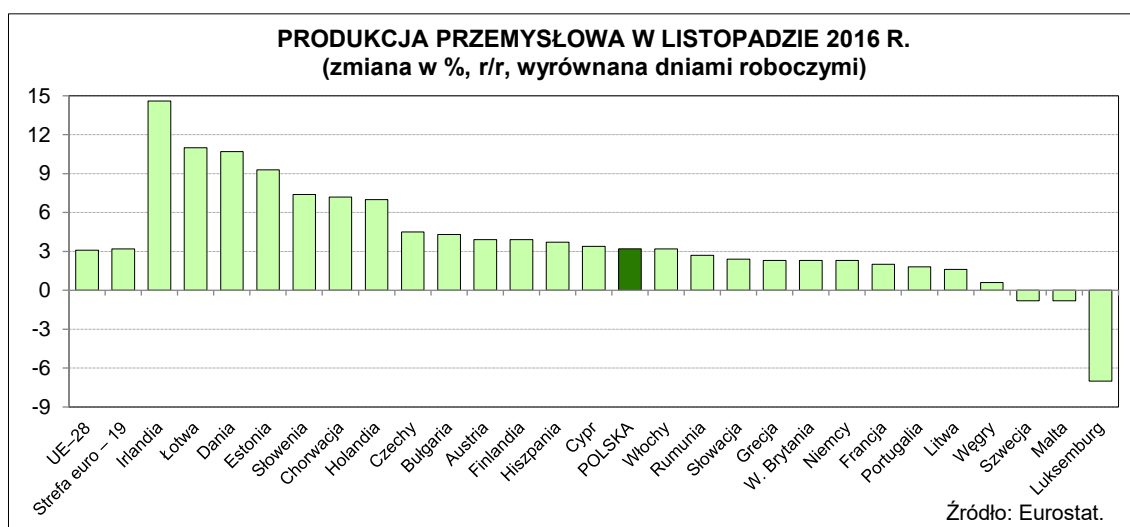
³⁴ Dane wyrównane sezonowo; brak danych za listopad 2016 r. dla Estonii, Grecji, Węgier oraz Wielkiej Brytanii, przy czym wartość dla UE ogółem uwzględnia szacunki dla tych krajów.

³⁵ Dane za III kw. 2016 r.

³⁶ Dane dotyczą III kw. 2016 r. i 2015 r.

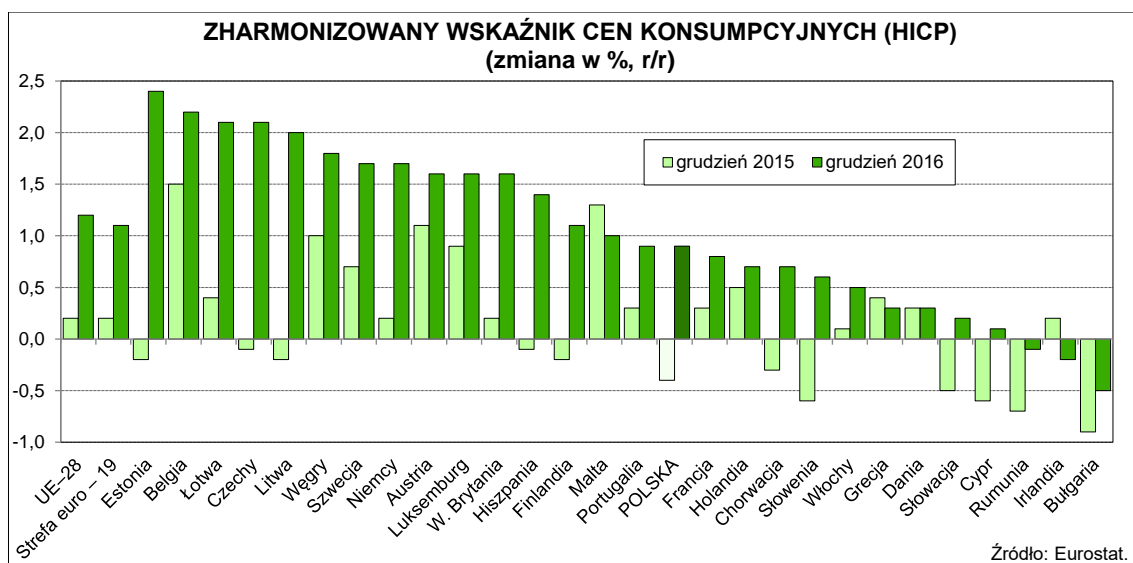

W Unii Europejskiej ogółem w listopadzie 2016 r. **produkcja przemysłowa**³⁷ zwiększyła się w skali roku o 3,1% (wobec wzrostu o 2,2% w analogicznym okresie 2015 r.). Wzrost produkcji obserwowano w większości krajów członkowskich, w tym największy w Irlandii (o 14,6%), na Łotwie (o 11,0%) oraz w Danii (o 10,7%). W znacznym stopniu zwiększyła się także produkcja przemysłowa w Estonii, Słowenii, Chorwacji oraz Holandii (w przedziale 9,3%–7,0%). Wśród największych gospodarek europejskich wzrost produkcji przemysłowej notowano w Hiszpanii (o 3,7%), we Włoszech (o 3,2%), a także w Niemczech i Wielkiej Brytanii (po 2,3%) oraz we Francji (o 2,0%). W Polsce w listopadzie 2016 r. produkcja przemysłowa wzrosła o 3,2% w skali roku (wobec 5,4% przed rokiem). Spadek notowano w Luksemburgu (o 7,0%), a także na Malcie i w Szwecji (po 0,8%).

³⁷ Dane wyrównane dniami roboczymi; brak danych za listopad 2016 r. dla Belgii, przy czym wartość dla UE ogółem uwzględnia szacunki dla tego kraju.

Ceny towarów i usług konsumpcyjnych (HICP) w 2016 r. w Unii Europejskiej ogółem wzrosły o 0,3% w skali roku. Najwyższy wzrost notowano w Belgii (o 1,8%), Szwecji (o 1,1%) oraz Austrii (o 1,0%). Szybciej niż przeciętnie w UE ogółem rosły także ceny konsumpcyjne na Malcie, w Estonii, na Litwie, w Wielkiej Brytanii, Czechach, Portugalii, Niemczech, na Węgrzech i w Finlandii (w granicach 0,9%–0,4%). Nieznacznie wzrosły ceny towarów i usług konsumpcyjnych we Francji (o 0,3%) oraz na Łotwie i w Holandii (po 0,1%). Spadek cen w skali roku notowano w dziesięciu krajach członkowskich UE, w tym najgłębszy w Bułgarii (o 1,3%), na Cyprze (o 1,2%) oraz w Rumunii (o 1,1%). W Polsce w 2016 r. ceny były niższe o 0,2% w skali roku (wobec spadku o 0,7% w 2015 r.).

W okresie styczeń–październik 2016 r. wzrost **importu** notowano w dwunastu krajach Unii Europejskiej, w tym największy na Cyprze (o 14,1%), Malcie (o 8,6%) oraz w Rumunii (o 6,4%). Relatywnie wysoką dynamikę wartości towarów sprowadzanych z zagranicy obserwowano w Chorwacji, Estonii, na Słowacji, w Słowenii, Wielkiej Brytanii oraz na Węgrzech (wzrost w granicach 4,0%–1,1%). Spadek importu wystąpił w czternastu krajach członkowskich – najgłębszy w Luksemburgu (o 6,4%), na Litwie i w Belgii (po 4,6%). Obniżenie wartości towarów importowanych notowano także m.in. na Łotwie, w Holandii, we Włoszech, w Bułgarii oraz w Hiszpanii (w granicach 3,6%–1,4%). **Eksport** najbardziej wzrósł na Malcie (o 17,8%). Umiarkowanie wysoką dynamiką charakteryzowały się również Chorwacja, Rumunia, Irlandia, Czechy, Węgry, Słowacja oraz Słowenia (wzrost w granicach 4,5%–2,8%). Zwiększenie eksportu notowano także m.in. w Estonii, Hiszpanii, Polsce, Niemczech, Bułgarii oraz we Włoszech (w przedziale 2,0%–0,2%). Spadek wartości towarów eksportowanych obserwowano w czternastu krajach ugrupowania – największy w Wielkiej Brytanii (o 12,4%). Obniżenie wartości eksportu notowano m.in. w Finlandii, na Litwie, w Grecji, na Cyprze, w Luksemburgu,

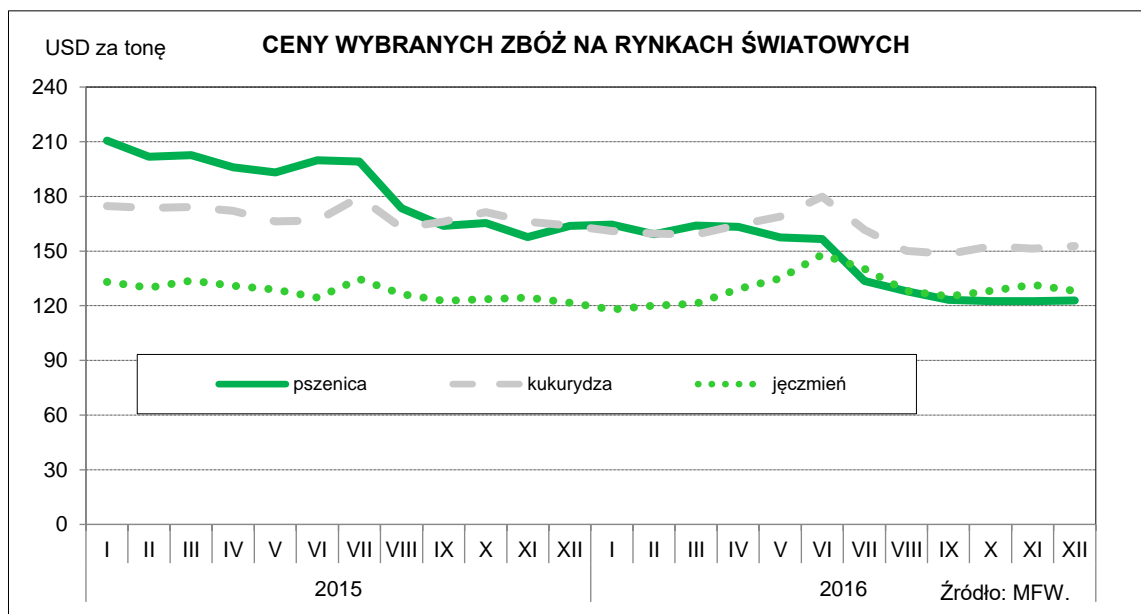
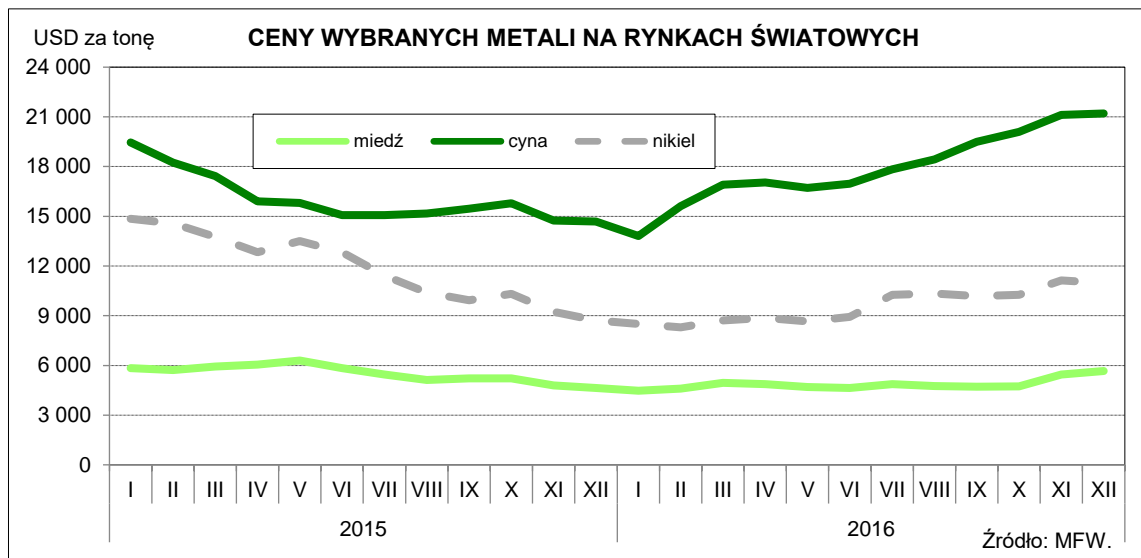
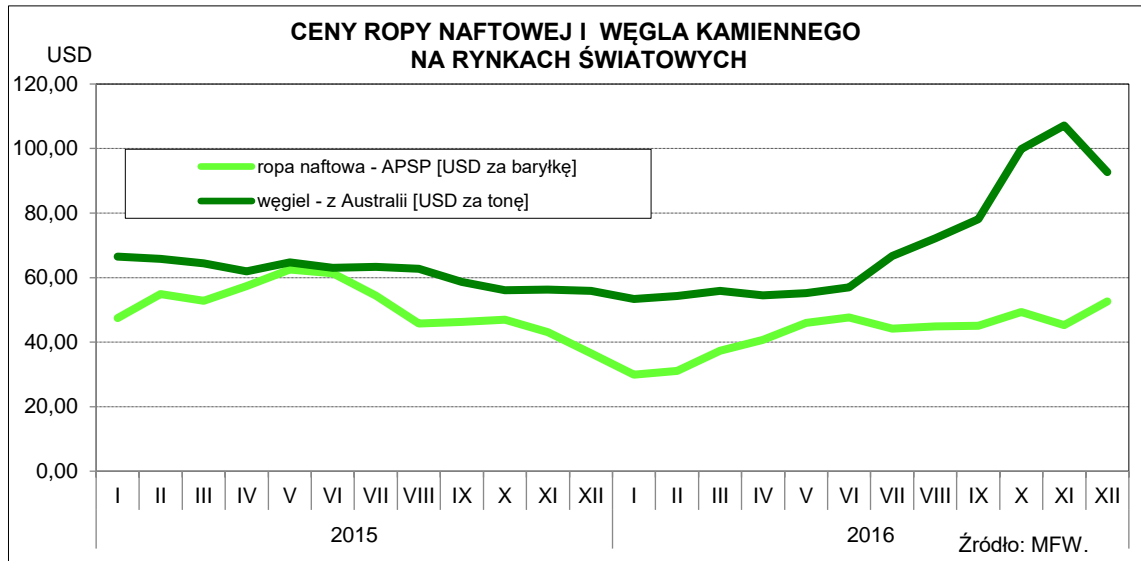
we Francji oraz w Belgii (w granicach 4,2%–2,0%). W okresie styczeń–październik 2016 r. najwyższym dodatnim saldem obrotów towarowych charakteryzowały się Niemcy (215,5 mld EUR wobec 208,7 mld EUR przed rokiem), gdzie eksport zwiększył się w skali roku o 0,3%, a import obniżył się o 0,5%. Relatywnie wysokie saldo notowano ponadto w Holandii (47,7 mld EUR), we Włoszech (41,6 mld EUR) oraz w Irlandii (40,3 mld EUR). Największy deficyt wymiany handlowej notowano w Wielkiej Brytanii (minus 179,8 mld EUR) oraz we Francji (minus 55,4 mld EUR) i w obu tych krajach ujemne saldo pogłębiło się w skali roku. W Polsce, gdzie eksport wzrósł o 1,1%, a import nie uległ zmianie, obserwowano poprawę salda wymiany handlowej do poziomu 3,7 mld EUR (wobec 2,1 mld EUR w analogicznym okresie 2015 r.)

Według danych prezentowanych przez Międzynarodowy Fundusz Walutowy, w 2016 r. **cen**y większości **surowców energetycznych** na rynkach światowych były niższe niż średnie ceny notowane w 2015 r. Baryłka **ropy naftowej** (APSP³⁸) kosztowała 42,8 USD, tj. o 15,7% mniej niż przeciętnie w 2015 r. Cena **gazu ziemnego** kształtowała się na poziomie 4,4 USD za mln BTU³⁹ (spadek o 40,4% w skali roku). Więcej płacono natomiast za **węgiel**, którego tona w 2016 r. kosztowała 70,6 USD (wzrost o 14,6% w skali roku). Spośród podstawowych metali⁴⁰ w 2016 r. znacznie tańszy był **uran** (o 28,4%) oraz **nikiel** (o 19,1%), a za **miedź** i **aluminium** płacono odpowiednio o 11,7% i 3,6% mniej niż przeciętnie w 2015 r. Wzrosły natomiast ceny **cyny** (o 11,6%), **cynku** (o 8,2%), **rud żelaza** (o 4,5%) oraz **ołowiu** (o 4,4%). W 2016 r. na rynkach zbóż obserwowano spadek cen **pszenicy** (o 22,9%) i **kukurydzy** (o 6,3%), natomiast za **ryż** i **jęczmień** płacono nieco więcej niż przed rokiem (odpowiednio o 2,2% i 1,2%). Cena **bawełny** wzrosła w skali roku o 5,4%. W porównaniu z 2015 r. notowano wzrost cen **złota** i **srebra** – według danych Banku Światowego, za uncję **złota** płacono przeciętnie 1249,0 USD (tj. więcej o 7,6%), natomiast za uncję **srebra** 17,1 USD (więcej o 9,1%).

³⁸ *Average Petroleum Spot Price* – przeciętna ważona liczona dla agregatu składającego się z następujących typów ropy naftowej: Brent, Dubai i West Texas Intermediate.

³⁹ BTU [British Thermal Unit] – brytyjska jednostka cieplna.

⁴⁰ Miedź, aluminium, rudy żelaza, cyna, nikiel, cynk, ołów, uran.

Ceny wybranych surowców na rynkach światowych kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2015	2016	XII 2015	2016				2015=100
				XI	XII			
	w USD				XI 2016=100	XII 2015=100		
Międzynarodowy Fundusz Walutowy – Primary Commodity Indices								
Ropa naftowa (APSP) [za baryłkę]	50,8	42,8	36,6	45,3	52,6	116,2	143,9	84,3
Gaz ziemny [za mln BTU]	7,3	4,4	5,8	4,5	5,2	113,7	88,8	59,6
Węgiel eksportowany z Australii [za tonę]	61,6	70,6	55,9	107,1	92,7	86,6	166,1	114,6
Bawełna [w centach za funt]	70,4	74,2	70,4	78,9	79,5	100,7	112,9	105,4
Miedź [za tonę]	5510,5	4867,9	4638,8	5450,9	5660,4	103,8	122,0	88,3
Aluminium [za tonę]	1664,7	1604,2	1497,2	1737,1	1727,7	99,5	115,4	96,4
Rudy żelaza [za tonę]	55,2	57,7	39,6	72,3	79,7	110,4	201,4	104,5
Cyna [za tonę]	16066,6	17933,8	14691,7	21126,1	21204,4	100,4	144,3	111,6
Nikiel [za tonę]	11862,6	9595,2	8707,8	11128,9	10972,3	98,6	126,0	80,9
Cynk [za tonę]	1931,7	2090,0	1527,8	2566,2	2664,8	103,8	174,4	108,2
Ołów [za tonę]	1787,8	1866,7	1706,6	2180,6	2209,8	101,3	129,5	104,4
Uran [za funt]	36,8	26,3	35,1	18,5	19,1	103,5	54,5	71,6
Pszenica [za tonę]	185,6	143,2	163,8	122,5	122,8	100,2	75,0	77,1
Kukurydza [za tonę]	169,8	159,2	164,0	151,3	152,7	100,9	93,1	93,7
Ryż [za tonę]	380,0	388,3	354,3	360,8	367,5	101,9	103,7	102,2
Jęczmień [za tonę]	127,9	129,4	121,6	131,5	128,1	97,4	105,4	101,2
Bank Światowy – Commodity Price Data								
Złoto [za uncję]	1160,7	1249,0	1075,7	1238,4	1157,4	86,9	107,6	107,6
Srebro [za uncję]	15,7	17,1	14,1	17,4	16,4	81,2	116,3	109,1

Wybrane wskaźniki sytuacji społeczno-gospodarczej kraju

		Wyszczególnienie											
		a – 2015		b – 2016									
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw ¹ w tys. osób		a	5573	5576	5575	5577	5578	5583	5588	5593	5608	5617	5626
		b	5703	5711	5730	5734	5753	5762	5761	5771	5779	5792	5799
Bezrobotni zarejestrowani (stan w końcu okresu) w tys. osób		a	1919	1861	1782	1702	1622	1586	1564	1539	1517	1531	1563
		b	1648	1653	1601	1522	1457	1362	1347	1324	1308	1314	1335
Stopa bezrobocia (stan w końcu okresu) w %		a	11,9	11,5	11,1	10,7	10,2	10,0	9,9	9,7	9,6	9,6	9,7
		b	10,2	9,9	9,4	9,1	8,7	8,5	8,4	8,3	8,2	8,2	8,3
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie nominalne brutto w sektorze przedsiębiorstw ¹ :													
w złotych		a	3942,78	4214,14	4123,26	4002,16	4039,70	4095,26	4024,95	4059,19	4110,77	4164,01	4515,28
		b	4101,36	4351,45	4313,57	4166,28	4252,19	4291,85	4212,56	4217,96	4259,37	4329,71	4635,77
poprzedni miesiąc=100		a	90,0	101,0	97,8	97,1	100,9	101,4	98,3	100,9	101,3	101,3	108,4
		b	90,8	100,9	99,1	96,6	102,1	100,9	98,2	100,1	101,0	101,7	107,1
analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100		a	103,6	103,7	103,7	103,2	102,5	103,3	103,4	104,1	103,3	104,0	103,1
		b	104,0	103,9	104,6	104,1	105,3	104,8	104,7	103,9	103,6	104,0	102,7
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie realne brutto w sektorze przedsiębiorstw ¹ – analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100		a	105,2	105,0	104,9	104,1	103,4	104,1	104,1	105,2	104,2	104,7	103,8
		b	104,9	104,8	105,9	105,2	106,1	105,9	105,7	104,4	103,7	104,0	101,8
Przeciętne miesięczne emerytura i renta realna brutto: z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych													
analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100		a	104,5	104,6	103,3	103,1	102,8	103,1	103,1	103,3	103,3	103,4	103,4
		b	103,8	103,7	102,4	102,3	102,2	102,2	102,4	102,1	101,8	101,4	100,7
rolników indywidualnych													
analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100		a	102,9	103,2	104,9	104,4	104,3	103,6	103,1	103,3	103,0	102,9	102,7
		b	103,1	103,1	100,6	100,3	100,0	100,7	101,0	100,7	100,5	100,4	99,2
Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych:													
poprzedni miesiąc=100		a	99,8	99,9	100,2	100,4	100,0	99,9	99,6	99,7	100,1	99,9	99,8
		b	99,5	99,9	100,1	100,3	100,2	99,7	99,8	100,0	100,5	100,1	100,7
analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100		a	98,6	98,4	98,5	98,9	99,1	99,2	99,3	99,2	99,3	99,4	99,5
		b	99,1	99,2	99,1	98,9	99,1	99,2	99,1	99,2	99,5	99,8	100,0
grudzień poprzedniego roku=100		a	99,8	99,6	99,8	100,3	100,3	100,2	99,9	99,6	99,7	99,6	99,5
		b	99,5	99,4	99,5	99,8	99,9	99,8	99,5	99,5	100,1	100,2	100,8
Wskaźniki cen produkcji sprzedanej przemysłu:													
poprzedni miesiąc=100		a	99,9	99,9	100,1	100,4	100,6	99,6	99,3	99,9	100,1	100,0	99,8
		b	99,5	99,6	99,7	101,2	100,2	99,9	99,6	100,3	100,5	101,2	101,0
analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100		a	97,2	97,2	97,3	97,9	98,6	98,2	97,3	97,2	97,7	98,2	99,2
		b	98,8	98,5	98,1	98,8	99,6	99,2	99,5	100,2	100,6	101,8	103,0
Wskaźniki cen produkcji budowlano-montażowej:													
poprzedni miesiąc=100		a	99,9	99,9	100,0	99,9	100,0	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9
		b	99,9	99,9	99,9	100,0	100,1	100,1	100,1	100,0	100,0	100,1	100,1
analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100		a	99,5	99,6	99,7	99,7	99,6	99,6	99,4	99,4	99,4	99,3	99,1
		b	99,3	99,3	99,2	99,3	99,4	99,6	99,8	99,8	99,9	100,0	100,2

1 Dotyczy podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

Wybrane wskaźniki sytuacji społeczno-gospodarczej kraju (dok.)

		Wyszczególnienie											
		a - 2015											
		b - 2016											
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Produkcja sprzedana przemysł ¹ (ceny stałe ²):													
poprzedni miesiąc=100	a	96,8	101,4	113,4	92,0	98,6	104,6	98,7	92,9	115,1	101,9	97,4	96,4
	b	91,9	106,9	107,0	96,9	96,1	107,4	90,0	103,4	110,4	97,5	101,8	95,7
analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100	a	101,6	105,0	108,8	102,4	102,8	107,4	103,8	105,3	104,0	102,4	107,8	106,7
	b	101,3	106,8	100,7	106,0	103,2	106,0	96,6	107,5	103,2	98,7	103,1	102,3
Produkcja budowlano-montażowa ¹ (ceny stałe ²):													
poprzedni miesiąc=100	a	34,8	116,7	128,2	108,7	106,4	112,5	103,4	99,2	111,6	104,2	96,6	127,7
	b	31,9	114,3	120,6	109,9	107,8	113,4	96,6	97,2	118,7	98,3	105,4	134,8
analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100	a	101,3	99,7	102,9	108,5	101,3	97,5	99,9	104,8	97,5	94,8	101,2	99,6
	b	91,4	89,5	84,2	85,1	86,3	87,0	81,2	79,5	84,7	79,9	87,2	92,0
Mieszkania oddane do użytkowania (od początku roku)	a	11748	21241	31703	42138	52548	63966	76852	88067	101331	116296	130032	147711
	b	12776	25059	37442	51158	62071	73773	86651	99401	112071	126781	143316	162727
Sprzedaż detaliczna towarów ¹ (ceny stałe ³):													
poprzedni miesiąc=100	a	78,0	98,4	117,1	97,4	100,5	101,0	102,2	98,2	99,9	104,7	94,1	122,0
	b	75,1	101,3	113,6	99,7	99,3	103,1	100,2	101,4	98,6	103,0	96,6	120,6
analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100	a	103,6	102,4	106,6	101,5	104,7	106,6	104,4	102,0	102,9	103,6	105,7	107,0
	b	103,2	106,2	103,0	105,5	104,3	106,5	104,4	107,8	106,3	104,6	107,4	106,1
Wynik budżetu państwa - od początku roku (w mln zł)	a	-586,9	-11324,0	-16660,1	-16693,1	-19631,1	-26139,8	-26591,6	-25860,4	-31136,1	-34487,9	-36128,7	-42606,7
	b	1759,9	-3098,3	-9587,2	-11125,5	-13482,5	-18683,8	-14387,3	-14929,4	-20615,4	-24641,3	-27567,7	.
Średnie kursy walut w zł - NBP:													
100 dolarów amerykańskich	a	367,39	367,66	381,38	373,47	365,20	371,03	377,34	376,85	375,13	378,07	395,71	394,17
	b	403,97	395,65	386,44	379,85	389,91	392,00	397,07	383,54	385,67	390,75	406,00	420,49
100 euro	a	427,97	417,76	412,78	402,91	407,83	415,97	415,40	419,36	421,69	424,60	425,03	429,05
	b	439,35	439,60	429,34	430,68	440,76	440,19	439,66	430,03	432,50	430,86	438,39	443,71
100 franków szwajcarskich	a	392,73	393,22	389,12	388,12	392,11	398,17	396,27	389,29	386,05	390,37	392,36	396,23
	b	401,76	398,95	393,11	393,89	398,74	403,74	404,65	395,49	395,86	396,15	407,49	412,56
Handel zagraniczny ⁴ w mln zł:													
eksport	a	59078,5	59866,7	66087,0	60697,3	60056,4	63477,6	61858,2	56006,2	67099,8	69393,8	66998,7	60215,6
	b	60157,1	65764,9	68540,3	67843,5	65779,2	69393,6	62271,3	61611,3	69130,6	68148,0	71371,3	.
import	a	57030,8	57402,1	64269,2	61125,9	57414,1	62907,7	63813,0	56835,9	66435,3	67425,7	66370,0	59943,6
	b	57662,0	63760,0	66371,5	64962,7	62911,1	66456,7	61555,3	62584,3	68456,8	67588,2	68796,4	.
saldo	a	2047,7	2464,6	1817,8	-428,6	2642,3	569,9	-1954,8	-829,7	664,5	1968,1	628,7	272,0
	b	2495,1	2004,9	2168,8	2880,8	2868,1	2936,9	716,0	-973,0	673,8	559,8	2574,9	.

1 Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. 2 Średnie ceny bieżące z 2010 r. 3 Ceny bieżące z okresu poprzedzającego okres badany. 4 Od stycznia 2016 r. - dane wstępne.

Produkcja ważniejszych wyrobów przemysłowych^a

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2016	
		w liczbach bezwzględnych	2015=100
Węgiel kamienny (z wyłączeniem brykietów i podobnych paliw stałych)	tys. t	70580	97,4
Węgiel brunatny (z wyłączeniem brykietów i podobnych paliw stałych)	tys. t	60246	95,5
Gaz ziemny w stanie ciekłym lub gazowym	hm ³	5468	99,3
Produkty uboju ^b :			
bydła i cieląt	tys. t	184	93,0
trzody chlewnej	tys. t	1219	104,6
Mięso drobiowe	tys. t	2501	116,8
Wędliny	tys. t	830	113,2
Konserwy mięsne wołowe i cielęce	tys. t	10463	117,0
Mleko płynne przetworzone (z mlekiem przerzutowym do dalszej produkcji)	tys. hl	31444	104,9
Masło (łącznie pozostałymi tłuszczami do smarowania)	tys. t	203	106,8
Sery podpuszczkowe dojrzewające	tys. t	322	105,7
Sery świeże niedojrzewające i twaróg	tys. t	444	105,7
Cukier (w przeliczeniu na cukier biały) ^c	tys. t	2163	129,5
Wódka czysta w przeliczeniu na 100% (o objętościowej mocy alkoholu 45,4% i mniej)	tys. hl	982	103,4
Piwo otrzymywane ze słodu (o objętościowej mocy alkoholu 0,5% i więcej)	tys. hl	40731	100,5
Papierosy z tytoniu lub mieszanek tytoniu z jego namiastkami	mln szt.	174760	102,0
Obuwie (łącznie z gumowym)	tys. par	37284	105,6
Tarcica igłasta	dam ³	2651	107,9
Tarcica liściasta	dam ³	258	106,7
Płyty wiórowe i podobne płyty z drewna lub pozostałych materiałów drewnopochodnych	dam ³	5392	111,6
Płyty pilśniowe z drewna lub innych materiałów drewnopochodnych	tys. m ²	671033	104,6
Papier gazetowy w zwojach lub arkuszach	tys. t	112	102,4
Tektura falista	tys. t	2007	110,7
Koks i półkoks z węgla kamiennego, lignitu lub torfu; węgiel retortowy	tys. t	9538	99,0
Benzyna silnikowa (łącznie z lotniczą)	tys. t	4231	101,4
Oleje napędowe ^d	tys. t	11415	96,2
Oleje opałowe ^e	tys. t	4131	94,8
Nawozy mineralne lub chemiczne ^f (łącznie z wieloskładnikowymi)			
azotowe	tys. t	1970	98,3
fosforowe	tys. t	470	100,3
Pestycydy	w tonach	35673	114,9
Mydło ^g	w tonach	164297	105,6
Włókna chemiczne	tys. t	43,5	112,4
Opony ^h	tys. szt.	47283	101,2
Cegła wypalana z gliny	mln ceg.	58,8	89,2
Cement ⁱ	tys. t	15516	103,3
Spoiva gipsowe ^k	tys. t	1261	109,2
Stal surowa	tys. t	9160	98,1
Wyroby walcowane na gorąco gotowe (bez półwyrobów)	tys. t	8440	102,3
Rury stalowe	tys. t	718	106,7
Aluminium niestopowe	w tonach	8258	129,8
Miedź rafinowana ^l	tys. t	551	93,5
Komputery ^m	tys. szt.	2841	90,6
Odbiorniki telewizyjne (w tym monitory ekranowe) ⁿ	tys. szt.	20064	99,7
Akumulatory kwasowo-ołowiowe do pojazdów samochodowych	tys. szt.	7462	106,8
Chłodziarki i zamrażarki (typu domowego, łącznie z chłodziarko-zamrażarkami)	tys. szt.	3156	94,3
Pralki automatyczne (typu domowego) ^o	tys. szt.	6477	99,5
Odkurzacze (typu domowego)	tys. szt.	719	103,5
Kuchnie gazowe z piekarnikiem (typu domowego)	tys. szt.	393	86,2
Samochody osobowe ^p	tys. szt.	555	103,7
Pojazdy do transportu publicznego ^r	szt.	5237	105,5
Samochody ciężarowe i ciągniki drogowo do ciągnięcia naczep	szt.	122000	100,9
Energia elektryczna ^s	GWh	165909	100,6

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. b Obejmują mięso, tłuszcze, podroby oraz części niejadalne (odpady); ubój przemysłowy; w wadze poubojowej cieplej. c Dane mogą zawierać cukier z surowca z importu. d Do silników z zapłonem samoczynnym (Diesla), bez komponentów paliwowych. e Obejmuje oleje opałowe lekkie i ciężkie. f W przeliczeniu na czysty składnik. g łącznie z produktami organicznymi powierzchniowo czynnymi i preparatami stosowanymi jako mydło. h Bez opon rowerowych, motorowerowych, motocyklowych oraz bieżnikowanych. i Portlandzki, glinowy, żuźlowy i podobne rodzaje cementu hydraulicznego. k łącznie ze stosowanymi w budownictwie, do klejenia tkanin lub wyrównywania powierzchni papieru, w stomatologii. l Nieobrobiona plastycznie, niestopowa, z wyłączeniem spiekanych wyrobów walcowanych, wytłaczanych, kutych; obejmuje głównie katody i części katod z miedzi rafinowanej. m Maszyny cyfrowe do automatycznego przetwarzania danych z jednostkami wejścia i wyjścia (włączając komputery osobiste, laptopy, notebooki, palmtopy itp.). n Z wyjątkiem monitorów stosowanych do komputerów. o łącznie z pralko-suszarkami. p Z wyłączeniem samochodów kempingowych, pojazdów śniegowych, do golfa i podobnych. r Wyposażone w silniki spalinowe tłokowe, do przewozu 10 osób i więcej. s Dane dotyczą produkcji energii elektrycznej w elektrowniach zawodowych, niezależnych i przemysłowych; pochodzą ze specjalistycznych badań (obejmujących jednostki bez względu na liczbę pracujących) prowadzonych przez Ministerstwo Energii i Urząd Regulacji Energetyki.

Podstawowe wskaźniki makroekonomiczne

A. Unia Europejska

Wyszczególnienie	PKB			Handel zagraniczny		Zharmonizowana stopa bezrobocia ^d		Zharmonizowany wskaźnik cen konsumpcyjnych		Produkcja przemysłowa ^b		Produkcja w budownictwie ^b						
	2015	2016 ^c		eksport	import	saldo	XI 2015	X 2016	XI 2015	XII 2016	XI 2015	X 2016	XI 2015	X 2016				
		II kw.	III kw.												XI 2015	XI 2016		
	zmiana w % w skali roku																	
w mld euro																		
w %																		
zmiana w % w skali roku																		
UE-28	2,2	1,8	1,9	.	.	.	9,0	8,4	8,3	0,2	0,6	1,2	2,2	0,6	3,1	1,7	0,9	0,2
Strefa euro - 19	2,0	1,6	1,8	.	.	.	10,5	9,8	9,8	0,2	0,6	1,1	2,2	0,8	3,2	0,8	1,8	0,0
Austria	1,0	1,3	1,5	-0,1	0,3	-3,2	5,9	5,8	5,8	1,1	1,5	1,6	4,0	2,0	3,9	1,7	0,3	-0,8
Belgia	1,5	1,2	1,3	-2,0	-4,6	23,8	8,7	7,6	7,6	1,5	1,7	2,2	2,9	2,7	.	-7,1	-0,8	.
Bulgaria	3,6	3,6	3,4	0,3	-2,3	-2,0	7,9	7,2	7,1	-0,9	-0,8	-0,5	2,2	2,4	4,3	-0,4	-14,0	-3,5
Chorwacja	1,6	2,0	2,7	4,5	4,0	-6,1	15,7	11,5	11,4	-0,3	0,2	0,7	3,6	1,7	7,2	-1,0 ^d	2,0 ^e	2,0 ^f
Cypr	1,7	2,8	2,9	-2,6	14,1	-3,4	13,2	13,8	14,2	-0,6	-0,8	0,1	7,8	7,2	3,4	9,3 ^d	13,1 ^e	12,1 ^f
Czechy	4,5	2,6	1,9	3,5	0,8	16,3	4,5	3,8	3,7	-0,1	1,6	2,1	2,9	0,7	4,5	1,1	-7,3	-3,5
Dania	1,6	0,4	1,2	-1,4	-0,7	7,4	6,1	6,5	6,5	0,3	0,1	0,3	-3,1	4,5	10,7	3,2	4,7	.
Estonia	1,4	0,6	1,3	2,0	2,3	-1,3	6,6	7,4	.	-0,2	1,4	2,4	-6,3	4,7	9,3	-4,6 ^d	4,2 ^e	0,5 ^f
Finlandia	0,2	0,9	1,6	-4,2	-0,4	-1,8	9,4	8,7	8,7	-0,2	0,6	1,1	-0,5	4,6	3,9	6,8	5,6	.
Francja	1,3	1,1	1,0	-2,0	-0,6	-55,4	10,2	9,7	9,5	0,3	0,7	0,8	3,6	-1,9	2,0	0,0	2,8	0,7
Grecja	-0,2	-0,5	1,8	-2,9	0,0	-15,3	24,5	23,0	.	0,4	-0,2	0,3	2,7	7,2	2,3	-28,0 ^d	14,9 ^e	77,3 ^f
Hiszpania	3,2	3,4	3,2	1,4	-1,4	-15,9	20,9	19,2	19,2	-0,1	0,5	1,4	4,9	0,2	3,7	0,2	3,1	-4,5
Holandia	2,0	1,9	2,5	-1,6	-3,2	47,7	6,7	5,6	5,6	0,5	0,4	0,7	-3,7	1,5	7,0	1,9	9,2	7,0
Irlandia	26,3	3,7	6,6	3,7	-0,6	40,3	9,1	7,5	7,3	0,2	-0,2	-0,2	31,5	-4,7	14,6	5,6 ^d	20,9 ^e	22,0 ^f
Litwa	1,8	2,1	1,7	-2,9	-4,6	-1,8	8,8	7,6	7,9	-0,2	1,1	2,0	5,7	0,3	1,6	-6,4 ^d	-14,0 ^e	-11,3 ^f
Luksemburg	3,5	5,1	4,8	-2,4	-6,4	-4,0	6,5	6,3	6,2	0,9	0,6	1,6	3,3	-4,9	-7,0	0,2	1,4	4,5
Łotwa	2,7	0,8	0,3	-1,8	-3,6	-1,6	9,9	9,6	9,6	0,4	1,2	2,1	4,5	6,7	11,0	4,9 ^d	-19,0 ^e	-22,0 ^f
Malta	7,4	3,5	3,3	17,8	8,6	-2,6	5,3	5,0	4,8	1,3	0,8	1,0	3,1	-6,4	-0,8	13,0 ^d	-0,4 ^e	6,3 ^f
Niemcy	1,7	1,7	1,7	0,3	-0,5	215,5	4,5	4,1	4,1	0,2	0,7	1,7	0,0	1,7	2,3	0,0	0,8	1,2
Polska	3,9	3,1	2,2	1,1	0,0	3,7	7,1	6,1	6,0	-0,4	0,2	0,9	5,4	1,0	3,2	-1,9	-18,0	-11,5
Portugalia	1,6	0,9	1,6	-0,7	-0,6	-8,6	12,3	10,6	10,5	0,3	0,5	0,9	0,9	-1,0	1,8	-4,3	-2,0	-1,1
Rumunia	3,9	5,8	4,5	4,0	6,4	-7,9	6,6	5,8	5,7	-0,7	-0,2	-0,1	2,5	2,0	2,7	9,8	-1,5	-13,9
Słowacja	3,8	3,6 ^a	3,2 ^a	2,9	2,3	2,1	10,9	9,2	9,0	-0,5	-0,2	0,2	8,4	3,3	2,4	15,6	-22,1	-11,1
Słowenia	2,3	2,2	3,0	2,8	1,7	2,0	8,3	7,6	7,6	-0,6	0,7	0,6	4,6	6,6	7,4	7,0	-13,5	-15,0
Szwecja	4,1	3,6	2,8	-1,5	0,6	-0,6	6,9	6,9	6,9	0,7	1,3	1,7	8,0	-2,1	-0,8	14,0	10,7	7,6
Węgry	3,1	1,9	1,6	3,0	1,1	6,4	6,3	4,6	.	1,0	1,1	1,8	6,6	-2,1	0,6	-0,2	-12,8	-14,4
Wielka Brytania	2,2	2,0	2,2	-12,4	1,6	-179,8	5,0	4,8	.	0,2	1,2	1,6	0,3	-1,1	2,3	2,3	-0,5	3,0
Włochy	0,7	0,8	1,0	0,2	-2,8	41,6	11,5	11,8	11,9	0,1	0,1	0,5	1,3	1,3	3,2	4,7	-2,1	-2,3

a Dane wyrównane sezonowo. b Dane wyrównane dniami roboczymi. c Dane wyrównane dniami roboczymi. d III kw. 2015 r. e II kw. 2016 r. f III kw. 2016 r.

B. OECD i wybrane kraje świata

Wyszczególnienie	PKB ^{ab}		Handel zagraniczny		Zharmonizowana stopa bezrobocia ^d		Wskaźnik cen konsumpcyjnych (CPI)		Produkcja przemysłowa ^e		Produkcja w budownictwie ^e					
	2015	2016		I-X 2016	XI 2015	2016		XII 2015	XI 2015	2016		XI 2015	2016			
		II kw.	III kw.			X	XI			X	XI		X	XI		
	zmiana w % w skali roku													zmiana w % w skali roku		
OECD	2,3^c	1,7^c	1,6^c	-2,4	-3,5	-364,4	-470,4	6,5	6,2	6,2	0,9	1,4	0,1	-0,7	6,1	0,7
w tym:																
Australia	2,8	3,1	1,8	-5,3	-7,0	-6,2	-9,6	5,8	5,6	5,7	1,7 ^d	1,3 ^e	1,0 ^g	2,1 ^h	2,9 ^g	2,0 ^h
Chile	2,3 ^c	1,4 ^c	1,5 ^c	-6,7	-7,5	3,1	2,9	6,2	6,5		4,4	2,9	-2,7	-5,4	21,6	-41,5
Islandia	4,2	3,1	7,6	-6,5	7,7	-1,0	-0,4	3,5	2,8	2,8	2,0	2,1	1,9		22,5	
Izrael	2,5	3,6	4,0	-3,9	5,3	-11,0	-6,5	5,4	4,5	4,6	-1,0	-0,3	5,4	-0,6	1,9 ^g	3,5 ^h
Japonia	0,6 ^c	0,9	1,0	1,4	-8,2	28,2	-24,5	3,3	3,0	3,1	0,2	0,5		0,3	2,7	2,8
Kanada	0,9	1,1	1,3	-6,8	-4,6	-15,4	-8,3	7,0	7,0	6,8	1,6	1,2	1,5	1,9		
Korea Południowa	2,6	3,2	2,6	-8,0	-9,8	76,1	75,7	3,5	3,7	3,6	1,1	1,5	1,3	-0,1	3,3	6,1
Meksyk	2,5	1,5	2,0	-4,0	-3,5	-12,8	-11,6	4,1	3,6	3,7	2,1	3,3			-0,6	3,4
Norwegia	1,6	1,3	-1,0	-18,4	-6,2	12,3	24,7	4,6	4,8		2,3	3,5	3,5	0,6	1,4	0,7 ^g
Nowa Zelandia	2,5	3,4	3,5	-2,2	-2,4	-1,7	-1,8	5,5 ^g	5,0 ^h	4,9 ^e	0,1 ^d	0,4 ^e	0,8 ^g	1,1 ^h	1,0 ^e	11,0 ^h
Stany Zjednoczone	2,6	1,3	1,7	-4,2	-4,0	-600,8	-622,7	5,0	4,8	4,6	0,7	1,7	2,1	-2,1	-0,7	14,6
Szwajcaria	0,8	1,6	1,4	1,6	1,8	32,3	32,1	4,9 ^g	4,3 ^h	4,8 ^e	-1,3	-0,3	0,0	-2,6 ^g	0,5 ^e	-4,1 ^g
Turcja	6,1	4,2	-1,5	-2,8	-5,6	-44,7	-51,1	10,2 ^g	10,4 ^h	11,3 ^e	8,8	7,0	4,1		1,7 ^g	
Białoruś	-3,8	-1,4	-3,5	-14,5	-10,4	-3,0		1,0 ⁱ		0,8 ⁱ	10,7	11,4				
Brazylia	-3,8	-3,6	-2,9	-5,2	-23,0	37,5	11,7	8,0			10,7	7,0	6,3	-12,7	-5,5	-18,6
Chiny	6,9	6,7	6,7	-7,3	-7,9	482,4	510,9				1,6	2,3	2,1			
Indie	7,2 ^c	7,2 ^c	7,2 ^c	-2,2	-11,1	-72,3	-104,0				6,3	2,6		-3,4		
Południowa Afryka	1,3	0,7	0,7	-9,4	-15,8	1,2	-3,8	25,3 ^g	26,4 ^h	26,8 ^e	5,2	6,9				
Rosja	-3,7	-0,6	-0,4	-22,3	-1,7	64,7	127,3	5,6 ^g	5,8 ^h	5,6 ^e	12,9	5,7	-3,7	-0,1	2,5	-6,9 ^g
Ukraina ^k	-9,8	1,4	2,0	-7,9	-0,1	-2,1	0,4	10,0 ⁱ	10,3 ^m		43,3	12,1	-4,3	0,8	-3,6	7,8

^a Dane wyrównane sezonowo. ^b Dane na podstawie SNA 2008. ^c Dane na podstawie SNA 1993. ^d IV kw. 2015 r. ^e III kw. 2016 r. ^f IV kw. 2016 r. ^g III kw. 2015 r. ^h II kw. 2016 r. ⁱ Rejestrowana stopa bezrobocia. ^k Dane nie obejmują czasowo okupowanego terytorium Autonomicznej Republiki Krymu i miasta Sewastopol. ^l I kw. 2015 r. ^m I kw. 2016 r.

Uwaga: przeliczeń danych dotyczących handlu zagranicznego w oparciu o dane zawarte w bazie Eurostatu i OECD dokonano w Departamencie Analiz i Opracowań Zbiorczych GUS.

Źródło: EUROSTAT, OECD, BELSTAT, UKRSTAT, ROSSTAT, GUS — dane pobrano w dn. 27.01.2017 r.